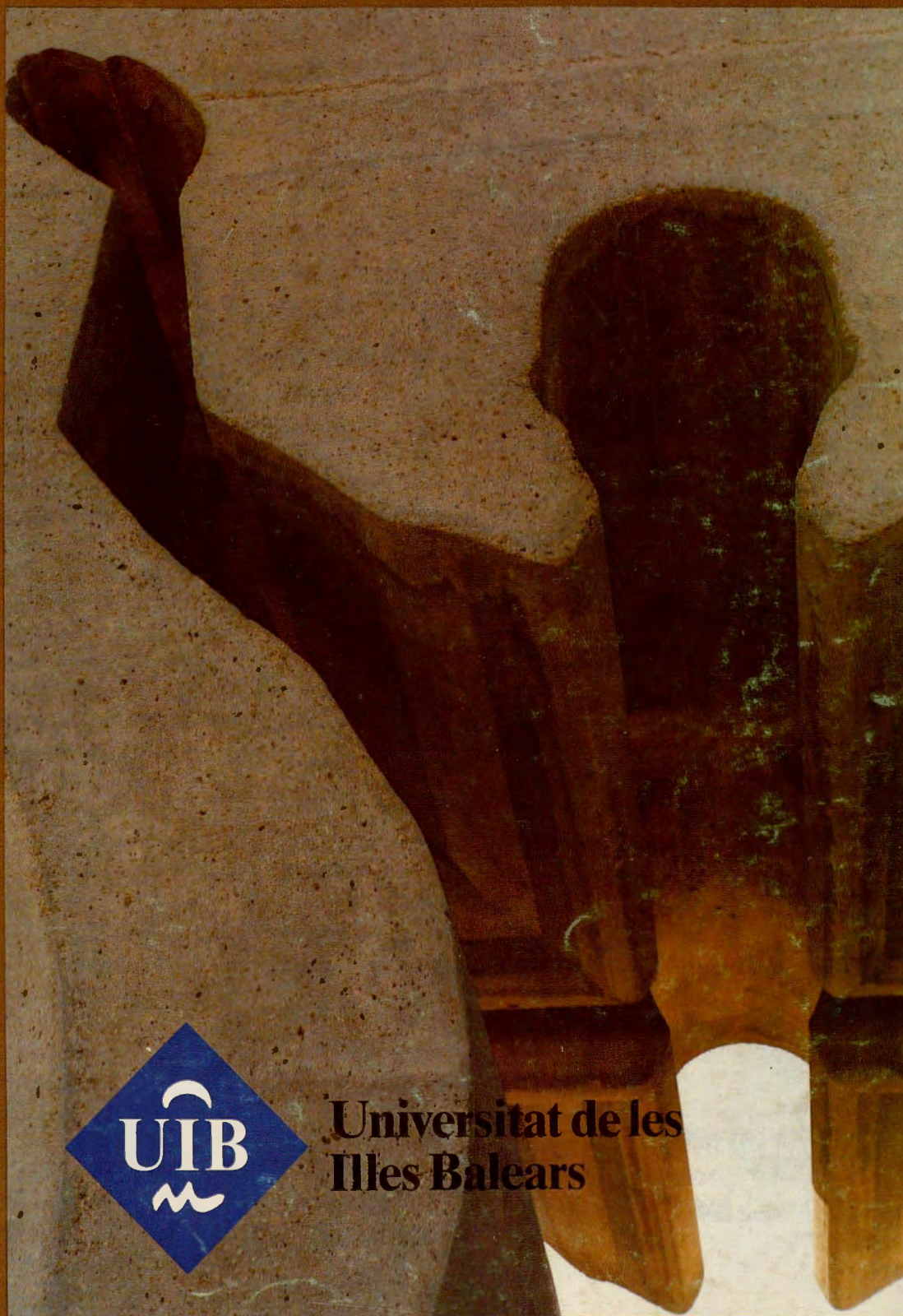

PISSARRA

Revista d'ensenyament de les Illes núm. 67 maig - juny 1993

**Universitat de les
Illes Balears**

PISSARRA

Revista periòdica d'informació de
l'ensenyament de les Illes Balears.
Preu 400 pts.

EDITA: STEI

Sindicat de Treballadors de
l'Ensenyament de les Illes.
Carrer de la Vinyassa, 14 07005 Palma
Tf.(971) 460888 Fax.(971) 771200

DIRECCIÓ:

Pere Polo Fernández

COORDINACIÓ:

Joan M. Mas Adrover

CONSELL DE REDACCIÓ:

Gabriel Caldentey Ramos
Neus Santaner Pons
Tomàs Martínez Miró
Sebastià Serra i Juan

COL·LABORADORS:

Aina Moll Marquès
Damià Pons i Pons
Bartomeu Cantarellas Camps
Albert Catalán Fernández
Miquel F. Oliver Trobat
Miquel Rayó Ferrer
Gabriel Janer Manila
Miquel Sbert i Garau
Felip Munar i Munar

PUBLICITAT:

Vinyassa, 14 Palma. Tf: 460888

Els articles publicats en aquesta revista
expressen únicament l'opinió dels seus
autors

MAQUETACIÓ I COMPOSICIÓ:

Tino Franco González

COBERTA:

Foto: Tomàs Martínez
Fotos interiors: Gabriel Bennàssar i
Tomàs Martínez

IMPRESSIÓ:

Escola de Formació en Mitjans Didàctics

Dip. Legal: PM 533/79

ISSN: 1133-052X

Índex

Editorial	3
Entrevista a Nadal Batle	4
Entrevista a Miquel Coca	11
La renovació dels ensenyaments universitaris	14
Els estudis de postgrau i altres títols propis	16
El departament de Filologia Catalana... ..	20
Servei de Càlcul i Informatització	22
Els estudis d'Educació a la UIB	24
Guia de la Formació a les Illes Balears	27
Entrevista a Pere Palou	31
L'Institut de Ciències de l'Educació	34
Cursos de reciclatge i perfeccionament... ..	37
Cap a una decidida actuació... ..	42
Cultura i Nació	44
La relació entre les Ciències i les Lletres	45
UIB o UNB?	47
Mestres i Geògrafs	49
Reflexions sobre la Universitat, aquí i ara	51
Universitat i formació del professorat	53
La Educació Física: una "maria". Fins quan?	56
Les Organitzacions d'Estudiants i la UIB	58
Aportacions de l'Àrea d'Ecologia... ..	62
Comenius i el món hispanoamericà	65
Comenius (1592-1670)	72
UIB: escàner lingüístic	76

Editorial

L'STEI obri les planes de la revista **PISSARRA** als membres de la Comunitat Universitària per a debatre quin tipus d'universitat volem per a la nostra societat. Nosaltres tenim clar el trets generals del nostre model d'Universitat: pública (finançada amb fons públics suficients), democràtica (amb els pertinents controls per part dels representants de la comunitat universitària i del teixit social), de qualitat (eficient en la formació de l'alumnat) i al servei del nostre poble i la nostra cultura. Al cap i a la fi, una Universitat oberta al debat ideològic i científic; una Universitat transparent i gestionada democràticament que impulsi la nostra llengua i cultura, que respongui a les expectatives de la nostra societat, sense perdre la seva perspectiva universalista.

A rel de les proppassades eleccions al rectorat de la UIB, es va polaritzar el debat entorn de la suficient o insuficient gestió democràtica duta a terme durant aquests darrers anys. Ens varen cridar l'atenció els diversos alineaments ideològics i polítics que es varen manifestar a través dels mitjans de comunicació. L'STEI propugna que la política acadèmica sigui fruit d'un ampli debat de la comunitat universitària, que es produeixi un equilibri en la investigació científica i humanística, que s'enforteixi el procés de normalització lingüística, que millorin els mecanismes democràtics i que els representants executin adequadament les seves funcions. Cal fer esment de la minsa sensibilitat dels responsables davant el sindicalisme que es manifesta en fets com: les dificultats trobades per tenir un local adient per les juntes de personal, així com la precarietat dels mitjans,...

En definitiva, el creixement i el nivell d'eficàcia assolits per la nostra universitat no ens ha de fer oblidar la urgència del debat sobre les línies mestres i les qüestions decisives que ha d'afrontar aquesta institució. Pensam que aquest monogràfic de la nostra revista està en la línia d'aquest tipus de debat, racional i documentat.

...

El contingut de la revista està estructurat en tres blocs, que responen a la idea de mostrar: què és la Universitat (bloc informatiu); què es fa a la Universitat (sobre investigació i docència) i què en pensen els seus propis protagonistes de la Universitat (articles d'opinió).

*Les característiques de **PISSARRA** no permeten donar una visió exhaustiva sobre cada un d'aquests apartats, però la nostra intenció ha estat sempre de mostrar aspectes i punts de vista el més amples i plurals possible sobre una Universitat molt jove encara, però vigorosa, complexa i en constant expansió. Així en aquest número monogràfic hi trobareu informació sobre els nous plans d'estudis, titulacions pròpies, activitats de l'ICE; referències a activitats de recerca de diferents departaments, un estudi sobre l'estat de la qüestió lingüística a la UIB; i un seguit d'articles sobre el present i el futur de la Universitat i sobre aspectes tan importants i debatuts com la formació del professorat o el tema de la coexistència dels estudis de Ciències i els de Lletres, així com les opinions dels representants dels estudiants.*

Destacam l'entrevista mantinguda amb el rector Nadal Batle, tot just acabat el procés electoral que l'ha confirmat novament en el càrrec. Igualment reproduïm una entrevista amb l'altre candidat a ocupar el despatx de Son Lledó. Tots dos analitzem els resultats del procés electoral i les conseqüències d'aquests de cara a la seva futura actuació: el primer com a responsable de l'equip directiu, durant quatre anys més, i, el segon, exercint la seva funció de representant del col·lectiu "Claustre 96".

En volgut, en definitiva, oferir una visió àmplia i plural sobre la realitat de la Universitat i sobre la manera com ha de respondre a allò que la societat del nostre país espera d'ella ■

...

Entrevista a Nadal Batle, rector de la UIB

"El que ha de fer la Universitat per aquest país és produir el màxim de gent competent, que el pugui entendre i contribuir al seu desenvolupament armònic."

J. M. Mas

Nadal Batle Nicolau (Felanitx, 1945), catedràtic numerari d'Ampliació de Ma-

temàtiques i rector de la Universitat de les Illes Balears.

Llicenciat en Ciències (Secció de Matemàtiques) a la Universitat de Barcelona (1967). Becat pel Govern francès, amplià estudis a l'Institut Henri Poincaré de París. Doctorat a la secció de Matemàtiques de la Universitat de Barcelona, llegeix la tesi doctoral (1973) "Contribución a un estudio básico de los espacios métricos probabilísticos", obtenint la qualificació d'Excellent cum laude.

Ha exercit la docència a les universitats de Barcelona, Autònoma de Barcelona, Politècnica de Catalunya, Politècnica de València i a la UIB. Durant el curs 1981-82 fou Director de l'Escola d'Arquitectura de València.

És autor de nombrosos treballs d'investigació i publicacions de tipus docent i de divulgació.

Des de 1982 és Rector de la UIB. El passat 18 de febrer ha estat reelegit per cinquena vegada. Els anteriors nomenaments es succeïren en els anys 1982, 1984, 1987 i 1990.

• • •

- Sr. Batle, per què va decidir avançar les eleccions i presentar-se novament a la reelecció?

Ja ho he explicat bastantes vegades, però essencialment perquè en aquests moments estan a punt de produir-se una sèrie d'esdeveniments que jo diria que són crucials. Un, les transferències en matèria d'Educació a nivell universitari, que són més o menys immediates. Dos, hi ha certes dificultats d'inversions. Cada vegada l'estat té més dificultats o pot invertir menys a la nostra universitat. I, tres, s'havia de completar el cicle d'estudis amb els nous plans. Vàrem pensar que en període electoral això seria fotudíssim i que es podrien confondre els objectius. Per tant, valia la pena estar en una situació de govern "fort" per tal d'arrodonar tots aquests serrells d'aquesta universitat i no era oportú fer-ho en temps d'eleccions. Per altra banda, es tractava de saber si realment comptàvem o no amb el suport dels qui ens havien de votar.

Avançar les eleccions ja no hauria de ser objecte de pregunta. Sí ho hauria de ser quan el que toca ser triat no convoca eleccions; llavors l'haurien de dur als tribunals. També seria exagerat fer-ho cada mes; aleshores l'haurien de dur al psiquiàtric. En definitiva, convocar eleccions al cap de tres anys no crec que

sigui un fet noticiable.

- Quina lectura n'ha fet dels resultats de les passades eleccions? S'ha dit que ha disminuït el suport del professorat a la seva candidatura...

Evidentment, que les vàrem guanyar. Més enllà de la majoria absoluta (més del 60%), més o menys amb el mateix resultat que havíem obtingut en les diferents etapes en aquesta universitat.

Deduesc també que, evidentment, no hi havia un model alternatiu clar i que el model que es podia desprendre d'allò que es veia era una cosa absolutament disjunta i sense coherència interna; és a dir, era un model per negatiu i que significava tornar a convertir la universitat en una cosa estantissa, descosida, antiga, i que no correspon al que nosaltres hem volgut fer durant aquests deu anys.

Fa deu anys aquesta universitat estava totalment dissociada de l'entorn que l'envolta; ara, molts d'aquests que l'havien dissociada diuen que això no pot ser, que la universitat no ha d'estar tan enmig, que ha de ser més tancada. Nosaltres, en canvi, creiem que si és una universitat pública, ha de ser responsable de les inversions que el contribuent hi fa i que ha de respondre donant un servei. No pot ser un lloc de pura investigació bàsi-

ca, sinó que ha de donar un servei diversificat.

- Durant els anys de la seva permanència en el càrrec de rector, la UIB s'ha situat en molt bona posició en el ranking de les universitats de l'Estat espanyol. És un fet no qüestionat. D'altra banda, però, des de determinats sectors han sorgit una sèrie d'acusacions a la gestió del rector; acusacions tals com:

- voler dictar des de la universitat el què i el com ha de ser aquesta terra nostra,

- voler perpetuar-se en el càrrec,

- aprofitar el càrrec com a trampolí per accedir a altres àmbits socials, polítics i econòmics.

....

En primer lloc, ja m'agradaria poder dictar què ha de ser aquesta terra! El que jo dictaria és que ha de ser nostra i que ens hem de governar nosaltres mateixos. És a dir, no me serveix que un govern democràtic, republicà, o com es digui, consisteixi que els de la circumscripció del costat me diguin el que he de fer a ca meva. La mínima cota de llibertat del meu país -que per mi no n'hi ha d'haver de cota de llibertat, perquè sempre en podem tenir una mica més-, ha de garantir que tinguem una policia pròpia, un sistema judicial propi i un sistema de recaptació d'impostos propi. És a dir, un administratiu, un judicial i un executiu propis. I no en tenim cap dels tres.

Bé doncs, si això és

una culpa, som i vull ser sempre reu d'aquesta alta culpa, però el que no voldria ser mai és reu d'alta traïció al meu país.

En segon terme, del que vull perpetuar-me és de viure; en el poder, si em voten... Ara bé, això no es diu de ningú que es presenta a una elecció. Voldria que quedàs ben clar que només fa deu anys que som rector, molt menys temps que la mitjana dels rectors de l'Estat espanyol. Tot això és una mena d'especulació de certs sectors ja que mai en aquesta comunitat s'havia vist una campanya de premsa d'un cert diari tan absolutament dirigida. No entenc el per què en cert diari, que tots coneixeu i que no crec que sigui amic del sindicat que representau, s'ha demanat insistentment que es votàs a un altre. No hi ha hagut cap diari -fins i tot ni l'ABC- que digui que no votin en González, en tot cas diran que no votin els socialistes.

Això, però, s'ha produït aquí. Això és motiu d'escàndol. Després hem descobert, també, una intensa campanya d'alguns sectors bancaris.

Sobre si vull aprofitar el càrrec com a trampolí, què vol dir això? Pot ser algú sí que hagi volgut fer servir el trampolí per el càrrec. És un joc de paraules. Jo l'únic que puc dir és que tot el que he fet i el que m'han sentit dir ha estat sempre la mateixa cançó: no m'he fet ric jo amb aquestes coses, ni n'he obtingut més que molts d'enemics; també segurament qualche amic, perquè afortunadament en aquest país també n'hi ha que l'estimen.

- Es parla que l'equip de govern de la UIB intenta augmentar les seves influències a les distintes Conselleries i, per altra ban-

da, que ha comptat amb el recol·lament del PSOE per a

les eleccions...

No ho sé, però quan algú me diu: "Jo a les vuit era a Porto Pi" i després que "jo a les vuit era a Cala Rajada", què he de creure?, una cosa a l'altra? No en creuria cap de les dues; una mentida s'auto-destrueix. En tot sempre hi ha un poc de veritat. Si jo dic: "Ui, aquest va aixecar la mà...!" és una cosa diferent que si afegeixo: "... va aixecar la mà per escriure una carta".

És absolutament cert que aquesta universitat té bones relacions amb el ministeri actual. Que tenim relacions amb les conselleries? Si, i per què no les hem de tenir? Per exemple, la Conselleria d'Agricultura té uns projectes importants amb aquesta universitat, i la de Cultura les ha de tenir forçosament perquè la universitat serà l'única competència real que tindrà la comunitat. Això també és veritat.

Per tant, el que puc dir respecte a aquesta qüestió és que les paraules tenen un qualificatiu o altre segons dins quines boques han estat. És el problema de sempre.

- Determinats representants sindicals l'han acusat també de no voler saber res dels sindicats. Sembla que aquests no compten amb els mitjans necessaris i que les relacions del rector amb la Junta de Personal de la UIB són pràcticament inexistents. Quines seran les relacions del rector amb els Sindicats a partir de les competències? Aleshores ja no els podrà enviar a negociar a Madrid...

Cal aclarir el que vaig dir d'això. Vaig dir que jo no tenia cap tipus de control sobre les relacions amb els Sindicats perquè aquesta és una cosa organitzada estatalment. Sempre he dit que voldria que els Sindicats depenguessin totalment d'aquí. Per altra banda, la lluita sindical no és una lluita universitària. No ho és per llei; nosaltres no podem modificar els sous, no podem fer convenis col·lectius amb el professorat; l'estructura del professorat universitari ens ve donada de lluny. Aleshores un no sap exactament quin és l'encaix dels sindicats dels funcionaris docents. A això hi hem d'afegir que moltes de les solucions que es propugnen són les que convenen a les universitats grans o que responen a models d'universitats grans. És un fenomen propi dels estats plurinacionals on sembla que allò que és bo per a un ciutadà d'una nació d'aquest estat també ho ha de ser per a un altre. No sé com s'ha de resoldre això.

Per altra banda, no crec que les transferències arreglin el problema de la representació sindical en aquestes illes. S'ha de tenir en compte que l'estructura del professorat universitari és radicalment diferent a la de personal d'EGB o d'EE.MM i que els processos de selecció són molt més complicats. Així ho determina la mateixa Constitució espanyola. Els sindicats, segons la normativa actual, no poden tenir cap tipus de control sobre l'accés dels professors, en s'agradi o no. Pot ser que la lluita, l'acció sindical hauria, de ser per modificar les normes que considerem desajustades a les necessitats.

- Quines novetats d'importància es produiran a la universitat amb la Llei de Transferència de Competència en matèria d'Educació Superior?

La Llei Orgànica per la nostra comunitat està aprovada i en vigor; ara manca la transferència efectiva dels bens físics.

Hi ha certes normes que tenen rang de llei que assumeix la Comunitat. Per exemple, la llei del Consell Social. Allà sí que els sindicats hi tenen una intervenció directa. En el Consell Social hi ha representació sindical, només, però els d'implantació estatal. La Comunitat podrà o no modificar aquesta llei a favor d'una major representativitat dels sindicats d'implantació a les illes. Aleshores es podrà evitar que sindicats que no tinguin cap representant a les illes, però sí que en tenen a Madrid, siguin presents al Consell Social. Aquest sí que seria, segons el meu entendre, un canvi en positiu.

D'altra banda, fixau-vos que la Comunitat no podrà autoritzar estudis oficials si no és amb el vist-i-plau de les comunitats que ja tenen les competències: Catalunya, Andalusia, Galícia, País Valencià, Euskadi i Canàries. Abans de la norma, qüestions com si aquí haviem de fer medicina o no ho decidien a Madrid. Catalunya, Andalusia,... La nova normativa no ens confereix aquesta competència, però ara ja no depèn de Madrid, sinó que són les altres comunitats les que ho han de decidir, quan nosaltres no podem dir res sobre el que tenen elles. I això ningú no ho diu. Per què jo he de consultar amb Andalusia si hem de tenir o no medicina aquí? Això és una injustícia. A Andalusia estan

posant una universitat a cada província, i ara que ja acaben les províncies, estan creant "Sevilla II". Clar, tot això són diners que no ens arribaran a nosaltres, quan aquí estam patint per acabar un edifici i els nostres fills no tindran lloc per estudiar. És molt greu la situació, més del que ens pensam. Això és la veritable lluita sindical.

Evidentment que amb les competències és d'esperar que hi hagi més inversions en ensenyament que no pas en altre tipus d'acció social que no crec que sigui tan profitós. És allò tan sabut que val més ensenyar a pescar que oferir un peix. Aquest crec que és el gran repte de l'ensenyament. Quanta més gent preparada tinguem aquí, més podrem desenvolupar el nostre país. De fet aquí fan falta metges i infermeres, per exemple. Per

tant, volem una facultat de medicina aquí. Hi ha mils de metges espanyols que no tenen feina i que, per tant, podrien venir aquí, mentre que els nostres estudiants no tenen dret a estudiar medicina i a entrar en lliura competència amb els professionals dels altres llocs.

- Els actuals plantejaments

de la Universitat tendeixen a produir desequilibri entre els estudis humanístics i les carreres tècniques, a favor d'aquestes. Els departaments d'Humanitats i Ciències Socials reclamen un espai més ample i més mitjans. Com es pot corregir aquesta tendència a favor d'una major convergència dels estudis tècnics amb les humanitats?

Ens hem de demanar primer si és cert això. En primer lloc, aquí hi ha el triple de títols d'humanitats que de títols tèc-

l'exposició d'Arco (video inclòs en la programació de Canal Plus del 6-3-93) sobre el que s'ha fet aquí en matèria d'educació artística juntament amb la informàtica. Això és modern, el demás "són vuits i nous i cartes que no lliguen-, i un poc d'ignorància i tot.

Què és la lingüística moderna? Ja no la pots fer servir sense eines informàtiques. Els de lletres el que han de fer és canviar

la seva manera de pensar, si no, ens enfonsam i passa el que passa a l'Estat espanyol, que som els darrers dels darrers. Curiosament on som cada vegada pitjors els espanyols és en el camp de les humanitats. Sembla que l'únic camp on hi ha elements i projectes positius a l'Estat espanyol és precisament el de les tec-

nologies modernes i de les ciències dures; a la resta, hi ha una baixada enorme. No hi ha manera d'aconseguir un programa europeu amb elles. Aquesta qüestió mai no la s'han plantejada a Anglaterra, França, EUA,...

- En quins programes de la CEE participa la UIB i quins objectius pretén?

nics. De totes maneres, si fos cert que hi ha un biaix cap a les ciències, seria dolent això? I per què ha de ser dolent? El món canvia. El món desenvolupat cada vegada té unes altres necessitats. Aquesta distinció entre ciències i lletres és cosa estantissa, rànica i caduca, absolutament caduca. En aquesta universitat acabam de guanyar un premi a

És que n'hi ha tants... No saltres enguany hem ingressat

entre 300 i 400 milions de pessetes en programes europeus. Un exemple: formen part del programa "Mona Lisa", de transmissió d'imatges per ordinador, juntament amb empreses com: Siemens, Thomsom i Mercedes Benz. Es tracta d'un programa de 3.000 milions de pessetes. D'aquest programa ens n'ha tocat el 5%, cosa que està molt bé.

Hi ha altres programes interessants, com el que es fa en qüestió de canvis climàtics, el de Tecnologies de la Informació o el de Mobilitat de Capital Humà. A través d'aquest darrer arriben a aquesta universitat uns 200 milions en un període de dos anys. Gràcies a la participació en el programa de mobilitat humana, en associació a sis o set universitats, la nostra queda classificada com a entitat líder; és a dir, com a universitat de primera divisió, la qual cosa ens permetrà participar en altres grans programes futurs.

El programa Tempus. És tracta d'un programa una mica més "caritatiu". Els programes Tempus són per al tercer món. Ens donen els doblers que llavors nosaltres transferim a països de l'Est. Tenim polonesos, txecs, eslovacs i hongaresos que vénen aquí tres o quatre vegades a l'any, en grups de vint.

Tenim un màster europeu d'animació per ordinador, atorgat directament des de Brusel·les.

En aquest camp està clar que anam molt per davant d'altres universitats.

- Quin és el projecte de país d'un rector declaradament nacionalista? Quin paper ha de jugar la universitat en la vertebració d'aquest projecte?

El que ha de fer la universitat per aquest país és produir el màxim de gent competent, que el pugui entendre i contribuir al seu desenvolupament armònic, territorial i de tot tipus per tal de treure'ns d'aquest carreró, que no és que no tenguim sortida sinó que les sortides que ens donen no són bones. Jo pens que l'única cosa que ens pot salvar són més eines per conèixer i transformar la realitat.

És necessari que entenguem que això no pot durar massa perquè, segons me diuen els nostres economistes, en aquests moments les inversions turístiques donen un rendiment anual d'un dos per cent com a màxim. Convindria més dur els doblers al banc!. El fet és que no produïm riquesa, que aviat no podrem pagar res del que estam produint; desgastam el territori, el feim malbé. Aquest malmenament del territori s'hagués pogut reconduir a una reinversió en altres coses com han fet a França o a Itàlia on els doblers hi han quedat i s'han pogut reconduir. Un cas típic de reconducció del tema és el de la Costa Brava on les condicions són molt pitjors que les d'aquí, però que han sabut dir prou i ara tenen unes grans inversions en parcs tecnològics, en tecnologies de molt de valor afegit per així reconduir una mica el país i que la gent hi pugui viure i no s'orienti cap a l'atur.

Aquí ens haurà passat que durant vint anys -i això és una profecia que ningú no vol, o, més

bé, una visió lúcida de la realitat- amb els nostres doblers hauran desenvolupat zones industrials en altres zones de l'Estat espanyols i el que és ara Extremadura serà Mallorca, i Mallorca serà com és ara Extremadura. Aquest crec que serà el resultat final. La universitat ha de contribuir que no ho sigui. La gent ha de prendre consciència d'aquest gran perill, si no, pot ser massa tard i quan tinguem "l'almodor pel cap" serà difícil de corregir.

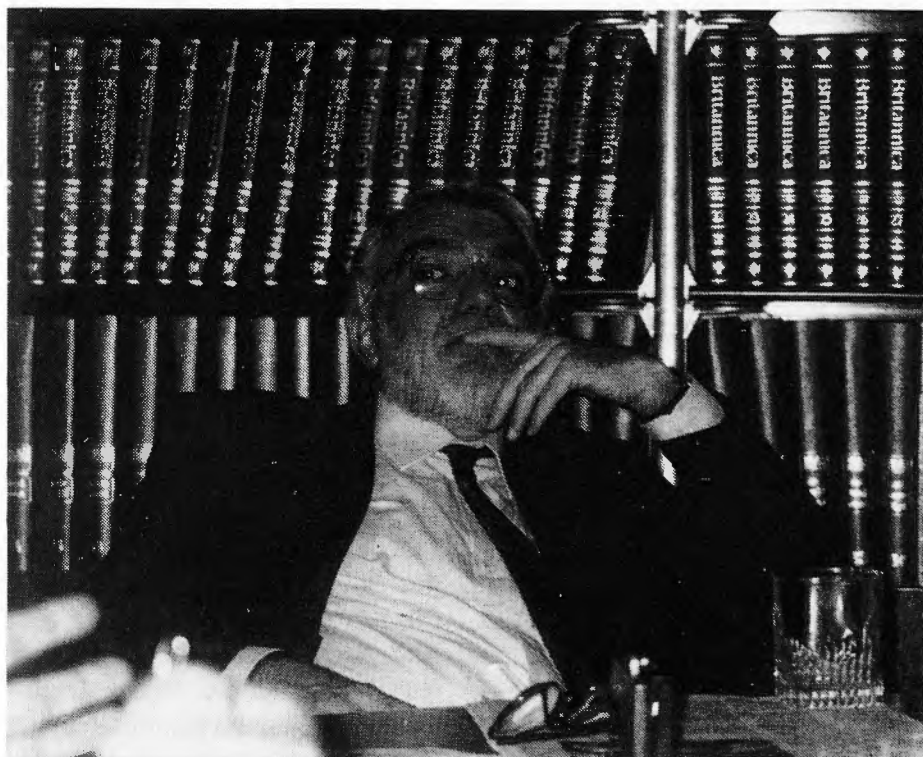
- Parlem de normalització lingüística i del reciclatge del professorat. Quina és la contribució de la UIB a la normalització del català? Per què els estudiants de la recentment creada Facultat de Pedagogia no surten encara prou preparats per poder fer ensenyament de i en català i es veuen obligats posteriorment a fer el controvertit Reciclatge. S'arreglarà aquesta qüestió amb les competències?

Primer, he de dir amb tota impudícia que la universitat és la més normalitzada de totes les institucions de les Illes, almenys de les públiques. Aquí això és una cosa de cada dia i no se'n fa qüestió. Curiosament els estudis més normalitzats són els de tecnologies, els de ciències, on les classes són impartides íntegrament en català, sense excepció, i on està més poc normalitzat és en el camp de les humanitats. Això és així.

S'han donat anècdotes curioses en aquest sentit com en el cas d'un professor argentí al qual el director del seu departament li va demanar si podria fer les classes en espanyol, ja que hi havia un grup d'alumnes castellans recentment arribats a aquesta

sí que es podrà fer.

- Com són les

seves relacions amb els nou Conseller de Cultura, Educació i Esports?

Són perfectes. Estracta d'una persona que ha estat molt relacionada amb la Facultat de Ciències de l'Educació i que té molt bones relacions amb els nostre departament. En definitiva, no em queix i estic content del seu nomenament.

- Carreres a implantar i/o suprimir. Criteris per a la conformació de les plantilles.

Carreres a suprimir, cap. A implantar, cap, tampoc, perquè resulta que l'Estat no ho vol fer abans no hi hagi les transferències. Una altra cosa són les que nosaltres hem demanat. Hi ha un llarg llistat elaborat per la Junta de Govern. Això pot crear moltes expectatives de feina a la gent, però si al final no es compleixen, ens "peguarem tocs per la barra".

Pel que fa a les plantilles, els criteris són els establerts per la universitat: aquells que facin referència a les necessitats docents. No n'hi ha d'altre. No hi ha previst massa moviment de plantilles, desgraciadament s'ampliaran poc perquè "s'ha acabat el brou". No tenim capacitat recaptatòria. Ara record l'anècdota de quan el govern espanyol va voler fer un préstec a "aquest de Guinea"; el guineà es va empenyar molt perquè no volia el préstec; ell el que volia era que li donessin la màquina de fer pessetes. Vull dir que si tinguéssim més diners sí que podríem ampliar plantilles, però no tenim capacitat recapta-

universitat. Aquest professor en qüestió va respondre que de cap manera, que ell no volia discriminar la gent ni és volia sentir discriminat; que ell, quan va arribar aquí, va fer l'opció de fer les classes en català i que només d'aquesta manera es sentia còmode. Aquest exemple pot donar el to del model que es segueix aquí, que és bo tenir en consideració.

En els llocs on l'ensenyament no es fa íntegrament en català és degut a les pròpies opcions del professorat. De totes maneres, l'esforç que feim és constant i el duim a tots els nivells.

Segon. És una qüestió que no depèn exclusivament de nosaltres. Tenim molt poca maniobrabilitat. Els plans d'estudis els fixa el Consell d'Universitats. Quan hem proposat de posar aquí més

català hem trobat una oposició frontal en el Consell d'Universitats per part de diputats -no sé ni de quin partit, perquè, de fet, tots els diputats espanyols són iguals a aquests efectes-. He de dir que quan l'actual Ministre era Secretari d'Estat els va donar una passada que els va fer callar a tots i afortunadament es varen posar més hores de català, cosa que no hagués estat així a no ser que Pérez Rubalcaba s'ho va prendre com a cosa personal, i tot pegant un cop damunt la taula, va fer votar tots els rectors amb nosaltres.

Hem de convenir que legalment ho tenim molt fotut; els plans d'estudis són competència de l'Estat i, de moment, no tenim instruments per a modificar les directrius. No obstant, amb les competències algun ajust

tòria, en conseqüència només podem modificar-les en un

5%. Per l'any que ve no podrem fotre gent a fora, però no sé com ho farem. Ara resulta que les universitats ha de pagar l'Import de Bens Immobles (l'IBI). Això suposarà haver de pagar uns 200 milions i no sé si podrem pagar al personal.

Es dona la situació absurda, que només es pot donar a l'Estat espanyol: l'Estat em subvenciona a mi perquè jo subvencioni l'Ajuntament. Nosaltres el que demanarem és canviar d'ajuntament; tal vegada a Esporles ens ho farien més barat, no ho sé...

- Vostè ha dit alguna vegada (DM del 8-12-93) que el Campus no està acabat perquè hi ha hagut una oposició frontal. De qui ha estat tal oposició? Per quan es preveu l'acabament del Campus?

Volia dir que si no hi hagués hagut aquesta oposició frontal abans, a l'inici, ara ja estaria acabat; l'oposició inicial va decalar tot el procés. Al començament del govern del PSOE en què això semblava l'Estat de l'abundància, era el moment de portar els diners cap aquí i comprometre les despeses; això no va ser possible. Una determinada administració a l'Ajuntament no volia un campus. El que està clar és que ningú no podria mantenir el que tenim aquí si fossin edificis dispersos.

Quan un mou una cosa ha de saber com l'ha de pagar. De bellesa, joventut i intel·ligència no n'hi ha mai prou. No tant sols hi ha d'haver ensenyament gratuït, és que els alumnes han de

venir a classe en avió... Qui ho paga a això?

El campus té un enorme avantatge: aquí hi ha la millor instal·lació informàtica de tot l'Estat, sens dubte. Aquí tenim una instal·lació elèctrica que si l'haguéssim de fer per edificis separats costaria una fortuna; aquí l'electricitat entra a 3.000 volts; això significa que cada kilowat que pagam aquí està una desena part del que costaria si fossin edificis separats. La vigilància baixa per mil... A més, tenim espai. Per tant, si algun dia l'Estat es decideix a invertir ho podrà fer, mentre que al principi ens enviaven doblers i els havíem de tornar a Madrid perquè no teníem un trist forat on fer un edifici.

Aquesta és la història. Em referia a això.

Ara falta un edifici important, de 2.000 milions. Aquesta gran inversió és important també perquè té un efecte cascada generador d'altres inversions i activitats. Ens manca la biblioteca central i el paranímf. Així es completarà el que hi ha projectat.

- Per quan l'obertura de la residència d'estudiants? Quins seran els criteris d'admissió i les condicions dels residents?

La residència està acabada i ara l'estan moblant. Possiblement pel maig haurem decidit ja el sistema.

Els criteris d'admissió no estan establerts, però pens que haurà de ser per quotes territorials; un percentatge important de les quals serien per a les illes menors, una per la part forana llunyana i, finalment, una altra quota per gent de la Comunitat Europea. S'ha de tenir lloc pels

intercanvis amb altres universitats.

- Per acabar, com veu el futur immediat de la UIB?

És incert. No es poden preveure els avatars, ni la cosa erràtica, caòtica econòmica.

És molt cert pel que fa a les nostres intencions: acabar aquest campus, aconseguir la màxima cota d'estudis possible i continuar en la línia d'ajudar a transformar encara que sigui mínimament l'estructura política d'aquestes illes.

La idea del parc tecnològic és força important perquè beneficiaria tots els aspectes de l'entramat social. A un parc tecnològic hi caben tot tipus d'activitats: traducció i manufactura de llibres, ensenyament assistit per ordinador, temes de tecnologia fina, sistemes bancaris, etc. Crec que és un tema que si no és abordat per la Comunitat, s'haurà perdut definitivament qualsevol altra oportunitat. Hem de tenir en compte que Mallorca durant vint anys ha estat una terra d'immigració i que ara té el perill de tornar ser, en un futur immediat, terra d'emigració. D'això n'hem de ser conscients. No sé si d'aquí a cinc anys podrem pagar els sous ▢

ENTREVISTA AL DR. MIQUEL COCA

"El repte al qual s'enfronten les universitats avui en dia, és la conjunció entre els estudis generalitzadors i els estudis especialitzats"

J. M. Mas

Miquel Coca Payeras, nascut a Palma (1952), encara que les seves arrels es troben

a Artà. Llicenciat en Dret per la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona (1975), amb Premi Extraordinari (núm. 1 de la seva promoció). Becari en el programa F.P.I. del Ministeri d'Educació i Ciència. Becari del Reial Col·legi d'Espanya a Bolònia (Itàlia) els anys 1978 i 1979. Doctor en Dret per la Universitat de Bolònia (1979) Professor Ajudant i Adjunt de Dret Civil a la Universitat de Barcelona (Facultats de Dret i Econòmiques) els anys 1980, 1981 i 1982. Es trasllada a la Universitat de les Illes Balears l'any 1983, on obté la Càtedra de Dret Civil l'any 1986. És autor de cinc monografies, dotze polígrafies i més de cinquanta articles a revistes especialitzades. La seva activitat docent i investigadora és avalada per la concessió, per part del MEC, de tots els possibles complements a ambdues activitats. Ha estat i és investigador principal en projectes finançats per la DGICYT. Ha estat Vicerector de Centres i Planificació i d'Ordenació Acadèmica de la UIB (1987-1990). A les passades eleccions va presentar la seva candidatura a Rector de la UIB.

- Sr. Coca, vostè va ser votat per quasi el 40% dels electors (sembla que entre els professors claustrals el percentatge fou superior al 40%). Quina lectura en fa del procés electoral i dels resultats de les eleccions? Els valora en clau positiva? Creu que les relacions de l'equip de govern de la UIB amb la resta de la comunitat universitària milloraran respecte a l'etapa anterior?

El procés electoral va patentitzar dues circumstàncies. D'un costat, l'aberrant sistema de la UIB que possibilita el fet que el rector, sense dimitir, convoqui eleccions i en tant que segueix essent la màxima autoritat, ell i els seus vicerectors (càrrecs de confiança) controlin un procés del qual són candidats. De l'altre, la manca d'interès de l'actual equip de debat sobre el present i el futur de la UIB. Malgrat que varen existir nombroses invitacions per part dels mitjans de comunicació i àdhuc d'institucions universitàries, el rector aspirant ve refusar sempre el debat i la campanya va haver de limitar-se a l'exposició del meu programa en actes públics a tots els centres de la UIB i en els mitjans de comunicació.

Pel que fa als resultats obtinguts per la nostra candidatura, són superiors als que havíem previst inicialment, però insatisfactoris. L'objectiu era guanyar,

l'única manera de poder dur a terme el projecte de recuperació, per part de la comunitat universitària, del timó del seu propi destí, substituint l'actual dirigisme paternalista.

Una vegada que l'actual equip s'hagi recuperat del sobresalt que la nostra candidatura els ha produït, no dubto que els modes d'actuació continuaran essent els mateixos. Els sistemes personalistes i acrítics no tenen capacitat d'adaptació a les noves situacions. Tal vegada, l'única novetat sigui la gran tensió que existeix entre els diferents membres de l'equip rectoral, que ja han començat a disputar-se la successió.

- Vostè va formar part de l'equip del reelegit Nadal Batle, a partir de quin moment i per què va rompre amb l'actual equip?

Vaig encarregar-me durant quatre anys de les relacions amb el Consell d'Universitats, al qual sempre hi assistia, i de l'Ordenació Acadèmica. Vaig dimitir quan s'acomplí el termini del meu compromís, amb Nadal Batle. Va esser després de la dimissió quan va començar el refredament. Sobretot, per part seva, perquè com a bons autoritaris, interpreten les dimissions com a desercions de la causa; i també per part meua, perquè vaig començar a adonar-me d'una sèrie

d'actuacions que s'havien produït a la meua època de

vice-rector i que jo desconeixia absolutament. Em refereixo, per exemple, al tema del CIDA i el seu monopoli, de fet, amb el subministrament a la UIB de llibres i material informàtic. Jo, com molts d'altres, creïem ingènuaament que el CIDA era una institució de la UIB, i no, com ho és, una societat mercantil privada amb la qual sembla que existeix un pacte d'exclusivitat, sens que la comunitat universitària conegui els beneficis que obté la UIB ni els que obté la pròpia empresa.

- En el seu programa electoral apuntava com objectiu prioritari el de democratitzar la UIB. Ens pot explicar quins són els aspectes que més necessiten del nou tarannà més democràtic a la nostra universitat? Com hauria de canviar per democratitzar-se?

És molt senzill: cal invertir el plantejament actual que és el d'una estructura piramidal en la qual el Consell Executiu té el poder de prendre decisions i la resta d'òrgans es limiten a ratificar o executar. Es tractaria de restituir als òrgans de base (Departaments, Centres, Instituts) el poder de decisió en els seus àmbits i de fer de la Junta de Govern el veritable

òrgan de govern, deixant al Consell Executiu les funcions purament executives, com el seu propi nom indica.

- Sembla que l'actual política universitària està produint un desequilibri entre els estudis humanístics i les carreres tècniques, a favor d'aquestes. Els departaments d'Humanitats, Ciències Socials i Dret reclamen un espai més ample i més recursos humans i econòmics. Com es pot corregir aquesta tendència a favor d'una major convergència entre estudis tècnics i humanitats?

Segons la meua opinió la disjuntiva és falsa. El repte al qual s'enfronten les universitats, avui en dia, és la conjunció entre els estudis generalitzadors i els

qualificats per a l'execució d'una funció o activitat, sinó de proveir-los de la metodologia adequada a la branca estudiada, proveir-los d'estructures mentals que els permetin de desenvolupar una extensa multiplicitat de rols. Els segons, tenen un objecte més restringit, car l'objectiu és de formar especialistes; tenen un nítid matís de formació professional concreta, i solen consistir en diplomatures o enginyeries tècniques, com a infermeria, telemàtica o empresarials. Avui en dia, semblen ésser més atractius per als estudiants, però una vegada que el mercat se'n satura, i ho estarà ben aviat, apareix el problema social de la difícil adaptació a les activitats que no siguin aquelles per a les quals se'ls va formar.

- Després de les eleccions s'ha constituït el Claustre 96, quins són els seus integrants i principals objectius?

"Claustre 96" és un col·lectiu obert, integrat per membres de la comunitat universitària i organitzats en diferents subcol·lectius (reforma d'estatuts, plans d'estudis,

estudis especialitzats. Els primers tendeixen a formar els alumnes en una gran branca del saber, com la Física, la Filosofia, les Matemàtiques o el Dret, i a través d'ells no es pretén de formar subjectes especialment

investigació, eleccions, professorat, pressupostos), que aspira a mantenir la virtualitat de les línies bàsiques que varen justificar la nostra candidatura, i rompre d'un mode definitiu l'estat d'indolència acrítica que ha ca-

racteritzat els darrers anys del campus. I sempre amb la mirada en totes les futures eleccions dintre la UIB.

- Parlem de competències. Quines novetats d'importància es poden esperar amb la Llei de Transferència de Competència en matèria d'Educació Superior?

Les novetats no cal esperar-les tant de la Llei com del desenvolupament que la CAIB li doni. És un fet polític important, perquè les línies bàsiques de futur de la UIB estaran en gran mesura a les nostres mans i no hi cabrà la lamentació tant freqüent que "de Madrid" no se'ns concedeix tal o qual estudi, o se'ns retalla tal o qual partida pressupostària. En resum, caldrà actuar amb una major seriositat i planificar, fet que a la nostra UIB mai no s'ha executat.

- De quina manera incideix i/o hauria d'incidir la UIB en el nostre país?

És molt simple: oferint-li un servei públic d'educació superior al nivell més elevat; transferint-li els resultats d'una investigació de qualitat; i restant al capdavant en la defensa de les llibertats dels seus ciutadans, del medi físic que li serveix de suport i del seu patrimoni cultural i històric.

- Creu que la UIB, tot i esser una universitat jove, està ja consolidada com a tal? Quins factors han contribuït a la seva bona posició en el rànquing d'universitats de l'Estat espanyol? Quines són les seves mancances?

No crec que sigui possible, en termes absoluts, parlar de la consolidació respecte d'una uni-

versitat amb menys de 20 anys de vida. No obstant això, també és cert que en aquest breu temps la UIB ha assolit un lloc destacat a la societat de les illes, sobretot a Mallorca. Això és atribuïble, en la meua opinió, tant a l'activitat duta a terme des del rectorat com a la tasca sacrificada, per les mancances, del personal docent i no docent. A més a més, cal no oblidar-nos que qualcun dels estudis que la integren, tenen un ressol de segles que els identifica i dóna prestigi, encara que la seva implantació a Mallorca sigui recent.

- Com veu el futur immediat de la UIB?

Amb gran preocupació, per diverses raons. En destacaré dues. En primer lloc, perquè és incomprensible que una universitat petita com la nostra tengui

unes cotes de massificació comparables a les universitats grans, amb grups de més de dos-cents alumnes, la qual cosa evidència una política deficient de professorat i d'espai físic. En segon lloc, perquè els nous plans d'estudi, tal com s'estan aprovant, suposaran una important disminució en el nivell de formació dels alumnes. En aquest "modus operandi" subjau un greu parany, consistent a obrir l'ensenyament reglat de la universitat per a tothom, al preu de rebaixar els continguts formatius, i d'aquesta manera desplaçar cap als cursos de post-grau, per als quals s'han de pagar importants matrícules, tota una mena de continguts formatius que fins ara formaven part de l'ensenyament superior reglamentat □

Llibreria Aloma

C/ de la VINYASSA, 23 B
Tel.: 46 11 50 - PALMA

LA RENOVACIÓ DELS ENSENYAMENTS UNIVERSITARIS

Bernat Sureda

La reforma dels estudis universitaris és una de les darreres mesures que queden pendents d'aquelles que hi havia previstes a la LRU de 1983. Aquesta reforma implica en primer lloc l'ampliació dels títols universitaris amb la conversió en estudis diferents dels que fins ara eren tan sols especialitats i l'aparició de nous títols fins ara inexistents a les universitats de l'Estat espanyol. Així, per exemple, les antigues especialitats de Filosofia i Lletres com. Geografia, Història, Filologia Catalana, etc., es converteixen en llicenciatures diferents, i el mateix passa amb les de Ciències com: Biologia, Química o Física. Per altra banda apareixen estudis nous, com és el cas de les diplomatures de Telemàtica o Educació Social, i les llicenciatures de Bioquímica o Psicopedagogia.

Pel que fa a l'estructura dels estudis, els nous plans fan desaparèixer el concepte de curs. La universitat podrà organitzar els distints ensenyaments en cinc o quatre anys, però l'alumne podrà cursar aquests ensenyaments amb el ritme que vulgui i triar un nombre més gran o més petit d'assignatures en funció de les possibilitats de dedicació.

L'estudiant podrà elegir també l'ordre establert en el cas que entre aquestes assignatures hi hagi una determinada seqüència establerta. La major flexibilitat dels nous plans d'estudis es reflecteix també en el fet que l'alumne tindrà absoluta llibertat per triar un 10 per cent de les matèries que ha de cursar per obtenir el títol entre totes aquelles que ofereix la universitat. La nova organització dels estudis universitaris introdueix també un major grau de ciclicitat, que permetrà accedir a segons cicles des de primers cicles diferents, de manera que s'afavorirà el pas d'un estudi a l'altre i es facilitarà que de les diplomatures es pugui passar directament als segons cicles. Els nous plans d'estudis, doncs, donen més llibertat a l'alumne per poder organitzar-se els estudis a la mesura de les seves possibilitats i necessitats.

En relació amb els continguts dels nous plans d'estudis, cal destacar la importància que es dona a les pràctiques que s'introdueixen a tots els títols, que poden representar entre un 25 per cent i un 50 per cent de la càrrega docent total del currículum. Per altra banda, les universitats ha pogut configurar les distintes titulacions d'acord amb les seves pròpies característiques introduint un nombre important de matèries específiques

de cada una en funció de les necessitats de l'entorn social i econòmic o de l'existència de professorat especialment format en aquelles matèries.

Malgrat que els canvis que introdueixen els nous plans d'estudis siguin importants, la reforma que ara es fa serà insignificant si no va acompanyada d'una autèntica innovació dels mètodes tradicionals d'ensenyament. La lliçó magistral, l'aprenentatge memorístic i els exàmens finals han trobat malauradament a la Universitat el seu baluard més indestructible. La pressió a la qual es troba sotmès el professorat universitari, amb una exigència constant perquè millori els currículums acadèmics i perquè incrementi la productivitat científica, no ha trobat compensació adequada amb estímuls a la millora de la pràctica docent. La Universitat oblida moltes vegades que l'educador ha de ser un orientador de la feina de l'alumne i no un pur transmissor de coneixements.

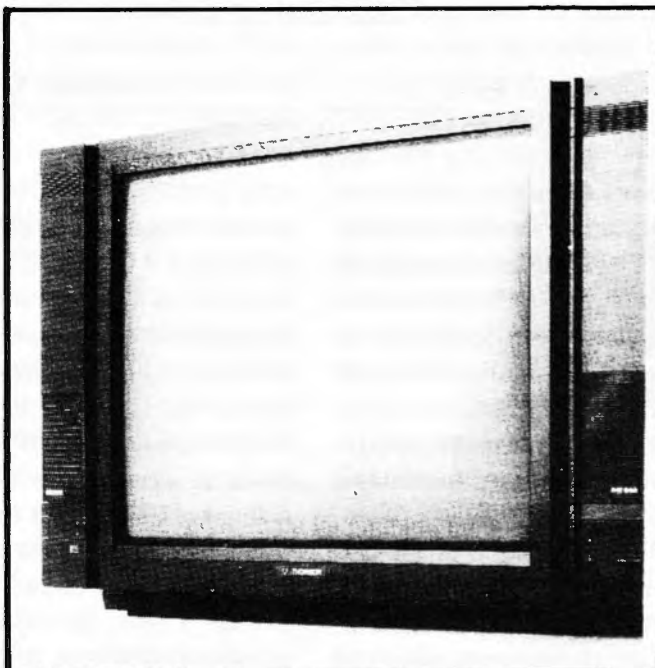
En els nous plans d'estudis la càrrega lectiva no es mesurarà en hores de docència sinó en crèdits. Els crèdits mesuren l'esforç que ha de fer l'alumne per assolir els objectius instructius de cada matèria. Un crèdit tindria una equivalència aproximada de deu hores, però no exclusivament d'assistència a

classe, sinó de dedicació de l'alumne a l'aprenentatge d'aquella matèria. Però la introducció de la noció de crèdit tan sols representarà un canvi de noms si no es comprèn que l'objectiu més important de la reforma dels estudis universitaris és que l'alumne es converteixi en el centre del procés educatiu universitari. La millora de l'ensenyament universitari exigeix més hores de biblioteques, més ús dels serveis de documentació, més recursos tecnològics i àudio-visuals, més millor ús dels laboratoris, més treball en grup, de seminari i d'atenció de tutoria dels professors, més contacte amb el món del treball i amb els problemes de la societat. És significatiu que els alumnes que participen en els programes d'intercanvi amb altres universitats d'Europa se sorprenen del reduït nombre de classes que es fan a altres països i de la gran quantitat de tasques que els professors encarreguen als alumnes. Moltes vegades quan preparar, al llarg de diverses hores de feina, una classe que després farà en tres quarts, pens que estic robant als alumnes una rica experiència de la qual trauré més profit jo que ell □

Vice-rector de la UIB

THOMSON

TVC 25 E4 TXT SOUND LINE

**BLACK SUPER PLANAR
ESTEREO SURROUND
TUB NEGRE**

5 altaveus

Entrada per a S-VHS

Dimensions:

Alt: 48,6 Amp: 71,8 Fon: 43,1 cm.

Pes: 28,7 Kg.

Preses auxiliars:

2 Euroconnectors

1 Presa auriculars

2 preses per a altaveu exterior

2 preses per a cadena Hi-Fi

2 preses per a altaveus SURROUND

2 entrades d'audio

1 entrada de video

1 entrada per a S-VHS

ELS ESTUDIS DE POSTGRAU I ALTRES TÍTOLS PROPIS

Una altra proposta de renovació educativa de la Universitat de les Illes Balears.

Climent Picornell

Un dels elements cabdals de la renovació educativa a les Universitats, al costat de la reforma dels seus títols universitaris reglats, el constitueixen els títols propis i, entre ells, els postgraus. L'interès de la nostra Universitat en potenciar la realització d'aquests cursos no sols es reflecteix internament, sinó que també té una accentuada projecció externa, ja que són una clara resposta a la demanda social

1.- El marc Legal que els possibilita

La Llei Orgànica de Reforma Universitària, 11/1983, de 25 d'agost, a l'article 28.3, possibilita a les universitats, en ús de la seva autonomia, d'impartir "ensenyaments conduents a l'obtenció d'altres diplomes i títols", a més d'aquells que tenen validesa a tot el territori de l'Estat. Es diferencien dels títols oficials perquè no tenen els efectes acadèmics plens i d'habilitació per a l'exercici professional que les lleis estableixen per als títols oficials i s'estableix com a norma per a la seva obtenció el compliment dels requisits legals per a cursar estudis universitaris, amb unes certes excepcions i discrecionalitats.

Pel que fa a la Universitat de

les Illes Balears els articles 169, 170, 171, 172 i 173 dels Estatuts de la UIB preveuen la implantació d'ensenyaments encaminats a la formació d'especialistes, sobretot en branques interdisciplinàries i d'interès social, de durada variable, i conduents a l'obtenció de títols, diplomes o certificats. En aquest context, i en data de 2 de desembre de 1989, la UIB va aprovar un reglament específic per a la regulació dels postgraus. Emperò, l'experiència adquirida per les diverses universitats en la implantació i el desenvolupament d'ensenyaments de postgrau aconsella d'adoptar criteris d'homogeneïtat respecte als tipus i les condicions d'aquests títols i d'assegurar i defensar conjuntament l'especificitat universitària i la qualitat dels ensenyaments que aquests títols acrediten. Per aquestes raons, la UIB signà el "Convenio Interuniversitario de estudios de Postgrado" al qual s'adhereixen les universitats que el signen i que l'assumeixen com a part de la seva normativa pròpia. Tot seguit, i amb data de 29 de novembre de 1991, s'elaborà un nou reglament d'estudis de postgrau que recull les directrius del conveni interuniversitari sobre estudis de postgrau conduents a títols propis i s'hi adapta.

Amb l'adopció d'aquesta nor-

mativa, els estudis de postgrau són els següents: mestratge o màster universitari, amb una durada mínima de 50 crèdits, que suposen un mínim de 500 hores, el d'especialista universitari, amb una durada mínima de 20 crèdits, i altres estudis de molts diferents caires.

2.- Objectius i característiques dels títols propis

Els estudis universitaris abasten tres grans àrees de formació:

- la formació bàsica, la que s'anomena d'estudis reglats, constituïts per les carreres oficials.

- la formació professional, contemplada a partir, per una part, dels estudis reglats i, per l'altra, per estudis no reglats, d'actualització, reconversió i especialització.

- i, en tercer lloc, la formació ocupacional, també amb estudis no reglats, a partir de les relacions que la universitat mantén amb altres institucions, empreses i col·lectius socials.

Els ensenyaments de postgrau i d'especialització constitueixen un tipus d'estudis no reglats i, per llur pròpia naturalesa, són summament adequats per configurar estudis propis de la Universitat, la superació dels quals s'acrediti mitjançant un títol propi d'aquesta. Els postgraus haurien de tenir un paper

important dins l'estructura general dels estudis superiors, pre-suposant pregraus més curts i desenvolupats amb gran flexibilitat i llibertat per les universitats. Requereixen, tant en els continguts com en la metodologia, una alta flexibilitat, una adequació específica i una gran rapidesa de resposta a les necessitats i demandes de l'entorn social.

Vàries són les raons que demanden la implantació d'aquests nous tipus d'estudis:

L'acceleració del procés de producció de nous coneixements

A l'actualitat hi ha una demanda important d'aquesta modalitat d'ensenyament que troba raó de ser en la velocitat en que es produeixen nous coneixements i tècniques que al aplicar-se al sistema productiu obliguen al titulat a desenvolupar un esforç d'aprenentatge per poder continuar desenvolupant les seves tasques al seu àmbit professional.

Les necessitats de professionalització

Persisteixen disfuncions entre l'ensenyament que l'alumne rep a la Universitat i els requeriments pràctics i instrumentals que el mercat laboral demana a l'universitari. Aquestes disfuncions es traten de salvar amb cursos d'especialització.

Els cursos d'especialització s'han extès i generalitzat a les societats avançades, fins al punt que per a desenvolupar certes activitats professionals és condició sine qua non disposar de la corresponent acreditació acadèmica que garantitzi haver cursat aquest tipus d'ensenyaments.

Els nous camps de demanda social

Els masters, i en general el conjunt de postgraus, van orientats de cap a aquells camps amb demanda social que no són coberts pels ensenyaments tradicionals de la Universitat, l'objectiu és completar i actualitzar la formació acadèmica i investigadora dels titulats universitaris des d'un enfoc d'aplicació professional, científica i tècnica i no afegir un esglaó més a la ja llarga llista de títols.

Els currículums professionals

La progressiva complexitat de les tasques professionals, fan que el demandant de feina trati de completar el seu currículum amb noves titulacions que actuïn d'element diferenciador a l'hora de la recerca de treball.

3.- Les Universitats i els estudis de Postgrau

La iniciativa empresarial privada fou inicialment la que intentà donar resposta a les noves demandes. A l'estil d'altres models educatius, la línia d'aquests estudis s'ha centrat, bàsicament, en àrees econòmiques i jurídiques, amb una demanda potencial important i amb una oferta considerable d'ocupacions per part de les empreses més dinàmiques del país. La indefinició i la manca d'homogeneïtat tant en els continguts acadèmics com en els requisits que han de satisfer les entitats que imparteixen els cursos ha propiciat el confusió i la desorientació sobre els mateixos.

Les Universitats han intentat omplir el gran buit existent amb estudis d'aquests tipus i s'han esforçat en incrementar llur oferta de postgraus de forma ostensible. Una de les proves més fefaents la constitueix l'enorme

increment de l'oferta als darrers anys en què se'n poden comptar més de dos mil distribuïts arreu de l'estat.

De totes maneres, les Universitats no s'han d'erigir forçosament en competidores de les empreses privades i de la resta d'institucions públiques, sinó que és possible treballar amb iniciatives conjuntes, utilitzant conjuntament llurs infraestructures i llurs recursos.

4.- La UIB i els estudis de Post-grau

Els estudis de post-grau de la UIB neixen el curs 1987-88 a partir de la demanda del Ministeri d'Educació i Ciència que la Universitat organitzàs uns ensenyaments adreçats a l'especialització professional en diversos camps de l'Educació General Bàsica.

Als quatre darrers anys, l'oferta ha anat in crescendo, tant en nombre de cursos, com en llur diversificació, i podem parlar ja d'una consolidació d'aquests estudis.

Es considera, per tant, que els estudis de postgrau constitueixen una de les línies de futur més encoratjadores de renovació educativa de la nostra Universitat. Són una de les vies de formació que s'han de potenciar ja que s'incardinen, per una part, amb el futur dels nous estudis universitaris i, per l'altra, responen a les necessitats generades per l'acceleració dels canvis socials i tecnològics i a la progressiva complexitat de les tasques professionals.

És bàsic, però, que la UIB, vetlli per l'efectivitat i la qualitat

dels seus títols propis i dels cursos que organitza, per això, és

convenient adoptar criteris d'homogeneïtat respecte als tipus i les condicions d'aquests títols per assegurar i defensar conjuntament l'especificitat universitària i la qualitat dels ensenyaments que aquests acrediten. Al mateix temps, es fa necessari obrir l'oferta dels postgraus de la Universitat de les Illes Balears a fora de les Illes i, per tant, d'ampliar el mercat de demanda d'aquests títols propis.

Simultàniament, s'ha d'afavorir l'intercanvi d'experiències i el desenvolupament d'una política general comuna d'ensenyaments de postgrau o especialit-

zació, corresponents a títols propis, amb altres universitats, procurant el reconeixement recíproc de títols. Els cursos de postgrau realitzats en el marc de convenis internacionals, tant amb països de la CE com de fora del marc europeu, permeten una amplitud de visions imprescindible per qualsevol tipus de mobilitat professional.

S'han d'establir relacions del tipus Universitat-Empresa-Administració Pública-Altres agents socials, on la Universitat pot posar infraestructura i recursos al servei de les empreses i administracions o a la inversa. De totes les maneres és molt important potenciar totes les vies de copatrocini per aconseguir abaratir els costos d'aquests estudis.

Es veu clarament la conveniència d'una línia d'especialització en els programes de postgrau, per la qual cosa seria necessària la repetició d'algun d'ells. I en aquest sentit, iniciar una línia per dur a terme estudis de Postgrau a Distància.

Estam al llindar de la societat del coneixement, de l'aparició accelerada de noves professions i un cúmul més de novetats, sense deixar de banda les grans taxes d'atur. En aquest context, els estudis no oficials i concretament els de postgrau no poden quedar al darrera i estan destinats a complir un paper fonamental en l'adaptació del sistema educatiu a les necessitats socials i productives.

5.- Títols propis de la Universitat de les Illes Balears

Màster universitari

Màster de Gestió i Direcció d'instal·lacions esportives
Master on Environmental Sciences and Engineering
Master in Image Synthesis and Computer Animation
Màster en Periodisme i Comunicació
Màster en Administració d'Empreses
Màster d'Informàtica de gestió PME-PMI
Màster de Multimedia interactiva (CD based MA IMM)

Especialista universitari

Especialista universitari en pertorbacions de l'audició i del llenguatge
E.U. en Educació Física
E.U. en Educació Musical
E.U. en Educació Especial
E.U. Formador de formadors en didàctica de cicle inicial
Diploma de postgrau en Educació Psicomotriu bàsica.
Diploma de postgrau en Gestió de recursos humans.
Diploma de postgrau de Formador de Gestió Educativa Municipal.
Diploma de postgrau on CMOS-ASIC Design.
Especialista universitari en Protecció i experimentació animal.
Especialista universitari en Planificació de Serveis Lingüístics.
Especialista universitari en Arxivística.
Especialista universitari en Criminologia
E.U. en Didàctica de Llengües estrangeres. Anglès a secundària.
Especialista universitari en Infermeria Traumatològica i Ortopèdica.
Especialista universitari en Informàtica i Comunicació Audiovisual
Especialista universitari en Gerontologia.

Una mostra de la interacció social que això suposa és que en el patrocini d'aquests títols propis hi han participat els següents organismes públics i privats:

La Conselleria d'Educació, Cultura i Esports; European School on environmental sciences-COMETT program of the european community; Middlesex Polytechnic (London)-Hogeschool voor de Kunsten (Utrecht)-CITE (Centre for International Technology and Education); Gas y Electricidad SA (GESA)-Universitat Autònoma de Barcelona; CEFEM (Centre d'Estudis de Formació Empresarial) consorci patrocinat pel Govern Balear, la Cambra Oficial d'Indústria i Comerç, la Caixa d'Estalvis de Balears i la UIB; Ministeri d'Educació i Ciència (en quatre diplomes d'especialista universitari); Associació europea d'Escoles de Formadors de pràctica psicomotriu; Associació Espanyola de Direcció de Personal (AEDIPE); Consell Insular de Mallorca-Federació de Municipis de Balears-Ajuntaments de Sant Llorenç Artà, Calvià i Palma; Conselleria de Treball i Transports-Direcció General de Foment de l'Ocupació i acció formativa- Fons Social Europeu (Bruselles); Universitat de Barcelona; Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona.

La UIB ha posat el seus mitjans, coordinats pel Vicerektorat de Coordinació Educativa i la instrumentalització dels cursos s'ha realitzat des de l'Institut de Ciències de l'Educació. Molt aviat es podrà dir que tots els departaments universitaris estaran involucrats en aquest nou tipus de proposta educativa.

LA LLICENCIATURA EN TURISME

Una titulació pròpia de la UIB

Ningú no dubta que el turisme és des de fa ja temps el motor de transformació i canvi de la societat de les illes Balears. Amb tots els pros i quantres que es vulgui, s'ha convertit en la font d'empleament més important i l'experiència adquirida, el "know-how" com es diu ara, és un cúmul d'experiències que formen un bagatge important per a ensenyar. En la publicació "La UIB i el Turisme" feta amb motiu de la "TECNOTURISTICA 1993" queda palès que la UIB a través d'ensenyaments, treballs de recerca i aplicacions pràctiques està ben imbricada en el món turístic.

La Formació en hotelaria i turisme, actualment a Balears, abarca des de la Formació Ocupacional i la Formació Professional, tot passant pel títol de la Diplomatura universitària (Tècnic d'activitats i empreses turístiques).

La UIB, juntament amb la Conselleria de Turisme i la Conselleria de Treball i Transports del Govern Balear, té en marxa una remodelació dels estudis i les titulacions en hotelaria i turisme.

La pròxima inauguració de l'Escola d'Hotelaria, ubicada al campus de la UIB, i depenent de la conselleria de Turisme, possibilitarà reordenar els estudis bàsics d'hotelaria, conforme al model de la prestigiosa escola de Lausanne. Tot aprofitant aquest mateix espai, l'escola superior

de Turisme de la UIB-Conselleria de Turisme, es traslladaria a aquesta escola i obriríem la possibilitat de modificar el seu pla d'estudis.

Però el realment novedós seria la posada en marxa, el proper curs 1993-1994, d'una llicenciatura superior universitària en turisme, com a títol propi de la UIB. Seria la primera llicenciatura universitària en turisme de l'estat espanyol, que ben prest miraríem d'homo-logar amb altres universitat europees i amb altres de la península que ho desitjassin.

L'accés es faria des de la diplomatura universitària de turisme directament o fent unes assignatures prèvies des de la diplomatura d'empresarials. L'accés des de qualsevol altra titulació universitària implicaria un curs específic d'accés. La Conselleria de Treball i Transports, desde la seva Direcció General de Foment de l'ocupació i Acció Formativa, ha manifestat el seu interès en patrocinar aquesta llicenciatura i altres possibles titulacions que tenguin relació amb el turisme, tot manifestant la seva creença que les illes Balears poden marcar un cert lideratge en aquesta branca de l'ensenyament.

Clouria aquest cicle integral d'estudis en turisme, un màster universitari en gestió i marketing d'empreses turístiques que posaria en marxa l'any 1994, el Departament d'Economia i Empresa de la UIB □

Vice-rector de la UIB

EL DEPARTAMENT DE FILOLOGIA CATALANA I LINGÜÍSTICA GENERAL

Caterina Valriu

Quan els estudis universitaris a Mallorca eren només una extensió dels que s'impartien a la Universitat de Barcelona, ja es podien fer algunes assignatures de filologia catalana. Eren cursos comuns de lletres que es feien a l'Estudi General Lul·lià, antiga seu de la Universitat de Mallorca, amb professors tan prestigiosos com Francesc de Borja Moll o Josep Mª Llompart. Passats els primers anys de formació i de provisionalitat, el curs 1983-84 s'aconsegueix l'especialitat de Filologia Catalana i el Departament -després d'haver estat alguns anys a Son Malferit- s'installa definitivament a l'edifici Ramon Llull del campus, ara ja en el si de la Universitat de les Illes Balears. A partir del curs esmentat és possible cursar Palma la llicenciatura completa, de cinc anys de durada i que preveu l'especialització en llengua o en literatura. També es pot fer el doctorat, amb un programa que ofereix cursos de llengua i de literatura impartits per professors del propi Departament o d'altres universitats.

El nombre d'alumnes matriculats ha augmentat extraordinàriament en aquests deu anys de vida de la llicenciatura i, ac-

tualment, hi ha més de dos-cents alumnes matriculats. Cal tenir en compte, també, que tots els alumnes de magisteri cursen assignatures de llengua i de literatura catalanes impartides pel professorat del nostre Departament. És, per tant, un col·lectiu nombrosíssim que es forma en aquestes matèries a través de la docència del Departament. Evidentment, també ha augmentat la dotació de professorat, de la desena escassa dels primers anys, s'ha passat a una plantilla de vint-i-una persones -entre professors numeraris, ajudants i associats- que imparteixen les assignatures de llengua i de literatura catalanes de la facultat de Filosofia i Lletres i de l'Escola Normal. El procés de normalització lingüística iniciat a les Balears ha afavorit la creació de llocs de treball en aquest camp i actualment és una especialitat on el nombre de llicenciats aturats és nul.

El Departament, el cap del qual és el Dr. Joan Miralles, funciona mitjançant un Consell on s'integren professors i alumnes. És en aquest Consell on es fa el disseny de l'activitat docent del Departament i de la seva projecció social. S'articula en comissions de treball que s'encarreguen de les diverses funcions.

A través de la comissió de publicacions s'edita -en col·labo-

ració amb l'Abadia de Montserrat- la col·lecció Biblioteca Marià Aguiló, de la qual actualment ja ha aparegut el volum 15. També, durant alguns anys, es publicà la revista de filologia *Affar*. Recentment, han estat publicades les comunicacions del primer Col·loqui sobre Fons Orals celebrat a l'Estat espanyol, que organitzà el Departament el 1984.

La comissió d'assessorament lingüístic elabora, prèvia sol·licitud d'entitats públiques o privades, informes lingüístics, especialment relacionats amb temes de d'antroponímia i de toponímia.

La comissió d'informàtica té cura de diversos projectes d'informatització d'obres cabdals de la nostra cultura -com és ara el diccionari Alcover-Moll o les Rondaies Mallorquines de mossèn Alcover- i de l'adaptació i difusió dels progressos en el camp informàtic que puguin ser útils als estudis lingüístics i literaris.

Finalment, hi ha una comissió d'actes culturals que organitza i coordina seminaris, hominages, exposicions, taules rodones, visites d'altres universitats -entre les que destaquen la visita anual dels catalanòfils alemanys- i tots aquells aspectes que vinculen l'activitat del Departament al context social i cultural on es desenvolupa. Els

actes culturals del Departament són oberts al públic en general i sovint es realitzen fora del campus, per afavorir l'assistència i la participació. Recentment, s'ha clausurat un seminari sobre mitologia clàssica, tradició bíblica i rondallística que ha tengut una gran acceptació entre els estudiants, no tan sols de filologia, sinó fins i tot d'altres carreres. Podríem esmentar, també, l'organització d'homenatges: Francesc de Borja Moll, Josep Mª Llompart, Jaume Vidal Alcover, Guillem Cabrer, han estat personalitats a les quals la Universitat ha retut el seu homenatge a través del Departament.

La projecció sobre el teixit social és intensa. Els professors Joan Miralles i Joan Alegret participaren activament en la redacció de la Llei de Normalització Lingüística. El Departament col·laborà, també, en el II Congrés de la Llengua Catalana, organitzà el VII Col·loqui d'Onomàstica el 1982, a més del de Fons Orals ja esmentat. Al llarg del 1992 el Departament ha organitzat un curs de post-grau sobre "Planificació i serveis lingüístics", impartit per diversos especialistes de la nostra Universitat i d'Universitats del Principat. L'esmentat curs ha tengut una extraordinària acceptació entre llicenciats i mestres que orienten la seva opció professional vers aquest camp.

Els professors, ultra les seves intervencions a congressos nacionals i internacionals -entre les que podríem destacar una recent participació al Deutsch-Katalanisches Jahreskolloquium, celebrat a Berlín el setembre passat-, imparteixen classes a la Universitat Catalana de Prada i

als Cursos d'Estiu de la Càtedra Ramon Llull.

Pel que fa als convenis amb altres universitats hi ha establerts diversos canals de relació. A través del programa Erasmus el Departament es vincula a la Universitat de Perpinyà, té signat un conveni de col·laboració amb les universitats d'Aix de Provença i la de Barcelona. Però potser el projecte de col·laboració més ambiciós és l'establert amb la universitat anglesa de Sheffield. Els estudiants del nostre Departament poden fer el quart any d'estudis a Sheffield i els de Sheffield a Palma- de manera que en acabar els seus estudis obtenen una titulació doble, ja que són llicenciats per ambdues universitats.

D'altra banda cal dir que la capsa dels projectes és plena. Potser el més important i immediat és el nou pla d'estudis, que s'iniciarà el proper curs i que contempla canvis importants: noves assignatures, remodelació de les actuals, un ampli ventall d'optatives i una durada de quatre cursos, en lloc dels cinc actuals.

Finalment, ens cal parlar de les línies de recerca, que són moltes i diverses i abracen un ampli espectre de temes de llengua i de literatura: història de la llengua catalana, sociolingüística, dialectologia, antroponímia i toponímia, català estàndard, registre científic, cultura popular, novellística catalana dels segles XVIII-XX, literatura catalana a Mallorca, literatura infantil i juvenil, la cultura a Mallorca a l'època de Colom i les relacions entre la filologia espanyola i la germànica en el marc de la filologia romànica.

Per acabar, només dir que el Departament de Filologia Catalana és un departament jove, vital i en expansió, tal i com es demostra en el progressiu augment de l'alumnat, en la incorporació de nous professors, en les múltiples activitats que du endavant en les vessants més diverses del treball lingüístic i literari i en la quantitat de nous doctors que genera, només el curs 1991-92 es llegiren cinc tesis de doctorat i ja és a punt de llegir la tercera d'aquest curs. Esperam que el nostre treball contribueixi significativament al recobriment i a l'expansió de la llengua i de la cultura catalanes ■

Departament de Català

Servei de Càlcul i Informatització

Introducció

El Servei de Càlcul i Informatització dóna suport informàtic a les tasques de gestió, docència i recerca d'aquesta universitat i ofereix també als centres oficials i a les empreses privades la informació i l'assessorament que demanen.

Prestacions

Els serveis que es poden oferir són bàsicament els següents:

- Auditoria informàtica.
- Rendiment d'ordinadors.
- Tractament estadístic de dades.
- Consultoria informàtica.
- Desenvolupament de software:
  - de gestió
  - basat en la intel·ligència artificial
  - d'instrumentació assistida per ordinador
  - de camps específics
- Realització de cursos per a l'aprenentatge i el maneig de la informàtica i l'ús de noves tecnologies.
- Anàlisi i tractament d'imatges

El Servei disposa de diferents equipaments informàtics que cobreixen les necessitats de les diferents àrees anteriorment esmentades. Aquests equipaments estan connectats entre sí així com tots els equips de la UIB, formant una xarxa informàtica que permet la comunicació total entre usuaris.

La xarxa de la Universitat

Aquesta xarxa està formada en un primer nivell per una xarxa del tipus FDDI (Fiber Distributed Interface Data), és a dir una xarxa de fibra òptica, d'una velocitat de transmissió de 100 Mbps (Megabits per segon), òptima per a la connexió de grans superfícies del tipus campus universitaris. Les seves característiques permeten oferir serveis multimedial. El dibuix adjunt mostra l'esquema de

la topologia d'aquesta xarxa de la UIB. La xarxa FDDI, que cobreix el Campus, està formada per un doble anell central amb ramificacions en forma d'estrella. Els bridges són els dispositius de connexió entre les xarxes locals tipus Ethernet (segon nivell), d'una velocitat de transmissió de 10 Mbps, que disposa la UIB en cada un dels diferents edificis del Campus universitari. Una d'aquestes xarxes locals és la de l'edifici del Servei de Càlcul i Informatització.

La Xarxa Macintosh

Com ja hem dit, les quatre àrees generals d'activitat de la UIB (gestió, docència, recerca i edició i tractament de textos) disposen d'equipaments informàtics diversos, bàsicament ordinadors vax de Digital, connectats entre si; el conjunt forma la xarxa informàtica general, que permet la comunicació entre tots els usuaris.

En un nivell més particular, els departaments i els serveis compten amb microordinadors Macintosh igualment connectats entre si. Diversos microordinadors interconnectats formen una petita xarxa anomenada Zona AppleTalk.

El Servei de Videotex

El Videotex es un mitjà de distribució de pàgines d'informació textual o gràfica que està experimentant en aquests darrers anys un gran auge. En el centre servidor de la UIB, implantat l'any 1989, s'ofereixen diferents tipus d'informació: acadèmica (organització i normatives de la universitat, publicacions, activitats que es duuguin a terme, horari de les classes, oferta de treball,...), turística (informació de l'illa) i demostracions de les diferents col·laboracions de la UIB amb institucions de les illes.

Al servei s'hi pot accedir a través d'IBERTEX, RTC i des de qualsevol terminal de la xarxa de la UIB. Cal esmentar que en cas de no utilitzar un terminal conforme amb la norma CEPT, es presenta solament la informació ASCII.

Serveis de comunicacions

Correu electrònic

El servei de correu electrònic permet, juntament amb el correu intern de la Universitat, comunicar-se amb usuaris de la nostra xarxa local o qualsevol altra xarxa (BITNET, INTERNET, etc). El sistema permet:

- Emetre i rebre missatges, notes, documents i fitxer que contenen programes.
- Ofertir facilitats i serveis automàtics d'informació (bulletins electrònics, directòris d'usuaris, de software i d'equips de hardware, etc.).

Adreces electròniques

L'adreça electrònica d'un usuari de la UIB és:

-Sobre la xarxa DECNET:

EUIBVX::[node::]usuari

16509::[node::]usuari

-Sobre la xarxa INTERNET/BITNET:

VX8820: usuari@ps.uib.es

EUIBVX: usuari@cc.uib.es

-Sobre IBERPAC (X.25):

PSI%DTE::[node::]usuari

Tot el que hi ha entre [] és opcional. Aquesta opció s'utilitza quan no enviam el missatge a EUIBVX.

*Si un usuari extern vol contactar per primera vegada amb la UIB, pot enviar un missatge a l'adreça: **postmaster@uib.es***

Adreça i telèfons

Edifici Anselm Turmeda
Campus de la UIB
Cra. de Valldemossa, km 7.5
E-07071 Palma

Telèfons: (9) 71-17 30 07

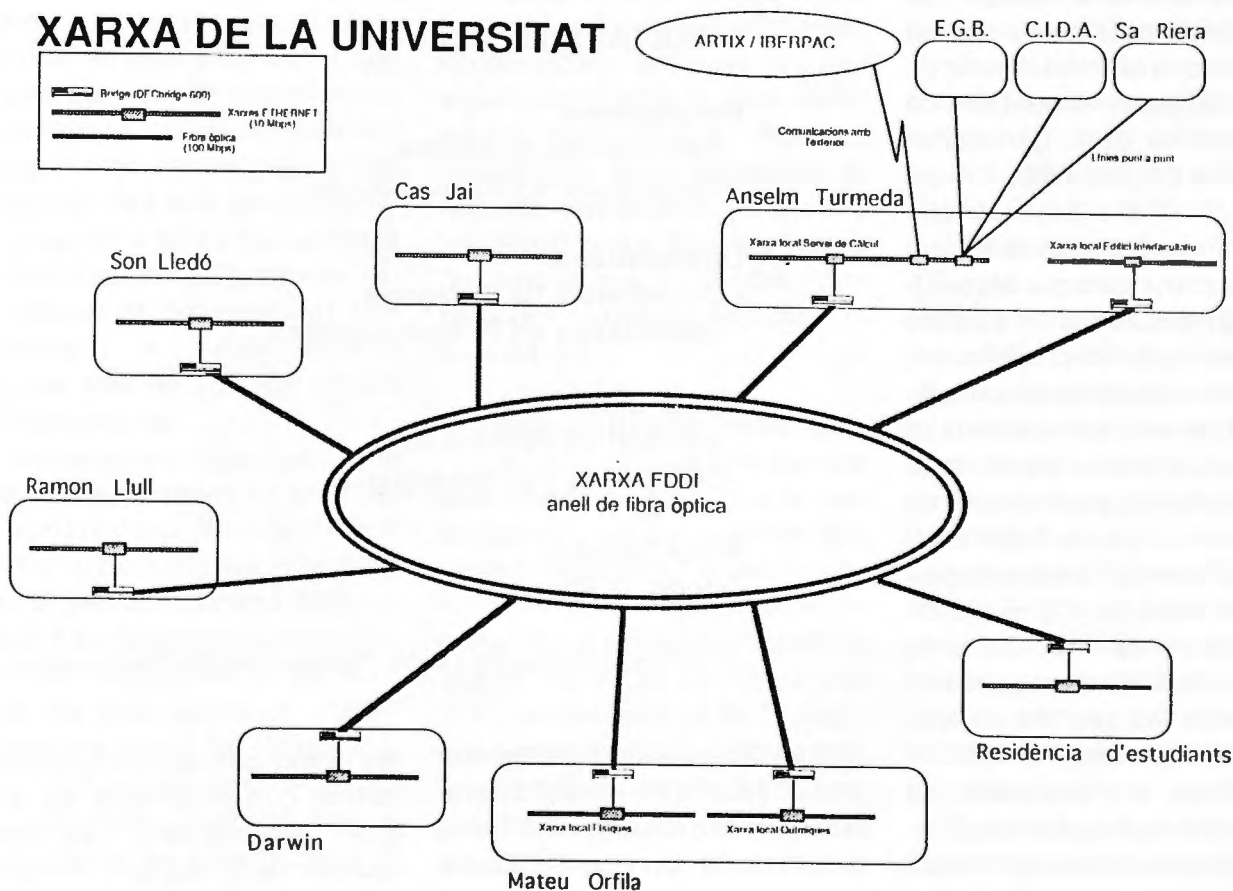
Telefax: (9) 71-17 30 03

Tèlex: UNPM E 69121

Director: Bartomeu Serra Cifre (173128)

Director adjunt: Francesc Llabrés Mut (173129)

XARXA DE LA UNIVERSITAT

ELS ESTUDIS D'EDUCACIÓ A LA UIB

Eduard Rigo Carratalá

La universitat espanyola està immersa en un procés de profund canvi de tot allò que afecta a les diverses titulacions universitàries. Aquest procés, que ja du més de tres anys de durada, està arribant a la seva fi. La fesomia de les nostres universitats canviarà bastant com a conseqüència d'aquesta reforma, i l'àmbit dels estudis relacionats amb l'educació és un dels que més canvis sofreixen. En aquest breu article exposarem els canvis que afecten l'àmbit de l'educació, especialment des de la perspectiva de la Universitat de les Illes Balears (UIB).

En primer lloc, ens referirem a la nova estructura que els estudis tindran des de el punt de vista de centres i titulacions. Aquest tipus d'estructura no és exclusiva de la UIB, sinó comú a la major part d'Universitats. La filosofia bàsica de la nova estructura en relació als centres es basa en el principi d'eliminar les diferències entre els mestres i la resta de professionals de l'educació. És sabut que fins ara els mestres es formaven a les Escoles de Magisteri (o del professorat de EGB) i els altres professionals de l'educació a les facultats de Filosofia i Lletres o Filosofia i Cièn-

cies de l'Educació. La nova situació, unifica a un mateix centre, tots els estudis relacionats amb l'educació, amb la qual cosa es pretén aconseguir una major intercomunicació a nivell de professorat, alumnes i currículum; facilitar els processos de prolongació de la formació en els diplomats, i una més positiva projecció social dels professionals de l'Educació.

Per aconseguir aquesta unificació s'han creat les Facultats d'

Educació (ja creada des de fa uns mesos a la UIB). Aquest centre inclou organitzativament tot estudi reglat relacionat amb l'Educació, tant a nivell de diplomatura com de llicenciatura. Pel que fa a la nostra Universitat aquets estudis seràn: a nivell de diplomatura, les diplomatures de Mestre i la diplomatura en Educació Social. Pel que fa a les llicenciatures: la llicenciatura en Pedagogia i la llicenciatura en Psicopedagogia.

FACULTAT D'EDUCACIÓ.

Diplomatures:

- Diplomatures de Mestre.
- Diplomatura d'Educació Social.

Llicenciatures:

- Llicenciatura de Pedagogia.
- Llicenciatura en Psicopedagogia.

Tercer Cicle:

- Doctorat de Pedagogia.
- Doctorat de Psicopedagogia.

Altres Estudis:

Estudis de Postgrau.

- Formació Pedagògica del Professorat de Secundària.

Les Diplomatures de Mestre:
La reforma de les diplomatures de mestre era urgent. S'havia d'adaptar la seva estructura a

les exigències de la Reforma Educativa que invalidava les antigues especialitats. Les noves quedaran de la següent manera:

- 1.- Mestre d'Educació Infantil.
- 2.- Mestre d'Educació Primària.
- 3.- Mestre de Llengua Estrangera.
- 4.- Mestre d'Educació Musical.
- 5.- Mestre d'Educació Física.
- 6.- Mestre d'Educació Especial.
- 7.- Mestre d'Audició i Llenguatge.

D'aquestes especialitats la UIB ha posat ja en funcionament les quatre primeres desde el curs 1992/93. La especialitat d'Educació Física es preveu comenci el curs 93/94 o 94/95 com a més tard. Pel que fa a les especialitats d'Educació Especial i Audició i Llenguatge, el Ministeri d'Educació i Ciència no les ha atorgades a la nostra universitat i per tant, no hi ha la possibilitat que, per ara, es puguin impartir a la UIB.

El currículum d'aquestes diverses especialitats es massa llarg com per incloure-l en aquest article. De forma sintètica direm que hi ha una part del currículum (aproximadament un 50%) que és comú a totes les especialitats i que està constituït per matèries de caire psicopedagògic i de formació en vers a la llengua catalana. La resta del currículum està constituïda per assignatures específiques de l'especialitat corresponent. A més, l'alumne compte amb un 10% de crèdits de lliure elecció.

En les noves titulacions, cada una de les matèries té assignats un nombre determinat de crèdits. De manera orientativa i intentant cercar una comparació amb els plans d'estudi antics, podem dir que una assignatura de les antigues de tres hores de classe setmanals durant tot el curs acadèmic correspon, en el nou sistema, a 9 crèdits. En els nous plans d'estudis de les diplomatures de

mestre hi trobam assignatures de 9, 7'5, 6, 4,5 crèdits. Això pot fer veure al lector la diversitat en l'organització dels cursos en comparació als antics plans d'estudis. Per exemple, es produirà un augment considerable de les assignatures trimestrals, amb tots els ventatges i inconvenients que això suposa.

Diplomatura en Educació Social:

Aquest és un nou estudi, que respon a la cada vegada més creixent necessitat de professionals que es dediquin a treballar dins els àmbits de l'educació no formal. L'educació en el carrer, l'animació sociocultural, etc, són alguns dels treballs que faran aquets nous titulats. Aquesta titulació ha estat demanada al MEC per part de la Universitat de les Illes Balears; tots els indicis fan pensar que s'obindrà i que es podrà començar a impartir el curs 94/95.

Llicenciatura en Pedagogia:

La llicenciatura en Pedagogia ja té una llarga tradició a la nostra Universitat. La reforma dels títols universitaris l'hi afecta profundament. A la UIB desapareixen les diverses especialitats que hi havia i es configura una llicenciatura general en Pedagogia que es centrarà fonamentalment en els àmbits de la Pedagogia Social i la política i gestió educativa.

Els continguts referits a la Orientació Educativa i l'Educació Especial passen a formar part del nou títol de llicenciat en Psicopedagogia.

Llicenciatura en Psicopedagogia:

L'àmbit dels estudis relacionats amb l'educació, necessita d'una profunda reforma dels títols professionalitzadors i una actualització dels currícula en els quals aquets es fonamentan. Un cas summament especial i urgent era el relatiu al desenvolupament d'un títol que donàs unitat a la formació d'aquells professionals que han de treballar a l'àmbit de la psicopedagogia en el nivell de titulat superior (llicenciatura).

A la nostra Universitat, igual que a les altres del país, ens trobavem amb una tradició universitària que havia vingut dificultant la consecució d'una planificació racionalitzada per aquest tipus de formació universitària. Quan la monolítica especialitat de "Filosofia" començà a diferenciar-se, ràpidament es creà un dualisme pedagògic-psicològic que ha perdurat fins als nostres dies i que, segons el nostre entendre, ha estat l'origen de múltiples mals: Els Departaments de Pedagogia enfocaven la seva formació, en aquest camp, cap a l'Orientació educativa i l'Educació Especial, mentre que els departaments de Psicologia organitzaven els seus estudis psicopedagògics entorn a l'especialitat de Psicologia de l'Educació.

Ambdós enfocaments eren clarament incomplets: Els peda-

gogs sortien amb una formació mancada dels necessaris

continguts psicològics, i els psicòlegs, amb un desconeixement absolut del que és l'escola i els principis teòrics i pràctics de l'ensenyament (Didàctica). Aquesta dualitat de formació provocava, doncs, que les nostres Universitats impartien dos títols per a uns mateixos llocs de treball, amb l'agreujant que cap d'ells presentava un currículum complet: el que l'hi manca a un el té l'altre, i viceversa.

Estàvem, doncs, davant una duplictat formativa que anava en clar detriment de la formació bàsica dels esmentats professionals i que, des del punt de vista universitari, suposa una incorrecta utilització de les energies.

Els nous estudis de Psicopedagogia són una oportunitat per a racionalitzar aquesta situació. La posada en funcionament de la Llicenciatura en Psicopedagogia, no suposarà una simple suma de coneixements psicològics i pedagògics sinó una proposta curricular unitària, coordinada i coherent, que engloba la formació dels titulats superiors que hauran de tenir responsabilitats en els àmbits de:

- a) La Psicologia Educativa.
- b) L'Orientació Escolar i Vocacional.
- c) L'Educació Especial.

Les funcions de treball concretes que duran a terme aquets professionals seran:

- 1.- L'avaluació psicopedagògica.
- 2.- L'orientació professional i vocacional.
- 3.- L'acció planificadora i

coordinadora de les necessàries adaptacions curriculars.

4.- L'aplicació de mètodes altament especialitzats.

5.- L'orientació als professionals que duen a la pràctica el treball individualitzat, i a aquells altres professionals que tinguin sota la seva responsabilitat subjectes amb necessitats educatives especials.

6.- Col·laboració amb la resta de professionals involucrats, en l'assistència psicopedagògica (construcció i adaptació d'instruments, procediments i mitjans educatius) □

Catedràtic d'Educació Departament de Ciències de l'Educació.

LA LLENGUA CATALANA A L'E.G.B. AMB LA METODOLOGIA MÉS AVANÇADA

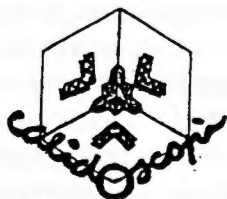
Tot un sistema d'aprenentatge fet per autors mallorquins pensant en les necessitats pedagògiques de les nostres escoles.

Antoni Artigues
Ramon Bassa
Miquel Cabot
Ramon Díaz
Joan Lladonet
Immaculada Pastor
del Seminari de
Didàctica del Català
ICE-CENC.

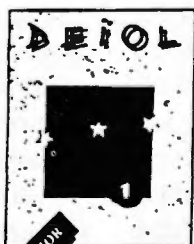
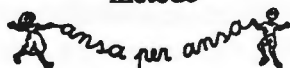
Demani més informació a les bones llibreries o directament a les nostres oficines.

editorial
MOLL

Torre de l'Amor, 4. Apartat 142
Tels. (971) 72 41 76 - 72 44 72
07001 Palma de Mallorca

Per al primer curs del cycle inicial, recordi el nostre conegudíssim mètode

PROGRAMA INFORMÀTIC INTERACTIU **GUIA DE LA FORMACIÓ A LES ILLES BALEARS:** RECURS TECNOLÒGIC PER A L'ORIENTACIÓ D'ESTUDIS I PROFESSIONS

M. Teresa Adame Obrador / Vicenç Nicolau Munar

RESUM

La *Guia de la formació a les Illes Balears* - desenvolupada dins el projecte

Pla d'orientació, i d'acord amb els principis de disseny de Hypertext- constitueix un instrument flexible que s'adapta als interessos i les necessitats de cada usuari i és fàcilment actualitzable. La seva finalitat és presentar la totalitat de possibilitats formatives que es poden realitzar a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i també fora d'aquest àmbit. Entre els avantatges de l'aplicació cal destacar el fet que l'usuari pot treballar amb la guia i cercar les informacions d'acord amb els seus interessos i les seves necessitats, seguint el camí que vulgui. D'altra banda, és important destacar la possibilitat d'anar actualitzant la informació, amb unes despeses mínimes, a mesura que es van produint canvis en el camp de l'oferta formativa.

INTRODUCCIÓ

Durant els cursos acadèmics 1990-91 i 1991-92 es va dur a terme el **Primer Pla d'Orientació** de la Direcció General del Foment de l'Ocupació i Acció Formativa de la Conselleria de Treball del Govern Balear, mitjançant un conveni amb la Universitat de

les Illes Balears (UIB) i amb el finançament del Fons Social Europeu. Aquest projecte fou dirigit pels professors Alfredo Gómez i Jaume Sureda i coordinat pels professors Mª Teresa Adame i Vicenç Nicolau del Departament de Ciències de l'Educació de la UIB.

La Direcció General del Foment de l'Ocupació i Acció Formativa és una de les institucions més implicades en temes referits a formació ocupacional, autoocupació i orientació professional a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, per tant, una de les seves tasques prioritàries és la de proposar programes de formació coherents amb la realitat de la nostra comunitat, assessorar professionalment els joves de la manera més adequada i elaborar recursos i mitjans per dur a terme aquest assessorament.

El Pla d'orientació va partir de l'estudi i l'anàlisi de la situació i dels recursos de les Illes Balears pel que fa a l'orientació i informació professional, i els seus objectius principals han estat els següents:

- Detectar les necessitats més urgents en el marc de l'orientació i informació professional a la nostra comunitat.
- Dissenyar, d'acord amb els resultats obtinguts a l'anàlisi anterior, estratègies d'actuació

per donar resposta a les necessitats d'orientació i informació professional a la nostra comunitat.

Per assolir aquests objectius es va fer en primer lloc un estudi sobre el tema, titulat «L'orientació professional a les Illes Balears: situació actual i perspectives de futur». Els resultats obtinguts posaren de manifest la manca de recursos i mitjans didàctics per a l'assessorament formatiu i professional dels joves. Per aquest motiu, inicialment, s'ha elaborat un vídeo («Europa, un repte per a la formació») i un programa informàtic interactiu amb el nom de *Guia de la formació a les Illes Balears*.

En aquest article ens centram en la guia informatitzada com a recurs tecnològic per a l'orientació d'estudis i professions, elaborada per Mª Teresa Adame i Vicenç Nicolau, amb la col·laboració de Fina Pérez (suport informàtic), Jesús Salinas i Francesca Salvà.

L'ORIENTACIÓ ESCOLAR I PROFESSIONAL ASSISTIDA PER ORDINADOR

Els sistemes d'orientació assistits per ordinador actualment aconseguixen una gran difusió a molts d'indrets del món, i sobretot als països més desenvolupats. Els antecedents d'aquesta unió es remunten als anys 60, concretament als Estats Units,

on la *IBM Corporation* va crear un programa informàtic

interactiu per assistir els joves en el procés de planificar la seva carrera professional. Aquest sistema, anomenat *Education and Career Exploration System (ECES)* i en el qual varen col·laborar persones de gran rellevància en el camp de la psicologia vocacional com Donald Super, va ser un dels primers programes pensats per treballar aspectes bàsics de l'orientació. Posteriorment, la relació entre la informàtica i l'orientació s'ha desenvolupat de moltes maneres diferents i sempre amb nous avanços que faciliten les activitats pràctiques dels professionals de l'orientació i dels mateixos usuaris, que són bàsicament joves que han de decidir els seus futurs estudis i dedicació professional.

Si classificam les àrees en les quals es poden utilitzar els ordinadors per a la pràctica de l'orientació, podríem assenyalar les següents (Walz, G. R. et al., 1989; Repetto, E., 1990): orientació personal (presa de decisions personals, desenvolupament social, control de droga-addicció, etc.), consell acadèmic (tècniques i hàbits d'estudi, elecció de centres d'ensenyament, etc.), diagnòstic (entrenament en la realització de tests, etc.), orientació per a la carrera (*Choices, Prospect, I see* -sistema d'informació en educació i ocupació-, guies planificades per a la recerca de feina...), formació d'orientadors (*Consellor's coach* -formador d'orientadors-, entrenament per a la realització d'entrevistes, entrenament en

tècniques de reflexió i exploració, etc.), administració (registres, estadístiques, horaris, etc.). Com es pot constatar, en totes aquestes àrees hi ha programes informàtics prou representatius.

Malgrat tot, sabem per estudis realitzats (Harris-Bowlsbey, J. A., 1991) quins són els diferents aspectes que duen a terme correctament els ordinadors, i quins no realitzen prou bé en la pràctica de l'orientació. Dels primers, podem destacar: la possibilitat de recerca d'arxius de dades amplis i complexos; la visualització de les dades i la facilitat per actualitzar-les -aspecte bàsic en les guies-; la capacitat d'administrar inventaris de valoració, de tests, de processament de les respostes dels usuaris i permetre una retroalimentació a les dites respostes; la capacitat de simular un diàleg interactiu, d'ensenyar, de forma instruccional, conceptes i habilitats que l'usuari necessita conèixer per entendre el procés de desenvolupament professional; etc. Del segon tipus d'aspectes, els que sabem que l'ordinador no pot fer, cal destacar els següents: no hi ha proves fiables que els ordinadors produeixin cap canvi en el concepte que cadascú té de si mateix, malgrat que se'n poden adquirir coneixements addicionals; la sensibilitat i habilitat humana per poder avaluar les distintes passes que cal seguir i els riscos que això comporta són difícilment assumides pels sistemes informàtics; aquests tipus de sistemes poden proposar bones opcions, però és l'assessor qui ha d'ajudar l'usuari a prendre decisions entre alternatives.

Amb tot, els programes

d'orientació assistits per ordinador han suposat el canvi més significatiu que ha sofert l'orientació psicopedagògica i professional en els darrers anys. El considerable nombre d'aquest tipus de programes i la seva difusió reflecteixen l'augment de les intervencions en el camp de l'orientació, caracteritzades pel fet que són utilitzades directament per les persones que necessiten assessorament. L'ús de recursos tecnològics, com és ara el cas dels ordinadors, és una referència important per entendre l'orientació com un mètode progressiu perquè els subjectes es puguin ajudar a si mateixos.

GUIA DE LA FORMACIÓ A LES ILLES BALEARS

Estructura i continguts de la guia

La finalitat de la *Guia de la formació a les Illes Balears* és presentar la totalitat de possibilitats formatives que es poden cursar no tan sols a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, sinó també a la resta de l'Estat espanyol i a Europa. Es tracta de la primera guia editada a la nostra comunitat, tant pel que fa als continguts com a la seva estructura i característiques tècniques.

La guia presenta gairebé totes les informacions d'interès per facilitar la presa de decisions sobre aspectes professionals i/o acadèmics. Està estructurada en nou grans apartats on es proporcionen distintes informacions, el primer dels quals és una breu introducció on es parla d'alguns aspectes importants com ara el coneixement propi per a la presa de decisions, les influències i els condicionants del medi, el coneixement del sistema educatiu i el del món del treball; també

s'obté informació sobre el coneixement de totes les opcions que es poden realitzar una vegada acabats els distints estudis o cicles formatius, sobre la universitat i els estudis universitaris a Espanya en general i a Balears en particular; hi ha igualment informació sobre altres estudis de

grau superior, mitjà i elemental, sobre els programes educatius d'intercanvi per als joves en el marc de la Comunitat Europea; informació sobre l'oferta de cursos de formació ocupacional que es poden realitzar a les Balears; informació sobre com es pot cercar feina, etc.

passar a noves pantalles interconnectades que permeten ampliar la informació i obtenir altres informacions importants relacionades amb les anteriors.

D'altra banda, els principals avantatges d'aquest programa informàtic interactiu vénen donats en primer lloc pel fet que la informació es pot anar actualitzant, amb unes despeses mínimes donada la flexibilitat del disseny, a mesura que es van produint canvis en el camp de l'oferta formativa, aspecte importantíssim en tot treball d'aquest tipus, i més si es tenen en compte les contínues modificacions a les quals està sotmès aquest àmbit, molt més accentuades en els darrers anys; i, en segon lloc, pel fet d'oferir a l'usuari la possibilitat de treballar la guia a la seva mida, d'acord amb els seus interessos i les seves necessitats, seguint el camí que vulgui i adequant el recorregut al llarg de la guia a la seva pròpia situació; això vol dir que, accedint a cada pantalla, l'usuari pot anar individualitzant la seva consulta fins a arribar a les informacions que responen a les seves necessitats; és per això que caracteritzam la guia com un programa interactiu.

Quant a la seva aplicació, es preveu implantar la guia mitjançant punts d'informació a distintes institucions de la nostra comunitat com també a centres d'ensenyament de les Illes. La guia es difon a través d'una carpeta on s'inclou un disquet amb el programa, juntament amb un text explicatiu i de presentació a mena d'instruccions per a la utilització i el funcionament.

Guia*

MENÚ GENERAL

- Introducció
- Què es pot fer en acabar l'ensenyament primari i l'ensenyament secundari?
- Accés a la universitat
- La universitat
- Altres estudis
- Beques, ajuts i assegurança escolar
- Programes d'intercanvi dins del marc de la Comunitat Europea
- Formació ocupacional i inserció laboral
- Com es pot buscar feina

A més de la informació que ofereix cadascun dels nou capítols, la guia inclou un fitxer d'informació general sobre els distints nivells educatius de l'ensenyament primari i secundari, un fitxer d'adreces i te-

lèfons d'interès, un llistat bibliogràfic i un glossari de termes, com també la possibilitat d'imprimir en tot moment les informacions que surten a la pantalla.

Els continguts de la guia es presenten en forma d'apartats agrupats temàticament en una

sèrie de menús. Des de cadascuna de les opcions que es presenten en els distints menús es pot

Aspectes tècnics

La incorporació de les noves tecnologies al camp de l'orientació professional ha millorat enormement l'eficàcia del procés d'informació. El Hypertext en torn al qual s'ha desenvolupat la guia és una eina potentíssima que permet que aquesta s'adapti de forma individualitzada a cadascun dels usuaris, com ja hem comentat a l'apartat anterior.

La guia segueix els principis de disseny de Hypertext i ha estat elaborada en la versió 2.0 del programa Hypercard, que funciona amb el sistema opera-

tiu 6.0.7 o posterior de Macintosh; s'ofereix en disquet d'alta densitat.

Si bé les experiències d'ús dutes a terme fins ara poden qualificar-se de positives, ja hem detectat alguns aspectes que poden millorar-se. De fet, algunes parts originals han estat revisades.

Consideram necessari sotmetre la guia a un procés d'avaluació més profund per identificar les millores i/o ampliacions necessàries. La flexibilitat del disseny fa possible una revisió constant del material i l'actualització de la informació, i constitueix la principal característica de cara a desenvolupaments futurs en aquest camp ■

BIBLIOGRAFIA

• Harris-Bowlsbey, J. H. (1991, september) The respective roles of the counselor and the computer in the Career Development Process. Proceeding of the **International Conference Career Guidance Services for the 90's. AIOSP**. Lisboa.

• Repetto, E. (1990, noviembre) Recursos y nuevos procedimientos en la orientación. La orientación y el consejo asistido por ordenador. **Actas del VI Jornadas Nacionales de Orientación Escolar y Profesional. La Orientación ante la Unidad Europea. AEOEP**. Tenerife.

• Walz, G. et al. (1989) Counselling Software Guide. En ob. cit. E, Repetto.

*Departament de
Ciències de l'Educació*

INFOASIS

SOFTWARE I HARDWARE
A LA SEVA MIDA

Tel: 73 35 84

Fax: 73 37 45

QUALITAT I SERVEI AL MILLOR PREU

- PROGRAMACIÓ A MIDA
- PROGRAMES ESTÀNDARD
- MULTIMÈDIA (CDROM, SOUNDBLASTER, ETC.)
- LLIBRES I SOFTWARE ANAYA MULTIMÈDIA
- ORDINADORS, IMPRESORES I ALTRES PERIFÈRICS
- REPARACIONS D'EQUIPS INFORMÀTICS
- CATÀLEG DE SOFTWARE D'ENSENYANÇA
- ENSENYANÇA ASSISTIDA PER ORDINADOR
- ACCESSORIS I FUNGIBLES

CRIDA'NS

**QUALSEVOL QUE SIGUI LA TEVA NECESSITAT,
JUNTS TROBAREM LA SOLUCIÓ**

ENTREVISTA A PERE PALOU

"El Departament de Ciències de l'Educació ja ha aprovat que l'Educació Física s'inclogui en el nou Pla d'Estudis com a especialitat autònoma."

J. M. Mas

Pere Palou Sampol és professor del Departament de Ciències de l'Educació i director del Servei d'Esports de la UIB. Llicenciat en Educació Física. Ha fet classes a EGB, BUP i F.P. Des de fa uns anys està dedicat exclusivament a la universitat.

- Com a responsable de l'àrea d'Educació Física a l'Escola de Magisteri, recentment integrada a la Facultat de Ciències de l'Educació, ens pots dir què es fa actualment en matèria d'E.F. Com surten preparats els mestres i quines perspectives de futur hi ha respecte a aquesta assignatura?

Actualment l'EF és una assignatura obligatòria a totes les especialitats de Magisteri. Obligatòria, des del meu punt de vista, per complir l'expedient. Es té a primer curs, a una especialitat, dues hores setmanals i ja no es torna a veure; i a les altres especialitats es té a tercer curs de manera trimestral. D'aquesta manera, és evident que els alumnes no surten gens ni mica preparats per impartir aquesta assignatura als alumnes d'EGB.

Les perspectives sembla que són millors. El departament

de Ciències de l'Educació ja ha aprovat que l'EF s'inclogui en el pla d'estudis com una especialitat autònoma, tal vegada per al pròxim curs. Si és així, estarem en vies de solucionar el problema. Serà una especialitat amb bones perspectives de futur, donada la manca de gent preparada que hi ha en aquests moments en aquest camp.

Com a pedagog, quina importància dónes al fet que fins ara no hi hagi hagut l'especialitat d'EF i com valores la seva implantació com a tal?

Avui l'assignatura d'EF està considerada com una "maria".

Fa uns dies me varen demanar de fer un peritatge sobre un cas clar i flagrant d'intrusisme professional en un centre concertat del centre de l'illa, amb resultat de greu i irreversible lesió en un nin de vuit anys. Consider que el Ministeri i les persones i entitats amb responsabilitat han de denunciar aquests fets; no feim el que toca. A l'EF no se li dóna la importància que té realment.

A nivell pedagògic hi ha confusió entre educació física i esport d'alta competició. No hem aconseguit de fer entenent la diferència entre educació del cos com a part de l'educació integral de la persona, i l'esport d'alta competició. Mentre que a un

professor de matemàtiques ningú no li exigeix que d'entre els seus alumnes al cap d'uns anys surti un premi Nobel, al mestre sempre se li critica que no obtingui cap medalla en els jocs escolars.

Pel que fa a l'esport universitari, que ens pots dir referent a: programes esportius, activitats i competicions que es realitzen?

El Servei d'Esports de la universitat funciona a tres nivells: esport competitiu, iniciació a la pràctica esportiva, i cursos i investigació.

En el nivell de competició estam preparant la gent per competir en les proves dels campionats universitaris estatals, en els quals es participa de manera habitual en totes les especialitats. Els resultats que obtenim són... els que ens mereixem; estan en consonància amb el que succeeix amb la resta d'esports d'aquest país (recordeu el que ha passat recentment amb l'equip de bàsquet del Patronat). Estam en la mateixa línia. De tant en tant algun esportista guanya alguna medalla (l'any passat es va aconseguir una medalla d'argent en judo femení), però estam a un nivell mig/baix, com la resta de l'esport. Això sí, tenim un alt nivell de participació.

Pel que fa a la iniciació de

la pràctica esportiva oferim, per una banda, escoles esportives de diferents especialitats: badminton, squash, judo, vela o tennis on tots els membres de la comunitat universitària hi tenen accés amb uns preus mòdics.

Per altra banda, hem signat un conveni amb un gimnàs de Palma en el qual, a canvi d'uns preus especials per universitaris, nosaltres feim la direcció tècnica del gimnàs. En aquests moments hi ha uns 150 universitaris inscrits, de tal manera que hem copat una mica aquestes instal·lacions.

El Club Esportiu de l'UIB té diferents equips que participen a les lligues normals de les distintes federacions. En aquests moments tenim equips de volei masculí, bàsquet femení, futbol a set i futbet. L'equip emblemàtic de la universitat, però, és el de rugby. Segons els pressupostos, es crearan altres equips.

En tercer lloc i pel que fa a docència i investigació, des d'aquest servei elaboram projectes que no sempre es poden realitzar, però hem fet, p. ex., un Màster de Gestió i Direcció d'Instal·lacions Esportives. Conjuntament amb el departament de Ciències de l'Educació i en conveni amb el MEC hem fet uns cursos d'especialització per a mestres. La nostra intenció és de tornar a fer-los, ja que el MEC, per motius pressupostaris, els ha hagut de deixar de fer. Nosaltres els tornaríem posar en marxa com a cursos de postgrau ja que hi ha molta gent interessada, però desgraciadament seran més cars i es faran fora de l'horari laboral. En preparació tenim un

curs de conducció de vehicles quatre per quatre, dirigit per dos pilots que han fet diverses vegades la cursa París/Dakar i el mateix Rally dels Faraons, amb l'objectiu d'educar la conducció d'aquests vehicles i el respecte als espais naturals.

Feim col·laboracions amb revistes professionals de caire esportiu, però també de medicina, psicologia i pedagogia. Pròximament participarem a les Jornades d'EF de zero a sis anys organitzades per la Comunitat Autònoma. Conjuntament amb l'Associació Espanyola de Psicòlegs de l'Esport publicam la revista "Psicologia de l'Esport", en el Servei de Publicacions de la UIB.

De quines instal·lacions disposau en aquests moments per la pràctica esportiva i quines perspectives hi ha de cara a la construcció d'instal·lacions pròpies?

de convenis. Actualment podem utilitzar el poliesportiu de Son Gotleu de l'Ajuntament. Pels campionats universitaris interns utilitzam el poliesportiu Príncipes de España, on, per 1.000 pts. anuals, tot universitari pot fer-se soci. Tenim el projecte d'un conveni amb les noves piscines de l'Aigua Blava. De fet estam posant pagats per cobrir la manca d'instal·lacions pròpies.

Està projectada la construcció d'una ciutat esportiva en el campus. Es tracta d'una inversió molt cara per la nostra universitat. No són unes instal·lacions mastodòntiques, però sí funcionals. Hi haurà: piscina coberta/descoberta de 25 metres, una gran esplanada d'herba de 200 per 90 metres o es podrà practicar indistintament l'hoquei, el rugby, el futbol o fer-hi una concentració o, simplement, prendre-hi el sol. Tindrà també pistes

En aquests moments només tenim el camp de futbol del Camp Rodó, gràcies a la donació d'un particular. Funcionam a base

de tennis, d'esquash, aules, sala multiusos, gimnàs, vestidors, bar, etc. El pressupost és aproximadament de 1.800 milions.

En quin moment es troba l'organització de la Universiada del 99?

En aquests moments s'està debatent la qüestió política i jo no som polític sinó tècnic, per tant, estic al marge. A partir del moment en què el pla directori surti a la llum, es començarà la feina tècnica. És important que la universitat hagi aconseguit reunir totes les altres parts implicades en el tema: Comunitat Autònoma, Consell Insular de Mallorca, Ajuntament de Palma i Consell Superior d'Esports. Es tracta d'institucions que no són totes del mateix signe polític, per tant, no era fàcil aconseguir el seu acord.

Creus que la Universitat i el nostre país es poden permetre el luxe d'organitzar una Universiada? Si és així, què suposarà per a la pròpia universitat i per a l'esport universitari en general aquest esdeveniment?

Suposarà, en primer lloc, que ningú ja no ens podrà dir que no a la construcció de les instal·lacions esportives en el campus. Per a la universitat amb això ja n'hi ha prou; d'aquesta manera podrem tenir unes instal·lacions de primer ordre. Per altra part, suposarà una gran projecció de l'esport a la universitat, tant a nivell participatiu com competitiu.

El nostre país, s'ho pot permetre?. No només s'ho pot permetre, sinó que crec que estam en l'obligació de demostrar que som capaços de fer-ho; de no ser així haurem de seguir, com fins ara, a la roda dels demés. Aquests esdeveniments demostraran si la comunitat amb més alta renda per càpita de tot

l'Estat es mereix o no tenir unes instal·lacions i un campus de primer ordre. Hem de fer el possible per fer-ho bé.

Pel que fa als competidors, com està previst que es preparin. Tindran instal·lacions, tindran preparadors? De qui depèn tot això?

Hem de tenir en compte que la universitat es responsabilitza de l'organització de la Universiada 99, no de la preparació dels equips; això ho ha de fer el Consell Superior d'Esports, a través de les federacions nacionals. Nosaltres no hem de dir qui ha de participar ni hi haurà, per desgràcia, un equip propi, sinó equips estatals.

D'altra banda hi ha moltes ganes de potenciar la participació dels illencs. Es pensa també amb la possibilitat de crear una espècie de Pla ADO, on les empreses de les illes hi participin.

No oblidem que estam parlant dels universitaris de l'any 99, o sigui, d'estudiants que actualment fan 5è o 6è d'EGB. Hi ha d'haver una feina continuada a partir d'aquests nivells, que no depèn de la universitat. Nosaltres tenim un club esportiu, tenim equips en diferents competicions. Més no podem fer, a no ser impulsar i recolzar qualsevol iniciativa en aquest sentit □

Més de 10.000 residents* ja han escollit

Viatges R. de Tramuntana s.a.

Per qualitat:

...d'ofertes
...de serveis
...d'informació

Carrer 31 de desembre, 12
Tel: 204600. Fax: 204450
Palma de Mallorca

*Dades corresponents a la temporada 91

L'INSTITUT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ

Jaume Sureda

La diversitat és un bé. Aquest principi —tan mal de fer entendre a caps quadrats i mal moblats— és aplicable a qualsevol àmbit, tot i que sovint sigui difícil; entre d'altres raons, perquè obliga a relativitzar les posicions pròpies i acceptar arguments d'altri.

A l'hora de dirigir l'Institut de Ciències de l'Educació (permeteu-me que faci un incís per dir que és un plaer i una sort poder dirigir un equip humà com el de l'ICE, competent i a gust amb el seu treball), a l'hora de dirigir l'ICE, deia, he intentat tenir sempre molt present la idea que n'hi ha moltes, de veritats; i tenir-ho present, no ens equivoquem, lluny de rompre els criteris propis, serveix per enriquir-los i consolidar-los. Evidentment, mantenc el propòsit que aquest principi continuï presidint la meva tasca mentre estigui al front de l'ICE.

Quins altres principis haurien d'orientar, també, l'acció de l'ICE? Evidentment, correspon als òrgans de govern de la UIB determinar-ho. Des de la meua experiència puc, però, destriar algunes de les línies que considerar prioritàries a curt i mitjà termini.

Crec que en el futur im-

mediat la Universitat tendrà un protagonisme major en el camp de la formació permanent. La perspectiva assenyala que, en els propers anys, els sistemes educatius s'hauran d'adequar amb més intensitat a les necessitats formatives del sistema productiu. Per altra banda, també es preveu que l'actualització i millora de la qualificació de la mà d'obra existent, mitjançant una educació i una formació continuades, constituirà un dels elements fonamentals de lluita contra la crisi econòmica. No és doncs gens agosarat pensar que, com a conseqüència d'aquestes tendències, augmentaran les demandes de postgraus i altres cursos d'especialització. A hores d'ara, i sempre amb els departaments implicats, ja n'organitzam molts, de cursos, per a diversos col·lectius professionals, i estic convençut que en un futur immediat haurem d'augmentar l'oferta, tan quantitativament com qualitativa¹.

Per altra banda, crec que l'educació permanent no ha de tenir només una perspectiva professionalitzadora i orientada al mercat de treball; aprendre pel simple plaer d'aprendre és un valor que s'ha de fomentar i per la qual cosa hem de posar els mitjans necessaris. Potser amb el programa "*Universitat Ober-*

ta"² hem trobat un camí indicat.

La resposta positiva de la gent —hem tengut més de set-cents alumnes— i les expectatives

que hem creat tant a les Illes com a fora —altres universitats de l'Estat s'han interessat pel model— són arguments suficients perquè aquesta sigui una línia d'acció important per al futur de l'ICE.

La formació del professorat —més concretament: la formació inicial dels professors de secundària i la formació permanent dels de primària i secundària— són camps als quals la UIB no pot renunciar. Pel que fa a la formació inicial de secundària, encara seguim, donada la indefinició del Ministeri i una poca sensibilitat de les universitats, amb el model caducat i estantís del Certificat d'Aptitud Pedagògica —el famós CAP— que no més s'aguanta gràcies a la professionalitat i saber dels seus coordinadors i professors i la paciència dels alumnes; però es clar que en el futur hem de canviar. I n'estam tan convençuts, de la necessitat d'aquest canvi, que ja enguany hem iniciat diverses tasques que han de possibilitar que ben prest —potser el curs pròxim— poguem oferir, encara que només sigui a l'àrea de Ciències Naturals, un programa

de formació inicial per a professors de secundària que estam segurs que estarà molt més d'acord amb les exigències del moment actual.

Però no renunciem a tenir un major protagonisme en la formació permanent dels professors de primària i secundària³. És ben sabut que els ICEs foren pràcticament desposseïts d'aquesta funció pel govern central i es va optar per un model centrat de forma gairebé exclusiva en els Centres de Professors. No m'atrevesc a afirmar que s'equivocaren. Però sí que crec que seria bo que l'administració pública fomentàs altres vies de formació permanent que farien que el sistema fos molt més plural i, alhora, menys vulnerable a la possible interferència partidista. Crec que, en el futur, l'administració hauria de fomentar una oferta de formació permanent dels professors regida i gestionada per la Universitat, una altra pels serveis d'inspecció educativa, una altra pels Centres de Professors, o pels mateixos professors, directament, una altra pels moviments de renovació pedagògica, col·legis professionals i associacions educatives, una altra — fins i tot — pels sindicats... Es tracta d'establir una xarxa de possibilitats formatives en la qual tots els professors hi puguin trobar el seu lloc i cada institució o grup pugui contribuir amb allò millor que tengui per oferir⁴.

La formació didàctica dels professors universitaris, la millora de la funció docent a la Universitat, també ha de constituir una dimensió de treball de l'ICE en el futur; un treball que, encara que de forma molt prudent, hem ini-

ciat amb la col·laboració del vice-rectorat d'Ordenació Acadèmica. Promoure la reflexió i el debat sobre la tasca docent a la Universitat; difondre informació i desenvolupar programes de formació i perfeccionament del professorat universitari; contribuir al perfeccionament de mètodes, tècniques i estratègies docents són alguns dels objectius que ens hem plantejat i que esperam poder aconseguir mitjançant un servei -el Servei Universitari d'Ajut a la Docència- que molt prest posarem en marxa.

Paral·lelament a la funció de formació, l'ICE ha de dur a terme una tasca d'investigació i assessorament tècnic en temes educatius. A hores d'ara ja ho

feim: en aquest darrer curs haurérem desenvolupat uns deu treballs sobre diversos aspectes del sistema educatiu i formatiu de les Balears. Crec, però, i pensant en un futur en el qual el nostre sistema educatiu es regirà des de les institucions autonòmiques, que es fa imprescindible la planificació d'un programa d'investigació en el qual tenim voluntat de contribuir-hi.

El tema de les noves tecnologies aplicades a l'educació i a la formació també ens preocupa i, conseqüentment, el contemplam entre les tasques de l'ICE. Fins ara, i amb la col·laboració del Grup de Tecnologia Educativa del Departament de Ciències

de l'Educació i el Servei de Càlcul, hem desenvolupat progra-

mes pilot per investigar i mostrar les possibilitats de les noves tecnologies per establir sistemes d'educació oberta i/o a distància. Crec que l'aplicació a diversos cursos del model que hem establert seria una experiència novedosa, útil, a la llarga econòmica i amb múltiples possibilitats.

Per altra banda, i referint-me també a les noves tecnologies, l'ICE té obert una aula de mostra i autoaprenentatge de software educatiu dirigida a les institucions educatives de les Illes. Estic convençut que aquesta és una experiència valuosa i que en el futur, quan s'hagin transferit les competències educatives, haurem de potenciar intensament.

En resum: contribuir a la millora de la qualificació professional de diversos col·lectius; possibilitar que els ciutadans puguin incorporar activitats formatives al seu temps d'oci; consolidar una de les vies per a la formació permanent dels professors de primària i secundària; perfeccionar la formació inicial dels professionals que s'han de dedicar a l'ensenyament de secundària; ajudar els professors universitaris en la millora de les seves habilitats docents; investigar i assessorar en temes d'educació i formació; difondre les noves tecnologies susceptibles de millorar l'educació i la formació... són les principals línies que crec que marcaran el futur de l'ICE, un futur que intentarem que estigui presidit per la idea de diversitat a què m'he

referit al principi i, també, per la col·laboració, tant amb els departaments de la pròpia Universitat com amb les institucions i grups de fora de la Universitat.

Tot el que hem assenyalat serà possible si així ho volen els òrgans de govern de la UIB, tots els seus departaments, i les Institucions polítiques que regeixen el país.

Notes

1. L'òrgan responsable dels cursos de postgrau que s'organitzen a la UIB és el Vice-rectorat de Coordinació Educativa. Sobre aquest, tema vegeu l'article del Vice-rector Climent Picornell que es publica en aquest mateix número de PISSARRA.

2. El programa "Universitat Oberta"-que hem iniciat enguany amb el suport de "La Caixa"-contempla programacions trimestrals de cursos dirigits al públic en general sobre els més diversos camps. La majoria de cursos són impartits per professors de la UIB, però també procuren que professionals i institucions aliens a la Universitat puguin tenir amb aquest programa una plataforma per fer arribar a la societat el seus coneixements i missatges.

3. No me referiré als cursos de reciclatge de català. Sobre aquest tema vegeu l'article de Miquel F. Oliver en aquest mateix número de PISARRA. Vull destacar, però, l'excel·lent col·laboració que amb aquest tema hem mantengut tant amb la Conselleria com amb la Direcció Provincial del M. E. C.

4. El tema de com organitzar la formació permanent del professorat és tan enrevessat que vull posar aquesta nota per deixar constància que cada afirmació

que faig l'hauria de matisar més àmpliament. No tenc, però, espai per fer-ho i, per altra banda, crec que és un tema que per ell mateix mereix un número monogràfic de PISSARRA. Així doncs, esper que el lector disculpi que no sigui més explícit i esper que ningú l'legesqui el que no he volgut escriure □

Professor del Departament de Ciències de l'Educació.
Director de l'ICE.

CURSOS DE RECICLATGE I PERFECCIONAMENT EN LLENGUA CATALANA PER ALS PROFESSORS DE LES ILLES BALEARS: PERSPECTIVES DE FUTUR

Miquel F. Oliver Trobat

Durant el curs escolar 1992/93 l'Institut de Ciències de l'Educació va realitzar, per en-càrrec de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear, un Informe-Investigació sobre el Reciclatge de Català.

Mitjançant qüestionaris i sessions de debat es varen recollir les aportacions d'alumnes, de professors i de persones amb experiència en temes de formació permanent. Les conclusions de tots els sectors consultats foren totalment coincidents: cal reformar els cursos de Reciclatge, adequar-los a la realitat actual, tenint molt en compte les necessitats dels destinataris i, finalment, cal revisar el plantejament general i els programes.

A partir dels resultats de l'estudi i seguint les indicacions que s'hi feien es va començar a treballar en dos fronts: un en relació al curs que estava a punt de començar (1992/93) i, l'altre que es preocupàs de la planificació del futurs cursos de reciclatge des de la reflexió i les propostes aportades per la investigació esmentada.

PLANIFICACIÓ A CURT

TERMINI: EL CURS 1992/93

El treball prioritari va consistir a dissenyar uns canvis que

segons l'estudi eren urgents i que, malgrat fossin de caire provisional -per a un any, màxim dos- i estasin en el marc de la vigent Ordre reguladora dels cursos de Reciclatge, poguessin significar un avanç qualitatiu -en la mesura de les possibilitats- ja per al present curs. En aquest sentit s'han realitzat les següents actuacions:

- Reducció del nombre d'alumnes per aula (sobretot en els grups de llengua ja que fins ara havien estat els més nombrosos)

- Realització de les assignatures de Cultura i Didàctica mitjançant cursos intensius i opcionals.

- Zonificació de l'oferta de cursos a Palma i intentar ampliar l'oferta a altres zones de les Illes d'acord amb les demandes de matrícula.

- Realització dels Seminaris d'Especialització també a Menorca i Eivissa-Formentera.

El Reciclatge General (per a mestres)

Els cursos de Reciclatge adreçats als mestres, són gestionats i organitzats, en la seva part acadèmica, per l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears, des del curs 1985/86.

D'acord amb el pla d'estudis vigent es pot accedir a dues

titulacions:

- *Diploma de Capacitació per a l'ensenyament de la Llengua Catalana* que permet al professorat la realització de classes "de" i "en" català a Preescolar i cicle inicial i mitjà d'EGB. Per a obtenir-lo s'han de cursar les assignatures: Llengua I, Llengua II, Cultura I, Cultura II i Didàctica I.

- *Títol de professor de Llengua Catalana*, que permet impartir classes "de" i "en" llengua catalana al cicle superior d'EGB. Per a optar-hi s'han d'haver superat les assignatures corresponents al Diploma de Capacitació i, endemés, s'han de cursar les de Llengua III, Didàctica II i Cultura III.

Així mateix i adreçat als no-catalanoparlants s'ofereixen dos cursos de pràctica oral de la llengua de 60 hores cadascun, previs a la realització de Llengua I, són els anomenats comunament "Llindars".

Durant aquest curs escolar i per tal de fer possible la realització de les assignatures de Cultura i Didàctica mitjançant crèdits, s'han ofert fins a un total de 70 cursos de vint hores de durada cada un, amb temàtiques tan diverses com: "El projecte lingüístic de centre", "La immersió lingüística a l'escola", "Aprenentatge de la lectura i de l'escriptura", "Llengua Catalana

i reforma educativa", "Didàctica de la Llengua Catalana al

Projecte Plenamar"... en el cas de Didàctica, i pel que fa a les Cultures els professors-alumnes han pogut escollir entre cursos com "Didàctica de la Geografia", "Didàctica de la història", "L'art a les Illes", "Conèixer la Part Forana", "Conèixer Menorca", "Cultura Popular", ... Per a l'obtenció dels crèdits necessaris per a superar les assignatures hom ha de completar dos cursos (n'és una excepció la Didàctica I que només implica la realització d'un cicle).

D'aquesta manera, els professors-alumnes han pogut escollir cursos monogràfics més concordants amb les seves necessitats i les seves expectatives. Aquesta experiència inèdita, tot i que aquest curs tots els estaments implicats en el reciclatge n'hem acusat la novetat, ha tingut una acollida positiva i, per tant, creim pot servir de punt de referència de cara a un futur pla nou de capacitació de professors en llengua i cultura pròpies.

El Reciclatge per a professors d'Ensenyament Mitjà

Els cursos de reciclatge per a professors d'Ensenyament Mitjà es començaren el període 1988/89 i des de llavors fins al curs passat s'han gestionat des del Centre de Professors de Palma. Actualment l'organització es realitza directament des de l'ICE. Això ha suposat la unificació de les assignatures comunes (llengua) i mantenint l'estructura independent en les assignatures específiques (Seminari d'Especialització).

La titulació corresponent a aquest nivell és la Certificació d'Aptitud Docent en Llengua Catalana. Per a obtenir-la s'han de cursar les assignatures de Llengua I, Llengua II així com el Seminari d'Especialització corresponent a la seva llicenciatura.

Quant als Seminaris d'Especialització adreçats a donar seguretat al professorat a l'hora d'impartir la seva assignatura en llengua catalana, es formalitzen

de la següent manera: a Mallorca es realitzen 10 Seminaris Específics de les distintes especialitats -Matemàtiques, Física i Química, Biologia, Geografia i Història, Filosofia, Pedagogia, Psicologia, ...- i un Seminari General per a les especialitats amb menys matrícula; a Menorca i Eivissa-Formentera es duen a terme Seminaris Generals amb tutories concretes segons les especialitats.

Quadre 1. Evolució matrícula dels Seminaris d'Especialització (1988-1993)

	1988/89	1989/90	1990/91	1991/92	1992/93	TOTAL
TOTAL MATRÍCULA	4	92	119	109	345	669
TOTAL APROVATS	4	64	100	60	241(1)	469(2)

(1) Previsió. Per a calcular aquesta quantitat s'ha aplicat el tant per cent mitjà d'aprovals de tots els cursos anteriors (70%)

(2) S'ha de tenir en compte que el nombre d'aprovals del curs 1992/93 és una previsió.

Com podem observar al quadre 1, el fet de realitzar Seminaris d'Especialització a Menorca i Eivissa, així com una oferta àmplia de Seminaris a Mallorca pot arribar a duplicar el nombre de professors titulats amb el Certificat d'Aptitud Docent.

Les assignatures de Llengua

Pel que fa a les assignatures de Llengua, que són comunes als dos tipus de Reciclatge, s'ha intentat oferir cursos descentralitzats sempre que hi hagués un mínim de matrícula (alguns llocs que en un principi s'havien presentat com a opció de matrícula es varen haver d'anul·lar per falta d'alumnat, com són els casos

de Calvià, Artà i un grup de Llengua II a Lluçmajor). Cal destacar això, no obstant, l'oferta descentralitzada que es realitza a Palma on s'imparteixen classes a distints horaris i en sis centres diferents: CP. Gabriel Alzamora, IFP Politècnic, CP Jaume I, CP Tramuntana, CP Felip Bauçà i CP. Joan Capó.

Creim que s'ha de continuar treballant en aquesta línia, diversificant al màxim l'horari i ampliant la zonificació de l'oferta, sempre que això no suposi greuges comparatius. Cal preveure també la possibilitat d'impartir classes a centres no públics.

La coordinació de Llengua ha iniciat una tasca d'unificació de

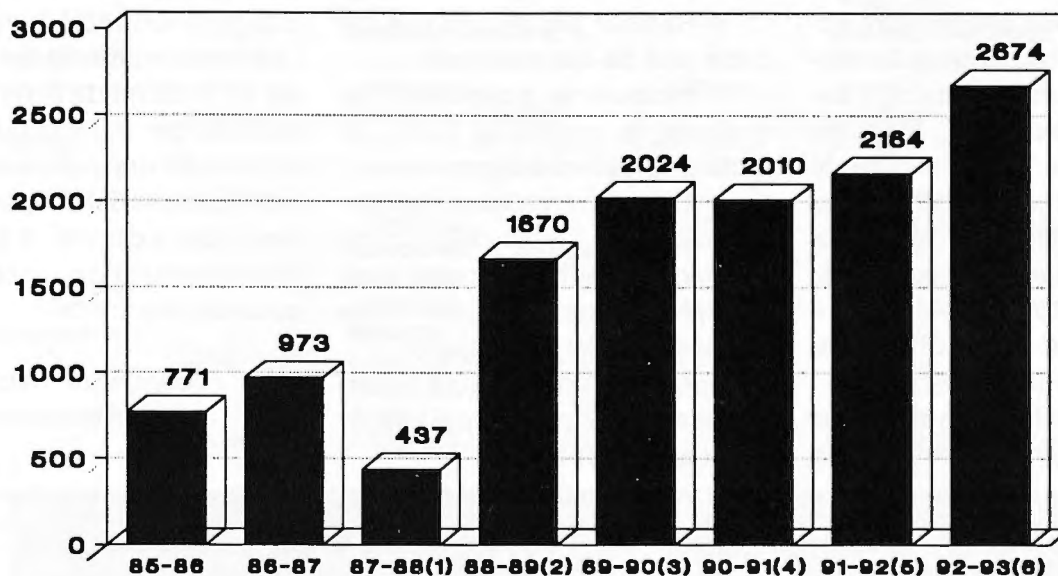
critèris, revisió de programes i d'organització d'activitats formatives que, a mitjà termini, pot suposar una millora qualitativa substancial d'aquesta oferta formativa.

L'alumnat

Tot i que amb les dades dels tres darrers cursos semblava que la matrícula s'havia estabilitzat entorn als 2000 professors-alum-

nes, aquest curs s'ha caracteritzat per un augment considerable de les inscripcions (510 alumnes més que el curs anterior)

Gràfic 1 Evolució de la matrícula del Reciclatge (1985-1993)

(1) Aplicació del sistema de tutories

(2) Dels 1670 matriculats, 437 són d'Ensenyament Mitjà ja que aquest curs s'inicien uns cursos específics, gestionats pel CEP i adreçats a aquest professorat.

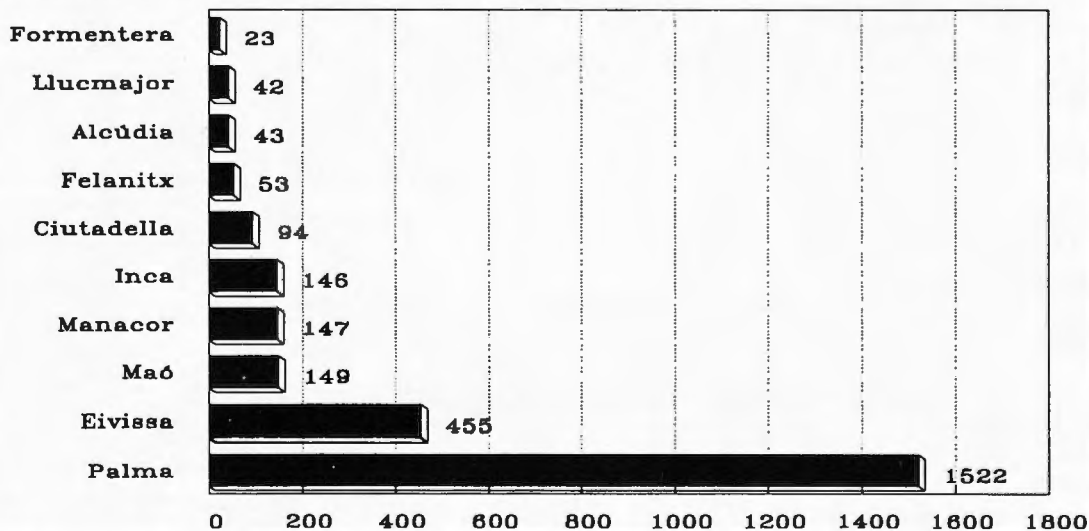
(3) Dels 2024 matriculats, 465 són d'Ensenyament Mitjà. Els cursos adreçats a aquest col·lectiu són gestionats des del CEP

(4) Dels 2010 matriculats, 505 són d'Ensenyament Mitjà. Els cursos adreçats a aquest col·lectiu són gestionats des del CEP

(5) Dels 2165 matriculats, 669 són d'Ensenyament Mitjà. Els cursos adreçats a aquest col·lectiu són gestionats des del CEP

(6) A partir d'aquest any els cursos adreçats a l'Ensenyament Mitjà i del Reciclatge General s'unifiquen i són gestionats totalment des de l'ICE

Gràfic 2 Matriculats al Reciclatge de Català (curs 1992/93)

PERSPECTI- VES DE FUTUR

Per altra banda i simultàniament amb la planificació del present curs s'ha d'anar pensant en un canvi profund en els cursos de Reciclatge, d'acord amb les necessitats actuals. En aquest sentit la Conselleria de Cultura, Educació i Esports està treballant per tal de fer possible una nova regulació d'aquests estudis, la qual sens dubte recollirà moltes de les propostes aportades pels alumnes, professors i experts en l'Informe-investigació a què hem fet referència al principi de l'article.

Pel que fa a les propostes que afecten l'ordenació acadèmica

en podem destacar algunes a mode d'exemple:

- Adequar el pla d'estudis (matèries, horaris, hores de classe, assistència a classe, avaluació...) al nou sistema educatiu i a l'actual realitat socio-educativa de les nostres illes.

- Revisar els programes de cada una de les matèries.

- Incloure la possibilitat de realitzar la matrícula lliure de cada una de les assignatures.

- Continuar realitzant les assignatures de Cultura i Didàctica mitjançant crèdits opcionals, amb uns programes adequats a les necessitats del professorat.

- Reflexionar sobre la possibilitat de lligar la formació amb la pràctica docent

Com veiem queda molt de camí per fer. Això no obstant, pensam que moments de canvi com els actuals -nova ordenació del sistema educatiu, relativa imminència de la transferència de competències en educació- són adients per envestir una renovació de la formació (actualització i perfeccionament) del professorat en matèria de llengua catalana apte per a contribuir als processos de normalització lingüística i cultural dels centres educatius i, per extensió, a la normalització lingüística i cultural de la societat illenca □

*Coordinador dels cursos de
Reciclatge de Català*

Curriculum i Reforma

- ALVAREZ J.L.-NIETO, M.**
 Conocimiento social del profesorado y los materiales curriculares.
 1993, 146p. 1.600 pts.
- CISCAR, C.-URIA, M^a. E.**
 Los contenidos en el proceso enseñanza-aprendizaje.
 1993, 42p., 325pts.
- NIETO, J. M^a.**
 El plan anual de centro y la memoria del curso en el marco del nuevo currículum.
 1993, 111p. 1.100pts.
- TREPAT, C.A.-FREIXENET, D.**
 Del currículum als crèdits. El nou ensenyament secundari.
 1992, 134p. 1.490pts.
- GALTON, M.-PATRICK, H.**
 El currículum en la pequeña escuela primaria.
 1993, 258p. 1875pts.

Evaluació

- ALVIRA, F.**
 Metodología de la evaluación de programas
 1991, 94p. 1.300pts.
- BLANCO, L.**
 Autoevaluación modular de centros educativos.
 1993, 228p. 1.300pts.
- DE LA TORRE, S.**
 Aprender de los errores. El tratamiento didáctico de los errores como estrategia de innovación.
 1993, 278p. 1.800pts.
- VALLS, E.**
 Los procedimientos: aprendizaje, enseñanza y evaluación.
 1993, 206p. 2.262pts.

Didàctica

- CASSANY, D.**
 Reparar la escritura. Dicáctica de la corrección de lo escrito
 1993, 139p. 1.500pts.
- CASSANY, D.-LUNA, M.-SANZ, G.**
 Enseñar lengua.
 1993, 559p. 3.500pts.
- CAMPOS, J.**
 Yo juego, ¿y tú? Método de lectoescritura para niños con dificultades de aprendizaje.
 1993, 121p. 1.450pts.
- ORDEIZ, L.-SANTACANA, J.**
 El patrimonio artístico i cultural.
 1993, 143p. 1.391pts.
- TEIXEDÓ, M.**
 Educación i comunicació. Escola ComunicActiva. Els mitjans d'educació en la pràctica educativa. Premi Josep Pallada.
 1993, 172p. 1.775pts.
- FERRÉS, J. (COMP.)**
 El vídeo a l'escola.
 1993, 183p. 1.500pts.

Ecologia

- LOBO, J.**
 La base de la ecología.
 1993, 155p. 990pts.
- MEADOWS, D.H.-MEADOWS, D.L.-RANDERS, J.**
 Más allá de los límites del crecimiento.
 1992, 355p. 2.527pts.
- DELEAGE, J.P.**
 Historia de la ecología. Una ciencia del hombre y la naturaleza.
 1993, 364p. 3.750pts.

- DOMÉNECH, X.**
 Química ambiental. El impacto ambiental de los residuos.
 1993, 252p. 1.300pts.
- LEAN, G.-HINRICHSSEN, D.-MARKHAM, A.**
 Atlas del medi ambient.
 1991, 192p. 4.664pts.
- LEAN, G.-HINRICHSSEN, D.**
 Atlas del medio ambiente.
 1992, 208p. 3.500pts.

Educació Infantil

- MOLINA, L.-JIMÉNEZ, N.**
 La escuela infantil. Acción y participación.
 1992, 313p. 1.800pts.
- GALVE, J.L. (I ALTRES)**
 Concebas. En el aula...En el parque... Conceptos básicos de educación infantil y primaria (4-7 años). Manual de entrenamiento.
 1993, 48p. 1.750pts.
- BARTOLOMÉ, R. (I ALTRES)**
 Educador infantil.
 1993, 554p. 3.965pts.
- ESCORIZA, J.-BOJ, C.**
 Expresión y representación en la actividad gráfica infantil.
 1993, 186p. 1.759pts.

Educació Primària

- VAZQUEZ, Mª I.-MENÉNDEZ, E.**
 Proyecto curricular del área de conocimiento del medio natural, social y cultural. Educación Primaria.
 1993, 201p. 1.490pts.
- HALLIWELL, J.**
 La enseñanza del inglés en la Educación Primaria. Metodología práctica para la clase de primaria en el nuevo sistema educativo español.
 1993, 156p. 1.880pts.

Educació Secundària

- NEGRO, A.-BENEDICTO, C.-**
 Diseño curricular para el área de matemáticas. Enseñanza Secundaria Obligatoria.
 1993, 304p. 3.180pts.
- REIG, J.-MEZQUIDA, Mª T.**
 Práctica de las ciencias Naturales I.
 1992, 60p. 400pts.
- ARREGUI, A.- (I ALTRES)**
 Ciències Naturals. Zoologia. Ensenyament secundari.
 1992, 128 p. 1.750pts.
- ARREGUI, A.- (I ALTRES)**
 Ciències Naturals. Biologia general. Ensenyament secundari.
 1992, 111p. 1.750pts.
- ARREGUI, A.- (I ALTRES)**
 Ciències Naturals. Geologia. Ensenyament secundari.
 1992, 120p. 1.750pts.
- ARREGUI, A.- (I ALTRES)**
 Ciències Naturals. Botànica. Ensenyament secundari.
 1992, 119p. 1.750pts.

Educació Especial i Integració

- CARENAS, F.**
 Juegos vivenciados. Niños con parálisis cerebral.
 1993, 196p. 1.350pts.
- GRAU, C.**
 La integración escolar del niño con neoplasias.
 1993, 196p. 1.350pts.

GARCIA PASTOR, C. (COORD).

La investigación sobre la integración: tópicos, aproximaciones y procedimientos.

1992, 235p. 2.100pts.

GARCIA PASTOR, C.

Una escuela común para niños diferentes: La integración escolar.

1993, 313p. 2.575pts.

Orientació i tutories

- SANCHEZ, S.**
 Las Tutorías en los centros docentes. Manual del profesor tutor.
 1993, 237p. 1.490pts.
- SANTISO, E.**
 Evaluación y tutoría. Educación primaria. Primer ciclo.
 1992, 107p. 1.250pts.
- RAMIREZ, J.-GAGO, L.**
 Guía práctica del profesor-tutor. En educación primaria y secundaria.
 1993, 102 p. 1.300pts.
- ALBADALEJO, J. J.**
 La acción tutorial.
 1992, 103p. 923pts.
- SANCHEZ, A.-FUERTES, CL.**
 Aprendo a decidir. Programa de orientación e información para la toma de decisiones al término de la escolaridad obligatoria. Una propuesta para la acción tutorial.
 1992, 103p. 1.500pts.

Oposicions

- GONZALEZ, Mª T.- (I ALTRES)**
 Planteamientos didácticos y orientaciones para su elaboración. Oposiciones al cuerpo de maestros. Audición y lenguaje. (logopedia).
 1993, 164p. 2.400pts.
- DIAZ, A.-GARCIA, J.J. (I ALTRES)**
 Desarrollo curricular para la formación de maestros especialistas en Educación Física. Temario desarrollado de oposiciones.
 1993, 618p. 5.000pts.

Sociologia de l'educació

- GARCIA DE LEON, Mª A.-DE LA FUENTE, G.-ORTEGA, F. (EDS).**
 Sociología de la educación.
 1993, 410p. 1.900pts.
- SPENDEX, D.-SARAH, E.**
 Aprender a perder. Sexismo y educación.
 1993, 297p. 2.200pts.

Diccionaris

- A.A.V.V.-TERMCAT.**
 Diccionario de lingüística.
 1992, 219p. 1.800pts.
- BASTONS, C.-LOPEZ SOLANAS, V.-SARRIOL, J. (COORDS).**
 EOS. Diccionario terminológico català.
 1993, 690p. 2.450pts.
- CORBERA, J.**
 Nou vocabulari de barbarismes del català de Mallorca.
 1993, 151p. 1.350pts.

Embat
 Llibres

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre
 Tel. 71 33 50 Fax 72 04 44 • 07002 Palma de Mallorca

CAP A UNA DECIDIDA ACTUACIÓ DE DESENVOLUPAMENT CIENTÍFICO-CULTURAL AL NOSTRE PAÍS

Josep A. Tur

La Ciència, com tota activitat humana, no és sinó la recerca de respostes als problemes que la Natura planteja a l'home a l'hora de satisfer les seves necessitats; per això, la finalitat última de la Ciència no pot ésser més que evidentment pràctica.

Aquest plantejament aplicable a l'individu, pot molt bé extrapolar-se a una Comunitat, a un País. Més encara, si tenim en compte un concepte biològic, com és el fort component social de l'espècie humana, no pot entendre's la civilització sense considerar els aspectes científics i tecnològics que la configuren i la modelen. El coneixement i el mètode científic, bases de la nostra cultura, influeixen de manera decisiva sobre l'orientació intel·lectual, política, material i, àdhuc moral, de l'evolució humana.

El futur d'un País com a Comunitat amb personalitat pròpia i continuïtat, només pot aconseguir-se si es vetlla pel seu nivell cultural i, per tant, per la qualitat dels seu sistema educatiu i pel nivell i extensió del seu desenvolupament científic i tecnològic. Tot País que no fa arrelar dins seu una forma de recerca científica i tecnològica prou desenvolupada i a to amb els avanços mundials, per força veurà disminuïdes les seves perspectives vitals.

D'aquesta manera, és evident que la Comunitat Balear no podrà oferir als seus ciutadans cap formació adequada, amb els nivells de qualitat i de rigor exigibles a tota tasca educativa. Fa molts d'anys que Ramón y Cajal deia que *només podrà ensenyar-se bé allò que es fa*. N'han passat molts d'anys i res o molt poc ha variat per les nostres contrades.

L'abandó de la recerca al si de la nostra Comunitat suposarà que aquesta perdi totalment la possibilitat de la seva modernització, és a dir, que no sigui capaç d'enfrontar una profunda transformació de les seves estructures econòmiques i socials, per tal d'adaptar-se a la realitat d'un món en crisi i immers dins d'un procés de canvis continuats.

Això comporta que el desenvolupament d'una política decidida d'un País en mantenir i incrementar el seu grau d'avenç tècnic i científic li permetrà mantenir-se a l'avantguarda com a poble no només modern i al ritme del seu temps, sinó sobretot com a poble perfectament definit que decideix sobre quin ha d'ésser el seu futur.

La voluntat del Govern de

l'Estat fins ara s'havia materialitzat en l'anomenada Llei de Foment i Coordinació General de la Investigació Científica i tècnica. Aquesta Llei presenta característiques centralitzadores que la fan globalment rebutjable per tot individu amb un mínim, no ja de consciència nacional, sinó tan sols d'estimació cap a la terra on viu. Menysprea la voluntat de les Comunitats Autònomes, solapa moltes de competències que, en matèria de política científica, contenen els seus estatuts i, a la pràctica es converteix en un instrument recaptador de recursos per a finançar la política científica de l'Estat.

L'Estatut de les Illes Balears, en el seu títol segon, ofereix l'oportunitat de desenvolupar accions de política científica a la

nostra terra. Seria convenient i desitjable que aquestes tasques fossin encomanades a una Institució que fos un conjunt d'Institucions; és a dir, un organisme ja existent que, per les seves característiques de pluralitat institucional al seu si o -si es vol- de capacitat d'integració de diversos col·lectius dins seu, permetés alhora la recepció i la integració d'idees i d'actuacions de diferent procedència -fins i tot universitàries- i impulsés la política científica del Govern; només així s'evitarien les polítiques personalitzades o de *regnes de taifes* que sovint impregnen aquests col·lectius.

D'aquesta manera, en reunir i coordinar tots els esforços investigadors, bàsics i aplicats, del sector públic i del sector

privat, de les diferents institucions de la nostra terra, es facilitaria l'accés dels investigadors als recursos de la Comunitat, de l'Estat o de la Comunitat Europea, tot impulsant la recerca en sentit ampli, permetent una òptima distribució dels recursos, i vetllant perquè s'efectuï un seguiment i una avaluació dels resultats assolits.

Evidentment, això permetria realitzar una política científica plenament eficaç pel País, amb un màxim rendiment sobre tots els sectors de la societat balear, per avançar decidits cap a un futur de modernitat i de benestar □

Professor Titular d'Universitat

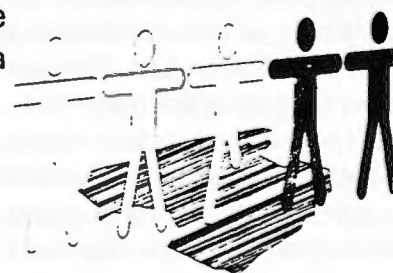
L'STEI AMB LA CAMPANYA DE "MALLORCA SOLIDÀRIA. CAP AL 0,7%"

La Comissió Executiva de l'STEI, en reunió de l'11 de gener de 1993, va acordar adherir-se a la Campanya "Mallorca Solidària. Cap al 0,7%"

Aquesta adhesió es concretitza en dos punts:

- Destinar el 0,7% del propi pressupost a dita campanya.
- Recollida de signatures en els centres, a favor de la campanya.

MALLORCA SOLIDÀRIA

Cap al 0'7%

CULTURA I NACIÓ

Joan Mir

La simbiosi cultural que planteja avui dia els grans moviments migratoris fa difícil parlar de cultures nacionals en el sentit restrictiu que aquests termes tenien fins no fa gaire.

Per una part, la cultura és l'element més eficaç per a identificar una nació. Però per una altra part, les nacions i les cultures nacionals no són un element estàtic, sinó que van integrant, amb gran rapidesa, les aportacions dels nou-vinguts. I, quan aquest fenomen de mestissatge s'accentua, pot arribar el cas que sigui incompreensible el fet que un trencaclosques de races, llengües i religions pugui, així i tot, constituir una nació i, per tant, d'alguna manera, una cultura nacional. ¿Quin és el factor que indueix la síntesi de tanta heterogeneïtat? Sens dubte l'acceptació de tothom del fet de formar part d'un projecte comú. I l'estat és l'estructura visible d'aquesta voluntat de ser una mateixa cosa fins i tot des de la màxima pluralitat.

Per tal que aquest fenomen de cohesió es produeixi són necessàries dues condicions: a) la voluntat de l'estat d'integrar (no només tolerar) les aportacions culturals i els valors dels nou-

vinguts, i b) l'acceptació, per part d'aquests, de la idea de formar part d'una nova comunitat i, per tant, la renúncia als lligams orgànics amb l'antic estat d'origen.

La existència d'estats que corresponguin a les nacions naturals complica i emmascara aquest procés perquè l'empelt dels forasters dins la comunitat no disposa d'unes regles ben explícites. Aleshores els fenòmens d'imperialisme apareixen i

la convivència cultural està dominada per la llei del més fort.

Aquesta és la situació de Mallorca i del mallorquí. No tenim un estat que ens empari i ningú no arriba aquí amb la idea d'aportar res, sinó d'imposar-ho. Ni tan sols els interessen les nostres possibles aportacions perquè no pertanyen a un estat integrador, sinó a un imperi amb ànsies d'expansió

Professor Titular de la UIB

La relació entre les Ciències i Lletres

Albert Saoner

Entre els temes més o manco permanents de la història de la civilització s'hi tro-

ba la qüestió de les dues cultures. En termes més familiars, es tracta de la relació entre les ciències i les lletres. Aquests dos camps plantegen una certa problemàtica sobre la seva delimitació, ja que la qüestió d'**status** que la paraula ciència implica, la qual cosa condueix a l'inflament d'una de les dues àrees pel simple fet d'anteposar-li aquesta paraula a qualsevol àmbit de coneixement. D'aquesta manera hem arribat a vegades a situacions que voregen el ridícul.

Tot i això, la major part de la gent té una noció de sentit comú respecte al que es pot entendre per ciències i lletres, en funció de l'objecte de coneixement, naturalesa o societat, incloent en aquesta darrera tot quant fa referència a l'home i a la cultura. Tothom sap, tanmateix, que aquesta delimitació tan simple és bastant ambigua i poc precisa. Però com que aquí no es tracta d'aprofundir en aquest tema, podem donar per bona aquella noció elemental, amb les matisacions que siguin necessàries.

Pel que fa a la Universitat de les Illes Balears, podríem dividir

els seus estudis en quatre grans àrees: els científics, els tècnics, els de lletres i un quart grup en el qual es podrien incloure els estudis jurídics i econòmics. En aquesta classificació, els estudis de lletres correspondrien **grosso modo** a les anomenades "ciències" humanes, i el darrer grup correspondria a les anomenades "ciències" socials.

Aquestes quatre grans àrees constitueixen habitualment la base general d'una universitat, encara que a vegades els estudis tècnics es concentren en unitats universitàries separades, anomenades politècnics o politècniques.

Sol semblar desitjable que una ciutat universitària tenguí una gama mínima i relativament àmplia de cada una d'aquestes àrees, sobre la qual poden sorgir especialitats privilegiades que d'alguna manera es vagin constituint en la característica distintiva de la universitat. La determinació d'aquestes especialitats pot ser planejada o espontània. En el primer cas la decisió pot respondre a diversos tipus de polítiques universitàries, en gran mesura correlacionades amb diversos tipus de mercats; en el segon cas, es deu al lliure desenvolupament de les forces intel·lectuals que el mateix àmbit universitari ha aconseguit generar, moltes vegades amb ingredients aleatoris.

En el cas de la UIB, els estudis científics i tècnics informàtics constitueixen un excel·lent, i crec que exitós, exemple del primer cas, mentre que el poc temps d'existència de la universitat no permet encara assenyalar quins àmbits de desenvolupament espontani poden arribar a constituir-se en capdavanters.

Però, com s'ha dit abans, a part d'aquestes especialitats característiques, i a vegades per sostenir-se adequadament, ha d'existir una base suficientment àmplia que inclogui l'espectre general de les àrees. En el cas de la UIB, dita base està relativament coberta en els sectors de les ciències naturals i les ciències humanes; ben entès que en ambdós casos seria desitjable una ampliació, però això, com tot, està condicionat per diversos límits, no tan sols econòmics, als quals tota empresa d'aquest tipus s'ha d'adequar necessàriament.

On, segons el meu parer, es dona una major mancança és a l'àrea de les "ciències" socials, en què un alumnat bastant nombros es veu limitat exclusivament a les llicenciatures jurídiques i econòmiques, que podrien ser complementades per estudis antropològics, administratius, polítics i sociològics, bastant en consonància amb els interessos d'una comunitat autònoma en

els inicis del seu desenvolupament, i amb l'horitzó supranacional europeu que s'està perfilant.

La nostra comunitat i la nostra universitat són joves, però suficientment riques com per poder permetre's apostar per la cultura i fins i tot córrer alguns riscos; sense aquests, no hi ha grans èxits. Una planificació adient pot reduir els riscos a un

mínim raonable, al temps que pot incrementar fortament el rendiment. I aquest no té per què ser únicament cultural o educatiu, encara que ja seria una raó suficient. Sobre els rendiments indirectes de l'educació i de la cultura hi hauria molt que dir i molt que considerar, i es podrien posar molts d'exemples. Podria recordar-se, per posar un sol

exemple, que el turisme omple Florència i no precisament a la recerca del sol i les platges. Fins i tot els exemples extremats poden ser suggeridors ▣

*Catedràtic Universitat
Departament de Filosofia*

UIB O UNB?

PISSARRA
67

Josep Juan Vidal

És la nostra Universitat la Universitat de les Illes Balears o la Universitat d'en

Nadal Batle? La Universitat de les Illes Balears, fundada l'any 1978, fa més de deu anys que té un mateix Rector: Nadal Batle. Crec que dos factors caracteritzen el seu mandat dins la Universitat: la notable millora de les dotacions econòmiques i el control del professorat per aconseguir la seva submissió a l'autoritat del Rector. La disponibilitat de majors pressupostos ministerials i les importants aportacions del Govern Balear han permès de millorar sensiblement la infraestructura material de la Universitat, malgrat que de forma desigual entre uns i altres estudis. Els professors més antics -jo ja fa vint-i-un anys que importesc docència a aquesta Universitat- hem vist com es partia de zero i som els que més sensibilitzats estam davant aquesta expansió de mitjans i recursos en pocs anys, malgrat que no s'aprofitin i reparteixin com caldria. Ara bé, els professors amb més de vint anys de docència som els que ens ha tocat viure el trànsit de la dictadura a la democràcia a l'Estat espanyol i, per això, som els que amb més preocupació hem de veure que una universi-

tat de fundació recent evoluciona cap a una desmesurada concentració de poders en mans exclusives d'una persona: les d'en Nadal Batle.

A Nadal Batle, més que regir la Universitat, el que l'interessa i li agrada és el poder. Per això, apart d'atreure professors de reconeguda competència o investigadors capacitats, l'interessa sobretot que aquests estiguin submisos a la seva voluntat, que siguin obedients a la seva autoritat, que creguin i que no pensin massa pel seu compte. D'aquesta forma les places de Catedràtics i Professors Titulars de la nostra Universitat són convocades no d'acord amb les necessitats docents i investigadores de la mateixa, sinó per col·locar amics que, en reciprocitat, actuïn com a incondicionals d'en Nadal Batle, instaurant-se unes relacions de patronatge i clientelisme. Això explica que unes àrees de coneixement amb pocs alumnes estiguin molt inflades de professorat en relació a altres que es troben infradotades, mentre que altres àrees van perdent places. Això mateix justifica que hi hagi professors que cobren cada mes, podent estar a ca seva perquè no tenen cap assignatura a impartir, mentre hi ha assignatures que no poden ser donades per especialistes perquè no tenen professors de la seva àrea. El favoritisme

més descarat implantat per Nadal Batle fa que les relacions del Rector amb els professors siguin les d'intercanvi de favors i prebendes: aquells que han rebut mercès han de respondre amb la gratitud corresponent, adaptar-se a la realitat del poder, i d'aquesta manera Nadal Batle té assegurada la seva continuïtat o perpetuació com a Rector. I fora d'aquesta xarxa de relacions de domini i dependència és impossible obrir-se pas dins la Universitat d'en Nadal Batle.

En Nadal Batle té un concepte patrimonialista de la Universitat de les Illes Balears, creu que és la seva universitat. Està tan gelós de la seva prepotència que no pot admetre cap tipus d'intromissió "aliena", malgrat que sigui de part dels Tribunals de Justícia. En Nadal Batle vol actuar i comportar-se dins la universitat al marge de la llei, com els monarques absoluts. I així es comporta. Plaça de professor que queda vacant, plaça que il·legalment va a parar a un fons comú de places de professor al seu arbitri personal. I així es converteix una plaça d'Història en una altra d'Informàtica. Dins la universitat d'en Nadal Batle, la raó de la força s'imposa a la força de la raó.

És fa necessari que la universitat d'en Nadal Batle es reconverteixi en la Universitat de les

PISSARRA

67

Illes Balears: una Universitat que sigui governada d'acord amb les lleis de la democràcia i on aquestes no siguin olímpicament vulnerades. Una Universitat on les sentències judicials siguin executades i no es practiqui l'obstrucció i la burla al poder judicial. Una Universitat on les places de professors es convoquin per atendre la millor formació dels alumnes i per millorar el seu nivell investigador, i no per col·locar addictes i amics. Una Universitat en la qual l'honoradesa es transparenti, lluny de monopoli en les empreses subministradores, tant de llibres, com de material informàtic que, malgrat denominacions diferents, estan totes controlades per les mateixes mans. Una Universitat on la discrepància i la crítica al poder no tinguin efectes punitius i on imperi la tolerància. Una Universitat, en definitiva, on la força de la raó predomini sobre la raó de la força □

*Profesor titular
Departament de
Ciències Històriques*

Casa Domar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

PAPERS PINTATS I PINTURES
MARCS I MOTLLURES.

Sant Miquel, 77 - Tel. 72 14 83
07002 PALMA DE MALLORCA

Mestres i Geògrafs

Miquel Grimalt

L'existència d'un curs-pont ha permès que un nombre notable de diplomats en professorat d'EGB hagin obtingut una llicenciatura a la UIB, amb la convalidació -rera un curs d'adaptació- del primer cicle dels estudis.

La Llicenciatura en Geografia -existent a la nostra Universitat des del 1979- ha estat una de les que s'han vist més afavorides per la presència d'un important contingent d'alumnes provinents del professorat d'EGB.

Dins l'estructura curricular existent fins ara a la UIB la Geografia era una de les tres divisions que s'establien dins la secció de Geografia i Història dins dels estudis de Filosofia i Lletres. En concret tres llicenciatures, la de Geografia, la d'Història General i la d'Història de l'Art han presentat un notori bloc d'assignatures compartides, fins al punt que el primer cicle era de fet comú, a excepció d'una optativa per curs.

Entre l'alumnat provinent de la via d'accés majoritària a la universitat, la de Cou i Selectivitat, la Geografia no ha estat (tret d'unes poques promocions) l'opció majoritàriament escollida pels matriculats a la secció Geografia-Història.

En contrast, entre els alum-

nes que han accedit als estudis a partir del curs pont rera la diplomatura d'EGB, una palesa majoria s'ha decantat pels estudis de Geografia. Quelcom semblant succeix entre els qui han entrat a la Universitat per la via dels majors de 25anys.

Se'ns presenta el dubte d'esbrinar quins poden esser els elements que expliquen aquesta dissimetria entre l'alumnat de Geografia i d'Història. Fet relativament aparentment simple si es tenen en compte alguns condicionants.

- La Geografia ha desaparegut pràcticament del batxiller des de la instauració dels estudis de BUP i COU, en què quedà reduïda a una assignatura dels primers anys, centrada en la geografia humana. A més, els continguts ambientals de l'ensenyament secundari han quedat centrats a assignatures com la Geologia i la Biologia i desvinculats dels fets geogràfics. Contràriament la Història ha mantingut -fins ara- una notòria presència en aquest nivell de l'ensenyament. En aquestes condicions no és senzill que un alumne que provengui del COU quan arribi a la Universitat mostri una marcada vocació geogràfica, ja que es tracta d'una matèria que li és desconeguda o poc familiar.

- Socialment els estudis geogràfics segueixen patint la tòpi-

ca associació amb una disciplina memorística, de llistats de noms i localitzacions.

- L'exercici professional de la Geografia fora de l'ensenyament ha estat fins al moment prou reduït, tot i el creixent nombre de titulats que treballen fora de les aules. En aquestes condicions les inicialment escasses perspectives professionals que ofereix la titulació per a l'estudiant que ve del Batxiller fan que no s'hi apunti. Tot el contrari ocorre entre els matriculats que provenent dels estudis de professorat d'EGB, molts d'ells amb feina o en condicions de subocupació.

Això no obstant, des d'un altre punt de vista el bon predicament de la geografia per part dels ensenyants, deriva de tot un altre conjunt de condicions:

- Els continguts de les matèries geogràfiques -relacionats amb fenòmens espacials- són prou utilitzables en l'ensenyament, atès que el coneixement i domini de l'espai immediat ja s'introdueix des dels primers moments de l'ensenyament. L'escala espacial és molt més prest compresa pels al.lots que no la, fins cert punt abstracta, escala temporal. Des d'aquesta òptica per a un ensenyant que exerceix l'ampliació de coneixements en Geografia és més aplicable en la seva tasca diària que els de les altres branques de la

mateixa secció de Filosofia i Lletres.

- La combinació dels elements referits al medi físic i al medi social en el currículum geogràfic, fan que aquest sigui especialment útil per a treballar l'educació ambiental. Més encara si pensam en un medi ambient com el nostre en què qualsevol fenomen natural està condicionat per l'influència antròpica.

- Fins fa poc ha existit una especialitat en Ciències Socials en la diplomatura d'EGB, dins la qual la Geografia ha tengut una presència notable, de manera que els qui s'han matriculat al curs pont ja aporten uns coneixements de la matèria, impensables en els que hi accedeixen des del COU.

La conseqüència de la combinació dels factors anteriors és que en les diverses promocions de geògrafs que s'han format a la UIB al llarg dels darrers 14 anys la presència de mestres ha estat força notòria. La proporció d'alumnes de curs pont ha arribat a esser majoritària en alguns moments, fins al punt que el 100% dels alumnes que finalitzaren la llicenciatura en el curs el 1982/83 en provenien (aquesta anomalia és explicable per la coincidència d'aquesta generació amb el curs en què, degut al canvi del Batxiller Superior de dos anys al BUP, no hi va haver accés a la Universitat a través de la Selectivitat). Amb tot el pes específic dels ensenyants d'EGB entre els estudiants de Geografia s'ha mantingut en uns límits variables, sense baixar en cap moment del 20% dels titulats, i essent la norma que representin

un 40% dels nous titulats.

La conseqüència d'aquest procés és l'existència d'un relativament important col·lectiu de geògrafs que alhora són mestres, fins al punt que en la actualment en constitució Associació de Geògrafs de les Illes Balears el 40% dels membres aconsegueixen aquesta condició.

Totes les consideracions anteriors perden un poc el seu significat davant la imminent introducció de nous plans d'estudis, en els quals s'obre la perspectiva d'una llicenciatura de Geografia des del primer curs, sense exis-

tència de cursos comuns amb matèries presumptament afins. En aquestes condicions el futur dels estudis de Geografia passa per un increment del nombre d'alumnes que provinguin del Batxiller, però també pel manteniment de la matrícula provinent del professorat d'EGB, fet que confiam seguirà perquè els nous continguts del pla d'estudis geogràfics seguiran configurant un currículum al nostre entendre atractiu i útil als ensenyants □

*Departament de Ciències
de la Terra.*

**SERVEI DE LLIBRES
EXTRANGERS
LLIBRES DELS PAÏSOS
CATALANS
JOGUINES I LLIBRES
INFANTILS**

Carrer d'en Rubí, 5
Telèfon 71 38 21
07002 PALMA

REFLEXIONS SOBRE LA UNIVERSITAT, AQUÍ I ARA

PISSARRA
67

Joan Carles Carbonell

1.- La nostra Universitat acaba de viure una confrontació electoral que ha permès uns certa discussió entorn a qüestions que potser haurien de ser debatudes més sovint. Amb independència de si realment hem viscut o no una discussió sobre models d'Universitat, no es pot negar que per primera vegada en molt de temps s'ha donat la sensació que no existeix cap uniformitat en la manera d'entendre la Universitat que ara i aquí necessitem. Per a alguns això és dolent perquè no permet que tot funcioni cap a una mateixa direcció i amb el lema de l'eficàcia. Són els mateixos que voldrien un Estat uniforme, sense discrepàncies, sota una única autoritat, i que consideren el pluralisme ideològic una frivolitat que la situació de crisi econòmica no permet.

I res no hi ha més allunyat de l'esperit universitari que la por a la discussió i a la crítica. Un universitari ha de veure en el pluralisme, un sinònim de llibertat, el valor superior i fonamental de la seva tasca. I ha d'acceptar el discrepant, no com a un adversari sinó com el més eficaç col·laborador.

En el moment, per tant, de pensar quina Universitat neces-

sitem, el primer que cal dir és: una universitat plural. La qual cosa no significa que no sigui necessària una certa homogeneïtat, llibres d'imatge, igualtat de tractaments i serveis i, fins i tot, una direcció centralitzada; significa la participació de tots els universitaris en les decisions que els afecten, solucions diferenciades per a problemes que són distints i, evidentment, un cert grau d'autonomia per a Departaments i Centres. En aquest sentit, un model d'Universitat que obli la diversitat dels estudis i negui la participació dels centres en la seva organització és un model difícilment compatible amb el pluralisme.

2.- Els universitaris patim, de vegades, una malaltia que si no és controlada pot arribar a ser greu: l'aïllament. El primer símptoma sol ser la constant apellació a l'autonomia universitària i a la llibertat de càtedra com a patent de cors per fer exactament allò que ens dóna la gana. I, convé dir-ho tot d'una: l'autonomia universitària no és això que una bona -o, millor dit, dolenta- part d'universitaris creuen que és. I de cap manera significa que la Universitat pugui viure al marge de la societat que l'envolta i de les tasques que li corresponen en tant que Administració pública. Perquè, és clar, estem parlant de la Universitat pública,

que ha de servir als interessos generals. Una Universitat al servei de la societat significa una Universitat que doni intervenció al Consell Social -un Consell que hauria de ser molt més representatiu- a l'hora de definir els seus estudis i l'orientació bàsica de la seva docència i la seva recerca.

3.- I aquest servei a la societat només podrà complir-se mínimament si no s'oblida que, almenys aquí i ara, tenim una Universitat general. Vull dir amb això que, mentre no s'adopti cap decisió política de tenir Universitats especialitzades, com ara les Politècniques, hem de donar satisfacció a les necessitats culturals i professionals de la nostra societat. I això exigeix una Universitat equilibrada. Equilibri quant a la categoria dels estudis: Diplomatures i Llicenciatures, que hauran de tenir el rigor corresponent a titulacions universitàries; equilibri quant a la diversificació dels estudis, no sols pel que afecta a Lletres i Ciències, Tècniques i Humanitats, sinó també pel que fa a estudis que s'encaminin a una formació cultural més integral; i equilibri quant a la plantilla de docents i investigadors, tant pel que fa a la necessitat de plantilles equilibrades entre els diversos estudis i Departaments, quant el que afecta a les diverses categories de professorat: no és lògic tenir una

Universitat basada en Catedràtics -sense ajudants ni deixebles dels que ocupar-se i Titulars d'Escola -sense cap tasca de recerca ni, per suposat, Tesi Doctoral-. En aquest sentit, la plantilla de la UIB mostra un greu desequilibri; és urgent una política de foment de la dedicació universitària, oferint possibilitats reals als estudiants per tal que contemplin la docència i la investigació com a atractives.

4.- Tot això ha de fer-se, per altra banda, sense perdre de vista el valor més important de l'autonomia universitària -entesa de manera molt diferent a la abans esmentada-: la Universitat ha de donar el seu servei a la societat, mantenint-se independent dels poders públics i, sobretot, privats. Sense negar la importància dels dictàmens, informes i projectes que han de suposar una font d'ingressos imprescindible per sobreviure dignament, la Universitat no pot convertir-se en una empresa de serveis. Almenys, no es pot vendre al millor postor. La Universitat pública només podrà ser útil a la societat si es manté una Universitat independent i crítica. Una Universitat que no sigui crítica no és una Universitat: és una acadèmia de formació professional i una empresa de serveis, no una Universitat.

5.- ¿Respon la nostra Universitat a les característiques que hem assenyalat com a ideals? En part sí i en part no. No tinc cap autoritat per atorgar aprovats ni suspesos a ningú que no siguin els meus alumnes. Però sí he de dir que la UIB, per la seva implantació social -i això ha estat un

mèrit indubtable del nostre Rector i els seus equips-, pel seu volum, per la seva joventut i, per què no dir-ho?, per les persones que hi som, es troba en unes condicions magnífiques per a ser una Universitat excel·lent. I també per convertir-se en una mena d'escoleta sense ambicions unida a una empresa de serveis. No podem aspirar a ser Harvard, però hem de fugir de ser una barreja entre l'Acadèmia Ripollès i Àngel 24.

I per aconseguir una Universitat més plural, equilibrada, al servei de la societat, crítica i independent, és bo el debat i la discrepància. Debat i discrepància, però, que han de tenir aquest fi. Si són dolents el monolitisme,

l'autoritarisme i el mesianisme, poden ser-ho molt més l'oposició sistemàtica i irracional i l'afany destructiu que molt sovint amaga odis i frustracions personals, quan no interessos inconfessables. També en això ens trobam en un moment crític. A aconseguir la millor UIB possible i no a guanyar cap baralla personal ni a traslladar cap enfrontament polític partidista han d'adreçar-se els esforços dels bons universitaris. Hem de fugir, doncs, de dogmatismes i exclusivismes, de la temptació del rodet i de la de la mosca collonera. La primera paraula, però, sempre la té aquell qui mana □

*Catedràtic Universitat
Departament de Dret Públic*

LLIBRES DE TEXT LLIBRERIA GENERAL

I CARTES NAÚTIQUES

C./ COSTA DE SA POLS, 12.
TEL.: 725616 -07003 PALMA-

UNIVERSITAT I FORMACIÓ DEL PROFESSORAT

Jaume Oliver Jaume

PISSARRA
67

Unes reflexions sobre la funció i la responsabilitat de la Universitat en relació a la formació del professorat han de considerar, necessàriament, la data de l'any 1970 com a especialment significativa. Sense excloure, lògicament, una anàlisi de la situació anterior a aquesta data i, sobretot, dels esdeveniments dels anys setanta i vuitanta.

Es pot dir, d'entrada i sense por a l'equivocació, que ni la formació del professorat, en general, ha estat ben plantejada per l'Administració Educativa Central ni les Universitats, en general, han assumit aquesta responsabilitat, amb competència ni, molts menys, amb generositat i suficient assignació de recursos.

Calen, però, unes quantes qüestions prèvies. ¿De quin professorat es tracta: universitari; d'Ensenyament Mitjà, d'Ensenyament Primari; d'Educació Infantil, d'Educació Especial, d'Educació d'Adults? ¿De quina formació: inicial o permanent, teòrica o pràctica, generalista o d'especialització? ¿Ens hem de referir als continguts dels plans d'estudis o a la gestió global dels plans de formació?

Aquests, i molts d'altres as-

pectes, podrien ajudar a una millor interpretació del que ha passat a una més adequada coherència de les propostes per al futur.

L'any 1970, efectivament, constitueix una data especialment rellevant. En primer lloc, perquè la Llei General d'Educació converteix les antigues Escoles de Magisteri en Escoles Universitàries i, en segon, perquè crea els Instituts de Ciències de l'Educació amb una especial funció (a més de la recerca): la formació i el perfeccionament del professorat. Cada districte, però, va tenir un comportament diferent en relació a ambdues qüestions, comportament encara més diferenciat a partir de la Llei de Reforma Universitària de l'any 1983 i durant els anys posteriors.

D'altra banda, les Administracions Educatives han posat en marxa diverses iniciatives en relació a la formació del professorat, per exemple, Centres de Professors. Sovint no hi ha hagut ni coordinació entre formació inicial i permanent, ni entre les diverses instàncies amb responsabilitat o competències en aquesta formació. Per descomptat, han mancat plans de formació globals i, sobretot, ha mancat un estudi de les necessitats reals del Sistema Educatiu que permetés una planificació a mig i llarg terminis.

Durant els darrers vint anys, a més, s'han creat districtes universitaris nous, algunes Comunitats Autònomes han assumit competències en matèria educativa i el Sistema Educatiu ha estat objecte de variades i molt diverses reformes, fins a arribar a la LOGSE de l'any 1990. Tot això, unit a la progressiva conflictivització de l'ensenyament i del seu entorn, ha convertit en una qüestió més complexa, encara, la formació del professorat.

Una breu revisió dels darrers plans de formació del professorat resultarà molt útil (de forma especial dels que han format professorat encara en vida professional activa, possibles indicadors d'actuals necessitats de formació)

En relació al professorat del nivell primari, cal esmentar:

- el Pla 1950 (Accés a l'Escola de Magisteri després del batxillerat elemental, tres anys d'estudis, pràctiques d'un parell de setmanes, repartides entre els tres cursos, pla de formació generalista al servei dels plantejaments de la Llei d'Educació Primària de 1945),

- el Pla 1967 (accés a l'Escola de Magisteri després del batxillerat superior, dos anys d'estudis teòrics, un any sencer de pràctiques retribuïdes, pla de formació generalista al servei de les refor-

mes educatives parcials introduïdes per Lora Tamayo),

- el Pla 1971 (accés a la ja Escola Universitària de Professorat després del COU sense proves d'Accés a la Universitat, tres anys d'estudis, pràctiques d'un parell de mesos, repartides entre els tres cursos segons cada districte universitari, pla de formació especialitzada, amb un claríssim oblit de la formació generalista, al servei de les reformes introduïdes per la Llei General d'Educació del 1970. En aquest districte, Educació pre-escolar, Filologia, Ciències i Ciències Socials). Aquest mateix pla fou parcialment reformat en el districte universitari de la UIB l'any 1984 sense canviar la seva concepció global, afegint, sobretot, matèries de Llengua i Cultura Catalanes.

- el Pla 1992 (idèntic accés, tres anys d'estudis, pràcticum de 32 crèdits, o sia un quadri-mestre durant el tercer curs, pla de formació especialitzada segons les directrius dels nous estudis universitaris i al servei de les reformes introduïdes per la LOGSE de 1990. En aquest districte i a partir del curs 1992-93 les especialitats són: Educació Infantil, Educació Primària, Música, Llengües Estrangeres, i en perspectiva Educació Física)

En relació al professorat d'ensenyament secundari, cal remarcar que l'única formació rebuda per a l'exercici de la docència ha estat, des de l'any 1970 ja que abans era inexistent, el curs per a la consecució del C.A.P. (Certificat d'Aptitud Pedagògica), organitzat per l'I.C.E., de reconeguda insufi-

ciència i d'una duració d'un curs, després d'acabada una llicenciatura o en el seu darrer curs.

La Universitat de les Illes Balears, pertanyent a una Comunitat Autònoma ¡¡encara!! sense competències en matèria educativa, ha conservat l'Institut de Ciències de l'Educació i ha creat l'any 1992 una Facultat d'Educació, que integra els estudis de Ciències de l'Educació (primer i segon cicle) i els de formació de Mestres (primer cicle). Cal deixar constància, com a homenatge institucional i deure històric, que Magistri ha complert 150 anys des de la seva fundació, precisament l'any 1992 data de la seva desaparició jurídica. El Centre de Professors, d'altra banda, conti-

nua la seva tasca i el Ministeri d'Educació i Ciència organitza diverses activitats de formació, a més d'altres iniciatives de caire sindical, associatiu o privat.

¿Quines poden ésser, davant això, les línies bàsiques de reflexió i, si s'escau, d'actuació.

1a.- La Universitat ha de desenvolupar al màxim la seva capacitat legal, tècnica i de liderat, en relació a la formació inicial i permanent del professorat. Aquesta és la primera tasca d'Extensió Universitària de la Universitat, ja que a cada poble o localitat arriba la seva actuació en aquest sentit, i aquesta és, precisament, la repercussió més clara i més positiva de la Universitat vers el

conjunt del Sistema Educatiu: la formació de qualitat dels professors que produeix.

A un especial seguiment dels plans d'estudis de la formació inicial i a la seva continuada revisió i millora ha de seguir una variada i adequada oferta per part de la Universitat de cursos de pot-grau o de menor durada per tal que el professorat tenguí al seu abast una bona oferta de formació. I tot això, amb l'assignació generosa dels recursos humans, econòmics i tecnològics adients.

2a.- Resulta totalment necessari un procés de racionalització de l'accés als estudis de professorat, que contempli diverses mesures segons cada cas: exigència de les proves d'accés a la Universitat, prova d'ingrés específica, limitació d'ingressos segons les especialitats, etc. És aquesta una qüestió d'absoluta prioritat.

3a.- Si hom no concep un departament de caire científic sense laboratoris, resulta impossible imaginar uns estudis de formació de professorat sense centres de pràctiques, autèntics laboratoris de recerca i de formació professional. Per això, a més de tots els altres centres educatius amb els que s'estableixen convenis per a tal fi, és ben necessari que en el propi campus universitari es pugui comptar amb un centre educatiu, dels nivells que es considerin adients i amb el règim jurídic que les seves característiques reclamin, amb la finalitat específica de servir com a centre de pràctiques durant tot el període lectiu per als professors en període de formació.

4a.- Queda pendent la consecució d'uns estudis per a la for-

mació de Mestres a nivell de segon cicle. Aquesta possibilitat, si bé ha estat totalment obviada pel Ministeri d'Educació i Ciència, ha d'estar present en l'horitzó d'un termini mitjà. Sols d'aquesta manera es podran assolir els objectius adequats, entre els que no hi pot faltar un practicum d'un curs sencer de duració.

5a.- Queda pendent l'elaboració d'un currículum adequat per al professorat de Secundària, que contempli la seva formació professional durant i no després dels seus estudis de segon cicle, superant així els plantejaments que la confien al CAP. Cal deixar constància, però, que s'està treballant ja a la UIB en aquest sentit.

6a.- És urgent l'elaboració d'un Pla General de Formació del Professorat per al conjunt de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que garanteixi la satisfacció d'unes necessitats reals del Sistema Educatiu, la coordinació de tots els recursos emprats, l'adequada implementació dels projectes i els mecanismes d'avaluació adients. La Universitat ha de tenir un paper molt important en el conjunt d'aquest Pla.

7a.- Si bé la Universitat és sols una institució de caire acadèmic i no pertany als òrgans de l'Administració Educativa, per delegació, conveni o amb règim de cogestió s'hauria de responsabilitzar, cada vegada més, de la formació permanent del professorat i d'aquelles intervencions puntuals que demandàs el Sistema Educatiu. Els cursos de Reciclatge en Llengua i Cultura Catalanes en són un bon exemple.

8a.- La Universitat hauria de promoure, amb caràcter d'urgència, un pla de formació permanent dels seus propis professors que es dediquen a la formació del professorat. En el futur, s'haurien de seguir criteris adients per a la selecció del professorat amb aquesta responsabilitat específica.

9a.- Els canvis previsibles en els escenaris futurs de l'educació fan que la formació del professorat hagi de contemplar els mecanismes d'adaptació a les noves situacions, per tal d'evitar que els diversos col·lectius de professors, alguns anys després d'acabar el període de formació inicial, esdevinguin més aviat obstacles que motors per a la renovació. En aquest sentit, la formació permanent ha d'integrar de ple dret les estratègies globals de formació del professorat.

10a.- La Universitat ha d'interpretar adequadament i s'ha de comprometre amb esls seus entorns. La tasca d'aquesta institució vers la formació del professorat ha de considerar de forma especial els entorns econòmic, polític, social i cultural per tal de garantir la interrelació Sistema Educatiu - Sistema Social □

*Catedràtic
d'Escola Universitària*

L'EDUCACIÓ FÍSICA: UNA "MARIA". FINS QUAN?

Pere Palou Sampol

Fa un temps, no massa, que el món educacional va arribar a la conclusió que la persona necessita treballar no només el seu intel·lecte, sinó que també necessita educar el seu físic, fins i tot que a les primeres edats ha d'esser la base d'un bon ensenyament. Això és el que TEÒRICAMENT podem escoltar.

La realitat és ben diferent. L'obtenció d'una ensenyança que garanteixi una educació integral de la persona és encara molt lluny. No fa gaire, per motius que no cal esmentar, vaig asseblar-me que hi ha escoles de l'illa de Mallorca que tenen en nòmina persones sense cap tipus de preparació, almenys reconeguda.

El més bo de fer és dir que el MEC hauria de ... , que els sindicats no ..., però el que cal denunciar és l'existència d'una manca de concienciació de tot el món educacional cap a l'educació física de l'alumnat. Per què els professionals de les mateixes escoles ho permeten? Com podem consentir que un intrús pro-

fessional, sense cap estudi, pugui fer com si fes classes? Serveix tothom per "guardar els infants" al pati? Ho permetríem dins un altra matèria del currículum?

No importa esser un expert per afirmar que l'educació física a l'escola està igual que fa uns anys, però amb l'agreujant que ja hem arribat a l'any 1993 i que

dors hem d'assumir les nostres culpes, ja que, per exemple: qui es va queixar perquè l'educació física fos inclosa dins la llei de l'esport? El mestre d'educació física no és un tècnic esportiu, el llicenciat en educació física no és un tècnic esportiu. Són simplement EDUCADORS de persones.

En el borrador de Reial Decret sobre els ensenyaments i títols dels tècnics esportius, d'octubre de 1992, es proposa un aclariment en tots els aspectes dels títols que es podran fer servir dins el món esportiu i, per correspondència, dins el món de l'educació.

Aquest reial Decret té els següents objectius:

- Regular els ensenyaments i les titulacions esportives per complir el que estableix l'article 55 de la Llei de l'esport.

- Ordenar els ensenyaments esportius de forma escalonada seguint els nivells de qualificació que ha determinat la Comunitat Europea per a totes les professions.

- Integrar, sempre que sigui possible, l'ensenyament i les titulacions esportives en els

ha començat una Reforma a tot el Sistema Educatiu. Els educa-

sistemes de formació que estableixen la LOGSE i la LRU.

-Establir un marc general de l'ensenyament esportiu, que permeti millorar el sistema actual i cobrir la manca de professionals qualificats en els sectors esportius que es troben en expansió.

-Eleva la qualitat de l'ensenyament esportiu per a facilitar els processos d'homologació de les titulacions de l'estat espanyol amb les corresponents dels països de la Comunitat Europea.

A partir de l'entrada en vigor del Reial Decret es contínuen tres vies de formació:

La via de l'ensenyament superior.

La via de la formació professional.

La via esportiva.

Podem observar com sempre es parla d'objectius de caire esportiu i molt poques vegades d'objectius de caire educacional. Així i tot hem de reconèixer que la necessitat d'aquest decret no ve d'ara, sinó que fa molt de temps que hauria d'haver-se publicat i aplicat.

I al nostre país ? Ara és el moment que podem continuar endarrerits o podem normalitzar el món de l'educació física.

La Comunitat Autònoma de les Illes Balears té l'oportunitat de crear el que es podria denominar l'escola de l'esport, on tots els tècnics, sigui quin sigui el seu àmbit d'actuació, puguin rebre una adequada i actualitzada preparació per aplicar-la posteriorment al món esportiu; i dins aquest món esportiu també que-

da inclòs el món de l'esport extraescolar.

La Universitat de les Illes Balears té l'oportunitat de posar en funcionament l'especialitat d'educació física a la diplomatura de magisteri, fet que permetria que els mestres del País rebessin una preparació d'acord amb la importància pedagògica que, teòricament, té l'educació del moviment i pel moviment.

Crec que tots ho hem de demanar i fer que la frase que al seu moment va dir Hammelbck sigui assumida per tothom:

"L'educació és molt més que l'educació física, però molt poc sense aquesta" □

Prof. d'Educació Física

Butlleta de subscripció a **PISSARRA** ¹

Nom: ..... Adreça: .....

núm: .... pis: ..... C.P. .... Població ..... Tel: .....

Se subscriu a PISSARRA al preu anual de 1400 pts que abona mitjançant:

taló bancari o gir postal a nom de l'STEI ☐
càrrec al compte bancari o d'estalvi ² ☐

(1) Els afiliats a l'STEI reben **PISSARRA** de franc

(2) En aquest cas heu d'emplenar l'ordre bancària

ORDRE DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Caixa/Banc ..... Oficina ..... Dígit ..... N° compte .....

Adreça banc ..... C.P. .... Població. ....

Sr. Director:

Sou pregat d'atendre a partir d'aquesta data i fins nou avís els rebuts que us presentarà el **Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament de les Illes (STEI)** amb càrrec al meu compte indicat.

, de ..... de 199
(signatura)

Les Organitzacions d'Estudiants i la UIB

PISSARRA ha volgut recollir les opinions de les organitzacions estudiantils més representatives sobre el funcionament de la Universitat de les Illes Balears

A.U.I.B.

NO VOLEM FACULTAT DE MEDICINA II

Ja ho crec que no. No volem més facultats en aquestes condicions: massificació, embussos a la carretera, horaris monstruosos (Turisme de 12 a 21 h.), principi de curs sense bar a Lletres, dinant d'entrepans (menjador precintat pel jutge), sense llums a les avingudes (ara ja els tenim encesos a tota hora), fins i tot els caps de setmana, crisi?),...

Tot això la seva majestat ho justifica a una carta que hi havia dins el sobre de matrícula: universitat jove i petita.

N'estam fins a les baldufes de sentir dois. El que tenen és una manca de previsió i una barra impressionant.

Si pugues gent al campus, el primer que cal pensar és:

- hi cabran?
- podran arribar d'hora?
- tindran horaris de persona?
- podran menjar?
- el vespre, en sortir de classe, tindran faroles?

Són cinc petits detalls que en començar el curs al nostre rectorat els passaren per alt.

El que més ens rebenta és

que encara gosin enganyar-nos. "El gener inaugurarem una residència per estudiants i un menjador universitari" deien els titulars a començament de curs.

Per beneir la cagada i lluir l'atemptat que s'ha fet a Son Lledó, s'endu al sr. Ministre. El passeja de dalt a baix, inaugura que inaugurarà. Quina pena que fos en dissabte, ens hagués agradat mostrar-li la nostra universitat a l'amic Ministre.

Alerta, estimats companys!

A la casa les se saben totes i no us passi pel cap exigir cap dret, ja que el Rector en persona pot facilitar-vos l'extraviament d'un expedient, la no renovació de contracte a un laboratori, ajudar-vos a no aconseguir beques, ...digués-los-ho tu, Joan!

Així i tot, a l'AUIB tenim tres espinetes que tard o d'hora ens esperam arrabassar:

- Local, després d'un any de promeses i d'anar amb el nostre plafó i tauleta d'edifici en edifici ens començam a cansar. Els promesos despatxos ja estan buits, ara tan sols ens manquen les claus. Encara que si triga molt podríem pensar en l'ocupació.
- Ordenació Acadèmica, no permetrem que s'aprovi la reducció de convocatòries, d'anys de permanència ni que llevin els extraordinaris, com proposa l'ABEU. Per molta amenaça que ens facin, la proposta de més del

33% de l'alumnat no la fa callar ningú (les signatures). Lluitarem per la seva aprovació!

- Junta de Govern, aconseguir que l'esmentada Junta sigui un òrgan que representi la majoria d'estudiants, llevant els imrepresentables companys que la regulen, que s'atreveixen a viatjar a l'Argentina representant els estudiants i gastant-se d'una volada 300.000 ptes.

Aquesta és la nostra visió del curs que hem encetat. També hi ha hagut doctors Honoris Causa, ens han donat una altra possessió a Menorca, d'altres han plantat arbres prop de Son Lledó, ... però hi ha bufonades que no mereixen l'esforç d'un comentari.

Nota: Pels morts, avorrits o depressius us oferim deu minuts setmanals a les ones per rompre la monotonia i gaudir d'una bona companyia. A RNE, en el 909 de l'AM, els divendres entre les 20,30 i les 20,30 h. L'AUIB us acompanyarà ▣

F.Xavier Delgado Drover
A.U.I.B.

A.U.

ALTERNATIVA UNIVERSITARIA

La Universitat de les Illes Balears merece para la asociación de estudiantes ALTERNATIVA UNIVERSITARIA dos valoraciones:

- Una primera valoración positiva, en la que apreciamos el gran nivel alcanzado por nuestra universidad en la temas como la investigación y tecnología punta, la creación de carreras de mucho futuro como puede ser "Telemática" e "Informática", la intención de crear una universidad moderna de gran renombre y nivel y la concentración de todas las carreras en el campus de la carretera de Valldemossa.

- Y una segunda valoración negativa basada en: el diferente trato que se ha dado a las carreras llamadas "de letras" con respecto a las "de ciencias", en el que las distintas asociaciones no dispongan todavía de un local en el cual poder realizar sus actividades y atender a los alumnos en sus necesidades, preocupaciones, etc. También creemos que la universidad debería fomentar mucho más de lo que lo está haciendo la práctica del deporte, además de la construcción de instalaciones deportivas y por supuesto, fomentar un ambiente universitario, propio de toda universidad que se preste, a todas luces inexistente con la realización de

todo tipo de actividades (culturales, musicales, etc.). También creemos que el tema de falta de espacio en algunas carreras como Telemática, Derecho o Empresariales necesita una solución rápida y definitiva. Y para terminar quisieramos apuntar una última cuestión, que no por última menos importante que es el tema referido a la normalización lingüística, que pensamos se está llevando a unos términos exagerados.

Con esta visión un tanto superficial que acabamos de hacer de nuestra universidad, damos a conocer la opinión que un gran número de universitarios tienen de la misma, a la vez que queremos que sirva de crítica constructiva y así contribuir desde

nuestra modesta posición de estudiantes a la consecución de una universidad más moderna, de gran renombre y sobre todo que sea capaz de formar cultural e intelectualmente a las mujeres y los hombres de un futuro que ya es presente.

La asociación de estudiantes ALTERNATIVA UNIVERSITARIA cree que al ser esta universidad relativamente joven radiquen ahí la mayoría de los problemas de esta, pero esperamos con ilusión que con el paso del tiempo se irán corrigiendo los errores y fomentando las actuaciones positivas ▢

ALTERNATIVA UNIVERSITARIA
A.U.

B.E.I.

OBJECTIUS DEL B.E.I.

El BEI es defineix com a sindicat independentista, d'esqueres i ecologista i pretén la conscienciació dels estudiants en defensa dels seus drets davant les autoritats acadèmiques, el foment dels valors solidaris i progressistes i promoure la participació de la universitat en el procés d'unificació i d'alliberament de la Nació Catalana.

Estan oberts a tots els moviments associatius compromesos en la defensa de la llengua, la identitat i el territori i a tots els sectors polítics, però sempre mantenint la nostra independència. Així tenim gent de Catalunya Lliure, ERC, PSM, encara que la majoria dels nostres afiliats no militen enlloc.

El BEI no just lluita per l'alliberament nacional. També s'implica en les batalles de cada dia: en la creació d'una consciència crítica davant la societat, en el foment de la participació dels estudiants dins la societat civil, la defensa dels Drets Humans, l'ecologia, la pau, el desarmament, la no discriminació per motius de sexe i la solidaritat activa amb el Tercer Món.

LA UNIVERSITAT QUE VOLEM

El BEI defensa un model d'universitat catalana, pública, laica, crítica i de qualitat. Els nostres objectius universitaris són:

- Plena catalanització lingüística i cultural dels àmbits acadèmics.

- Creació de plans d'estudis adequats a les nostres necessitats a les nostres necessitats i centrats en la nostra realitat nacional.

- Defensa dels drets dels estudiants davant les autoritats universitàries i extra-universitàries.

- Conscienciació del Col·lectiu universitari sobre la necessitat de la seva participació dins la Universitat i dins la societat en el procés cap a la plena llibertat de la nostra nació.

- Promoció de valors crítics des de la mateixa universitat, en aquests moments tant tecnocràtica i deshumanitzada.

Estam totalment en contra, com a sindicat, dels números clausus, de l'eliminació dels exàmens extraordinaris de febrer i de la limitació restrictiva del nombre de convocatòries i dels anys de permanència a la universitat. Defensem el màxim de gratuïtat de les matrícules d'inscripció i l'augment de la quantia de les beques. La universitat ha de millorar els seus canals de participació, amb una major presència d'estudiants dins el claustre, un major control d'aquest sobre el rectorat i, el que seria desitjable, l'elecció dels rectors per sufragi universal. D'altra banda, la política acadèmica avui imperant a les universitats catalanes consideram que prima més la rendibilitat empresarial que la formació dels universitaris i que margina aquelles carreres sense una utilitat econòmica immediata, però molt importants de cara a crear consciències crítiques, com són les

humanitats. Tampoc no té gaire en compte la necessitat de fer país: Fins a la creació de l'anomenat Erasmus català, la relació entre les diferents universitats era totalment insuficient.

ACTIVITATS DEL BEI A LA UIB

El curs 92-93 ha estat més mogut del què era acostumat a la UIB. L'aparició de noves carreteres i les retallades pressupostàries han provocat un augment de la massificació per manca de temps per acabar les obres. Les solucions aportades pel rectorat a aquesta situació han anat en la línia de reduir els drets dels alumnes: intent de reduir a quatre el nombre de convocatòries de primer cicle, reducció a set anys la permanència a la universitat i liquidació dels exàmens extraordinaris de febrer... Davant això l'AUIB i el BEI hem fet una campanya conjunta de recollida de signatures per a una contraproposta, sembla que de moment amb èxit.

El BEI s'ha adherit a la manifestació contra la reforma de la llei d'espais naturals, a la manifestació del 31 desembre i a la campanya a favor d'un referèndum per a la ratificació del Tractat de Maastricht.

Altres activitats que hem dut a terme han estat la presentació a la universitat del Comitè de Defensa de S'ARENAL DE MALLORCA, el 4 de març passat, davant l'agressió de què ha estat objecte amb la retirada del 95% de la propaganda institucional, obra de PSOE i del PP. L'acte més important del BEI, fet amb combinació amb el BEI nacional, ha estat l'Homenatge l'Universitari a Joan Fuster, que

va tenir lloc el 30 de març a Ca's Jai, amb un impressionant èxit de públic i intervenció de Max Canher, Jaume Pérez Muntaner i Bernat Joan.

Actualment està en preparació la celebració de la Primera Assemblea del BEI-UIB, per el dia 27 d'abril a les 14'00 hores a l'Aula de Graus de l'edifici Ramon Llull. Esperam fer noves afiliacions i rebre l'impuls definitiu per a les eleccions claustrals de l'any que ve □

**BLOC D'ESTUDIANTS
INDEPENDENTISTES**

A.B.E.U.

VALORACIÓ A.B.E.U.

ABEU creu que la gestió universitària que s'ha dut a terme durant els darrers anys ha estat totalment polaritzada cap a estudis de tipus tècnic, com per exemple els d'informàtica, telemàtica, etc. i que això no respon a la realitat social actual. Si bé és cert que s'han desenvolupat amb gran força a nivell de demandes dels estudiants, no podem oblidar els estudis com: dret, psicologia, pedagogia, ... que també tenen una gran demanda per part dels estudiants.

El funcionament de la UIB cada vegada està menys clar. Si

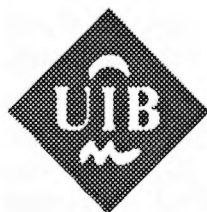
bé és cert que l'actual equip rectoral ha aconseguit situar la UIB a un nivell bastant alt dins la nostra societat, això ha costat un preu molt alt als estudiants, de lletres sobretot, que han quedat totalment marginats.

Per altra banda, ABEU rep contínuament queixes dels alumnes universitaris sobre el nivell acadèmic de determinats professors. Aquest és un punt que s'hauria de solucionar immediatament. Amb total sinceritat creim nosaltres que els estudiants universitaris de les Illes Balears tenen dret a qualche cosa més que això que se'ls està oferint actualment □

*Asociación Balear de
Estudiantes Universitarios*

APORTACIONS DE L'ÀREA D'ECOLOGIA DE LA U.I.B. A L'ESTUDI DELS PROBLEMES AMBIENTALS DE LES BALEARS

Miquel Morey, Gabriel Moyà i Guillem Ramon

No és gens senzill de resumir en unes poques línies l'aportació de l'àrea d'Ecologia de la nostra Universitat a la problemàtica ambiental de Balears. I no pel fet, que resultaria massa presuntuós, de voler dir que aquesta aportació és molt grossa i molt important, sinó, perquè pensam que no es tracta de fer una llista de treballs i actuacions -això es pot aconseguir demanant-ho a l'universitat- sinó de sintetitzar en poques paraules una labor llarga i molt diversificada.

Perquè l'actual àrea d'Ecologia va començar fa uns quinze anys a un petit despatx de l'únic edifici que hi havia al Campus Universitari on -en unes condicions de manca de quasi tot-treballaven Guillem Ramon i Gabriel Moyà, dirigits a distància pel Prof. J. Terrades (la nostra Facultat depenia encara de la Universitat Autònoma de Barcelona). D'aquells principis a la realitat actual hi ha un món de diferència i el que s'ha fet fins ara respecte a la problemàtica balear -seguint les recomanacions dels Estatuts de la U.I.B., que contemplen com a un dels objectius prioritaris la participació de l'Universitat en el desenvolupament de la nostra Comu-

nitat- es pot explicar com la resposta del personal de l'àrea als problemes ambientals que han anat sorgint als nostre àmbit.

Tres generalitzacions es poden fer d'entrada. a) L'enfocament dels problemes exclusivament des del caire científic i tècnic, fugint de consideracions polítiques i personals. b) La voluntat irrenunciable -i ho deim amb orgull- de donar prioritat a la solució dels problemes ambientals de la nostra comunitat, fins i tot respecte a projectes o investigacions de més importància teòrica. c) La voluntat de col·laborar sempre que faci falta amb qualsevol altre grup de treball de dins o de fora de la universitat.

Potser la millor manera de sistematitzar la nostra aportació sigui la de començar pels treballs a nivell de tot Balears, per passar després a les aportacions a problemes més localitzats a les diverses illes, sense que l'amplitud de l'estudi en quan a territori tengui res que veure en la qualitat o importància del treball.

Treballs referits a tota la comunitat

Referits a tot el territori balear, hi ha tres treballs destacats: el Projecte de "*Selecció d'àrees a protegir a Balears*", l'elaboració del "*Llibre Blanc del*

Turisme a Balears" i la monografia sobre "*El clima de les Balears*". El primer, encarregat per la Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori (C.O.P.O.T.), dirigit per Miquel Morey i realitzat en el marc d'INESE, ha tengut una importància rellevant per la conservació de la natura a la nostra comunitat, per haver estat l'inspirador i la principal base per a l'elaboració de la llei conservacionista més important de la nostra història -la controvertida *Llei d'Espais Naturals (LEN)*- essent además la primera promulgada a tota Espanya.

El segon -el Llibre Blanc del Turisme a Balears, encarregat per la Conselleria de Turisme- que va ser dirigit pel Catedràtic d'Economia Eugeni Aguiló i en ell participà tota la nostra àrea, no ha tengut tanta transcendència, però és ben clar que l'hauria d'haver tenguda, perquè, tant al llarg del llibre, com a les conclusions, es donen una sèrie de directrius pel desenvolupament armònic de la nostra comunitat, tant des del caire econòmic -ritme de creixement de l'oferta turística, prioritats d'inversió, etc.- com des del caire ambiental -problemàtica de l'aigua, de l'energia, de les comunicacions, del paisatge, etc.- que, en general, no han estat seguides. Seria molt interessant, sis anys des-

prés de la publicació del llibre, contrastar la realitat actual amb les recomanacions fetes a l'esmentada obra. A manca de fer una anàlisi rigurosa, no és gens aventurat pensar que l'actual crisi turística i ambiental està lligada al fet de no haver fet cas en absolut de la major part de recomanacions del llibre.

El tercer va constituir la Tesi Doctoral del biòleg i meteoròleg José Antonio Guijarro i és el primer treball, on s'ha estudiat d'una manera rigurosa, sistematitzada i comparativa el clima a nivell de tota la comunitat. Creim que, a més de la seva importància teòrica, pot donar molt de joc per el plantejament de pràctiques d'educació ambiental.

Altres contribucions globals es refereixen a articles, conferències i altres publicacions i activitats on s'examinen problemes ambientals generals, com, per posar un sol exemple -la llista seria molt llarga- la contribució al volum especial de la revista "Estudis balearics" sobre "30 anys de turisme a Balears".

Treballs referits a illes o àrees concretes

Mallorca

Una de les zones de Mallorca on hem treballat amb més intensitat, ha estat la Serra de Tramuntana. Cronològicament, va ser l'objecte dels primers treballs de l'àrea: les Tesis Doctorals de Gabriel Moyà i Guillem Ramon sobre els embassaments de Cúber i del Gorg Blau, que feren una anàlisi científica profunda de les seves aigües, amb aplicacions pràctiques pels nostres greus problemes hidrològics. Més tard, com es veurà, les investigacions sobre l'hidrologia

de la Serra han continuat i continuen, amb l'estudi científic de les fonts, qualitat de l'aigua, torrents, etc.

Però el problema de l'aigua a la Serra de Tramuntana, tot i essent important, no és, ni molt manco, l'únic. Per tal d'estudiar en profunditat la problemàtica de l'esmentada regió es va fer un gran esforç col·lectiu en la realització del treball "*Pla territorial parcial de la Serra de Tramuntana*", encarregat per la C.O.P.O.T., on participaren els Departaments de Biologia i de Ciències de la Terra. Com en el cas del Llibre Blanc del Turisme, pensam que aquí tampoc s'han tengut suficientment en compte els resultats i recomanacions d'aquest estudi i la Serra ja se'n està ressentint.

També s'estan fent a la Serra estudis sobre el cicle biogeoquímic als alzinars, en línia amb estudis semblants a tota la Mediterrània, així com altres estudis sobre les formacions kàrstiques, especialment dels camps de lapiaz, en relació amb la vegetació. Finalment, a Binifaldó i Menut es fan cada any, des del 1982, campaments de pràctiques d'ecologia.

L'altra regió mallorquina objecte d'atenció especial ha estat la zona d'Alcúdia. S'Albufera ha estat objecte de la Tesi Doctoral d'Antoni Martínez Taberner, i en ella es segueixen desenvolupant importants investigacions científiques. Quan es començà aquesta recerca S'Albufera no era encara Parc Natural i els nostres estudis han col·laborat sens dubte a la implantació d'aquesta important figura proteccionista. Les badies d'Alcúdia i Pollença han estat també objecte

d'estudis importants, com el referit a la turbidesa de l'aigua

de la badia de Pollença, que fou encarregat per la Conselleria de Sanitat del Govern Balear i un altre sobre el problema dels grums ("medusas") a la Badia d'Alcúdia, encarregat per la C.O.P.O.T. Finalment, s'han realitzat a aquesta àrea estudis sobre el cicle biogeoquímic dels pinars i dels efectes dels incendis sobre la vegetació.

Una tercera àrea d'atenció ha estat Es Trenc i Salobrar de Campos, destacant el programa d'educació ambiental per aquesta àrea natural d'especial interès amb la producció d'una sèria de Guies, programes de vídeo i diapositives.

Es poden citar, també, els treballs realitzats als extrems oriental (zona d'Artà) i occidental (zona d'Andratx) de l'illa, particularment a aquest darrer, on es va fer un estudi ecològic de la vegetació (Tesi Doctoral de Carme Garcia Ple) i un treball sobre incendis. Finalment, la pròpia ciutat de Palma i els seus voltants està essent el marc d'un estudi que s'està desenvolupant sobre els impactes del turisme sobre la flora i vegetació.

Menorca

Menorca ha estat el marc de diversos estudis per part del nostre equip de treball.

S'Albufera des Grau fou l'objecte d'un treball molt interessant encarregat per la Conselleria d'Agricultura i Pesca del Govern Balear amb l'idea de resoldre problemes de gestió i conservació. Una primera fase donà lloc a la memòria de llicenciatura

de Joan Pretus i, posteriorment a la declaració d'àrea protegida, s'ha vist completat amb un seguiment que ha possibilitat un bon coneixement d'aquesta interessant àrea menorquina.

La posada en marxa de la primera estació depuradora de aigües residuals per sistema de llacunatge a Sant Cristòfol possibilita la realització d'un altre treball sobre el seguiment de l'eficàcia i el control de la depuració d'aigües per aquest nou sistema i que constituï una part fonamental de la Tesi Doctoral de Margalida Riera.

D'altra banda, s'ha fet un estudi concret sobre el Barranc d'Algendar per recolzar la seva protecció, el seguiment de l'impacte derivat de l'actuació d'una piscifactoria a la Badia de Fornells i un assessorament molt important per a la solució del problema dels residus sòlids a l'illa.

Illes Pitiüsses

L'activitat de la nostra àrea a les Pitiüsses s'ha centrat a Formentera, on s'ha treballat des de l'any 1955, en que l'illa va ser incorporada a la xarxa d'illes del "Programa per l'estudi de petites illes" del Projecte Home i Biosfera (MAB) de UNESCO. Creim que aquests treballs han estat importants per aconseguir que Formentera no hagi seguit el procés de degradació ambiental de les altres illes i sigui, actualment, l'illa habitada més ben conservada de la nostra comunitat. Gràcies a estar en el marc d'UNESCO, els treballs han tingut difusió internacional i han donat lloc a un llibre editat pel Ministeri de Obres Públiques i

Transports amb la col.laboració de MAB.

L'àrea ha col.laborat a la realització de la Guia de Natura de Eivissa i Formentera editada en fascicles pel "Diario de Ibiza".

Consideracions finals

Per acabar, voldríem indicar que això és un resum de la labor realitzada sobre temàtica balear, quasi sempre relacionada amb la conservació de la natura a la nostra comunitat; però que l'àrea d'ecologia, a més de l'ensenyament d'aquesta assignatura i altres relacionades, fa una labor

d'investigació de base, que no s'ha inclòs aquí per no ser directament aplicable als problemes ambientals de la comunitat. Volem aprofitar aquesta oportunitat que ens dona la revista *Pissarra* per manifestar una vegada més, que estam absolutament oberts a tota la societat balear i molt concretament a tots els estaments dedicats, com nosaltres mateixos, a la noble tasca de l'ensenyament □

*Departament de
Biologia Ambiental.*

Algunes obres que poden ser d'utilitat per a l'ensenyament a Balears

- "Es Trenc" Programa de vídeo. C.O.P.O.T. 1988.
- "Es Trenc - Salobrar de Campos. Guia d'interpretació". C.O.P.O.T. - U.I.B. 1989.
- "Es Trenc - Salobrar de Campos. Col.lecció de diapositives". C.O.P.O.T. - U.I.B. 1989.
- "Es Trenc - Salobrar de Campos. Guia de l'alumne". C.O.P.O.T. - U.I.B. 1993.
- "Didàctica de la natura a les Balears" Prens Universitària. Palma. 1987.
- "Ecologia y Universidad" I.C.E. (U.I.B.). 1986.
- "Espacios naturales de Baleares. Evaluación de 73 áreas para su protección" C.O.P.O.T. - INESE. 1987.
- "Llibre Blanc del Turisme a les Balears" Conselleria de Turisme - U.I.B. 1987.
- "Contribución a la bioclimatología de Balears". Tesi Doctoral. U.I.B. 1986.
- "Pla territorial parcial de la Serra de Tramuntana" C.O.P.O.T. - U.I.B. 1988.
- "Estudio integrado de la isla de Formentera. Bases para un ecodesarrollo" Ministerio de Obras Públicas y Transportes. 1992.

COMENIUS I EL MÓN HISPANOAMERICÀ

Josef Polisensky

PISSARRA
67

Comenius i el seu món

A l'any 1592, és a dir, a l'any del naixement de Comenius, l'editor Wechel publicà un full gràfic que representava el mapa d'Europa en forma de personatge femení. El seu cap fou adornat per la corona i representava la Península Ibèrica, en el seu pit s'hi trobava una medalla que representava Bohèmia i Praga com a centre d'Europa. En el mateix centre del continent, a Moràvia -regió natal de Comenius- s'hi trobaven dos models de civilització en què es dividia l'Europa del segle XVI. La monarquia espanyola representava l'organització política i de poder de la civilització mediterrània, el nucli de la qual la formaven Espanya i Itàlia, o sigui, països que durant el període precedent havien estat els portadors de la civilització europea, en els quals, però, l'eventual evolució cap al capitalisme quedà paralitzada. L'altre model de civilització era el marítim, o atlàntic, el nucli del qual el formava una part considerable d'Europa occidental i septentrional, i on l'evolució cap al capitalisme quedava lliure. Aquest segon model estava mancat d'una organització política unificada.

L'Europa central on els Habsburg bohemí-austríacs regnaven com a reis de Bohèmia, Hongria i arxiducs d'Àustria, estava situada, doncs, a la cruïlla d'ambdós models, tal com succeïa freqüentment en la història d'aquesta part d'Europa.

Moràvia a l'època del naixement de Comenius formava part dels països de la Corona de Bohèmia i en ella estava molt marcada la contradicció d'ambdós models de civilització. Amos de la ciutat de Uhersky Brod, on Comenius havia passat la major part de la seva infància, pertanyien a importants estirps de la noblesa que s'alineaven en les files de l'oposició estamental. Uns dels cavallers de Kunovice acompanyava l'arxiduc Maties als Països Baixos del Sud en el seu esforç aventurer per fer d'intermediari entre els espanyols i les Províncies Unides del Nord. De la mateixa ciutat procedia la família Príza, un membre de la qual viatjava a les Províncies del Nord en condició d'agent de l'oposició estamental de Bohèmia. També a Moràvia hi va haver, per una part, l'oposició estamental que apuntava al protestantisme combatiu, a vegades anomenat neerlandès, i, per altra, el partit espanyol, -el partit de la Cort que simpatitzava amb els Habsburg.

La joventut de Joan Amos i Espanya

La joventut de Joan Amos, més tard anomenat Comenius, fou marcat per la guerra civil (una lluita fratricida de l'època dels Habsburg) entre l'Emperador Rodolf II i el seu germà, l'Arxiduc Maties. En els anys 1604-5, Joan Amos va perdre els dos pares i la major part dels bens heretats. A l'any 1609 el trobem a l'escola de la Unió de Germans a Prerov, propera al calvinisme. En aquest any succeïren dos esdeveniments importants: en Europa central, particularment els estaments d'Hongria, Bohèmia i Silèsia, conseguiren l'anomenat Decret de Rodolf, i en l'Europa occidental es va concertar un armistici de 12 anys entre Espanya i les Províncies Unides. L'acadèmia de Prerov estava situada a 25 quilòmetres de distància de la ciutat d'Olomouc on hi havia la seu del bisbe i també de l'anomenat Collegium Nordicum on els jesuïtes espanyols preparaven els missioners per a la reconquesta d'Europa nord-oriental a favor de la reforma catòlica. En aquell temps, el càrrec de bisbe-cardenal l'ocupava Francisco de Diezrinshstein, originari de Madrid, educat en la cultura hispano-italiana i que considerava el rei d'Espanya com al seu rei i tenia en la seva biblioteca fins i tot el

Don Quijote de Cervantes. Al partit espanyol a Bohèmia i

Moràvia pertanyien diverses estirps de la noblesa emparentades amb les famílies dels Hurtao de Mendoza, Manrique de Lara i Cardona. Al capdavant del partit espanyol hi estava generalment l'ambaixador espanyol a Praga. L'ambaixador Borja a l'any 1581 manà imprimir a Praga, a l'impremta de Jirik Nigryn, els primers dos llibres en castellà les *Empresas Morales* i un tractat polític, que amb el títol de *Historia de la Guerras de España y la Rebelión de Flandes*, redactà Pedro Cornejo. A l'època en què l'ambaixador i els membres del partit espanyol preparaven el programa sobre com atreure el país a la religió catòlica, Pedro Cornejo comparava el significat de

Bohèmia amb el dels Flandes, tot proposant que es derrotés les Províncies Unides mitjançant un bloqueig marítim. Segons el seu parer, els països txecs tenien tanta importància com els Països Baixos per mantenir el poder dels Habsburg en el món. Cornejo va dedicar la seva obra a l'Emperadriu Maria, filla de Carles V i esposa de Maximilià. Després de tornar de Madrid, dirigia el saló espanyol a Praga María Manrique de Lara, casada amb Vratislau de Pernestán. La seva filla Polyxena es va casar primer amb el governador Guillem de Rosenberg i després amb el canceller Zdenek Vijtech de Lobkowicz. Pernestán i Rosenberg eren representants de la política de tolerància; ambdós moriren als voltants de l'any 1592. El canceller Lobkowicz manifestava una menor tolerància, tenint

com a programa polític la liquidació de la vigència del Decret de Rodof que corroborava la importància de l'oposició estamental.

Entre els anys 1609 i 1617, quan Joan Amos vivia i estudiava a Prerov, la tensió i la lluita per el poder eren permanents. Els ambaixadors d'Espanya, mitjançant subsidis, anaven acostant a la qüestió espanyola principalment els nobles ambiciosos, sovint educats per la Unió de Germans, com eren Carles de Liechtenstein o Albert de Wallenstein. Fou personatge destacat entre els ambaixadors Guillem de San Clemente, català, admirador de Giordano Bruno i, al mateix temps del propi Ramon Llull. El seu successor fou Baltasar de Zúguiga, oncle del futur primer ministre de Felip IV, el comte-duc d'Olivares i, més tard, el comte d'Oñate després que

Josef Polisensky. Inauguració del Simposi Internacional "History and Utopia in Comenius" Universitat de les Illes Balears. Octubre 1992.

Zúguiga comencés a dirigir la política espanyola a Madrid. En el mateix any 1617, ell mateix va fer d'intermediari en el tractat entre els Habsburg espanyols i els centreeuropeus, que li va obrir el camí al tron a Ferran II.

Joan Amos fou enviat des de Prerov a prosseguir els seus estudis no a Ginebra, la "Roma dels calvinistes", tal com succeïa en el cas dels seus mestres, sinó a l'anomenada Acadèmia de Nassau, a Herborn que tenia estretes relacions amb escoles calvinistes semblants en els Països Baixos. Joan Amos va visitar els Països Baixos a l'any 1613, partint d'allà amb la comitiva nupcial de Frederic del Palatinado i la seva esposa Isabel Stuart cap a Heidelberg. Va tornar a la seva pàtria com un "enfadat home jove" àmpliament instruït, amb el gran projecte de redactar una obra enciclopèdica que reunís tots els coneixements útils de la humanitat. A l'any 1619, a l'època de l'anomenada guerra de bohèmia, Joan Amos va donar la benvinguda a Moràvia a Frederic del Palatinado com a rei electe de Bohèmia. A diferència dels membres de Praga del partit "neerlandès" o "palatí", al front del qual es trobava Alberto Juan Smiricky, Joan Amos fou monàrquic convençut i partidari de la dinastia del Palatinado. Cap al final de la seva vida es va inclinar cap a la convicció republicana, durant la seva estada a Amsterdam. De manera que la manifestació més contundent de la influència calvinista dels Països Baixos fou l'anomenada confederació txeco-morava de l'any 1619 i la defensa simptomàtica del dret dels súbdits a la insurrecció contra el tirà que a 1620

va editar el rector de l'Acadèmia de Praga, Juan Jessenius. Joan Amos era adversari de l'*Imperium adsolutum* i partidari d'una constitució mixta que dividia el poder entre el sobirà i els estaments. No obstant això, aquest programa fou derrotat el 8 de novembre de 1620, a la batalla de la Muntanya Blanca. A partir de l'any 1620, quan morí la seva família i quan fou conquistada la ciutat de Fulnek pels soldats napolitans, la joventut local va cremar la seva biblioteca i Joan Amos va haver de viure amagat, escrivint dos toms de la seva obra *Truchlivy (Trist, Desconsolat)* i la seva obra principal *Laberint del món i paradís del cor*. El *Laberint* recorda amb la seva descripció del destí el Pelegrí del món, *El Criticón*, del seu coateni espanyol, el jesuïta Baltasar Gracián. El Pelegrí de Comenius, tal com solia signar-se Joan Amos en aquest temps, cerca el camí que des dels laberints mundans condueix a l'interior, mentre que els pelegrins de Gracián tornen al món de la raó. És probable que Comenius no hagi conegut mai l'obra de Gracián, però coneixia l'obra pedagògica de Juan Luís Vives, concordant amb ell en una sèrie d'aspectes. En opinió de Comenius, Espanya prosseguia la fila de les monarquies mundanes, era hereva de la Roma antiga però també porta al Nou Món. Des de la seva joventut, Comenius s'anava interessant per Amèrica, coneixia els escrits sobre el Nou Món publicats a la impremta de Wechel i mostrava interès pel destí dels natius. En els seus diàlegs del Desconsolat amb Déu, Comenius, primer partidari txec del gran protector dels indis Bartolomé de la Casas, com-

parava les vicissituds dels derrotats bohemis amb les dels oprimits indis. Coneixia també altres treballs sobre el Nou Món dispersos per les biblioteques de la noblesa i la burgesia, però sobretot a la biblioteca del seu patró, Carles de Zerotín senior. En aquell temps a Bohèmia i Moràvia hi havia galeries de pintura i art espanyols (particularment la galeria dels Pernestán-Lobkowicz) i biblioteques senceres (p.ex. la de María Manrique de Lara o la del protector de Rodolf II, de Sebastià Freytág de Cepirohy, la de l'abat del monestir Louka, prop de la ciutat de Znojmo, o dels Dietrichstein a Mikulov).

El destí nacional: Comenius i Wallenstein

A l'any 1625 fou concertat un conveni d'aliança entre Anglaterra, Frederic del Palatinado, Cristià IV, rei de Dinamarca i Noruega i les Províncies Unides que des de l'any 1621 tornaren a trobar-se en un conflicte obert amb Espanya. L'any següent, Comenius fou enviat a La Haya, via Berlín, a la Cort de l'exiliat rei Frederic per tal que mitjançant les revelacions, o sigui, profecies, l'animàs a lluitar contra els Habsburg. En aquesta ocasió, a Amsterdam va aconseguir un impressor per al seu Mapa de Moràvia. Poc temps després del seu retorn a Moràvia, la part oriental de la regió fou ocupada per les hosts de Mansfeld i dels danesos enviats a Europa central per la coalició de La Haya. La situació era delicada per als Habsburg ja que les tropes espanyoles, que a partir de l'any 1618 es trobaven a Europa central, foren traslladades a 1624 a Flandes

per prendre part en la guerra amb els Països Baixos. Als Habsburg els va salvar de la situació crítica el renegat de la Unió, Albert de Wallenstein que, a l'hivern de 1626-27, va formar per a ells un potent exèrcit. Aquest no tan sols va desallotjar els danesos del País, sinó que també va fer possible que l'Emperador editàs l'anomenada Ordre de País Renovada que limitava les llibertats estamentals i proclamava Bohèmia i Moràvia països catòlics. Per això, a principis de l'any 1628, Comenius va haver d'abandonar el país, juntament amb milers d'exiliats, dirigint-se cap a Lissa (Polònia).

La política espanyola, amb el primer ministre Olivares al seu cap, apostava aleshores per Wallenstein, que havia vençut els danesos i s'havia apoderat de l'Alemanya del Nord, i li demanaren que en condició d'"almirall del Mar Atlàntic" formàs en el Bàltic i el Mar del Nord una armada per bloquejar l'arribada de blat des de Polònia a les Províncies Unides i, d'aquesta manera, realitzàs el pla ideat antany per Cornejo. Això no obstant, Espanya no va enviar al nou duc de Meklenburg ni una sola nau des d'Ostende o Dunquerque per poder apoderar-se de la Dinamarca peninsular, de les seves illes i dels Sundes. Els espanyols no recolzaren Wallenstein, ni en la qüestió de la seva posició a la Cort en els anys 1628-29, ni obstaculitzant la seva degradació com a generalíssim. Així i tot, els Habsburg ben aviat se n'adonaren que no podrien seguir sense el suport de Wallenstein, que durant el seu generalat

rebia regularment un subsidi des d'Espanya per mantenir el seu exèrcit. No obstant, aquest, igual que Ferran II, es negava a entrar obertament en el conflicte hispano-neerlandès. Per això, Wallenstein mai va enviar les seves tropes contra els holandesos, en contra de l'opinió de joves membres radicals de la branca espanyola i bohèmio-austríaca dels Habsburg. Aquest fet va contribuir tant a la caiguda com a la mort de Wallenstein, en el febrer de 1634. Amb l'assassinat de Wallenstein i amb la mort del seu amic Jan Oldrich Eggenberg (del qual es va conservar una valuosa biblioteca de llibres espanyols en el castell de Cesky Krumlov) va desaparèixer el vell partit espanyol, els representants del qual tan sols s'havien proposat de fer reviure l'ordre del període anterior a l'any 1609, i res més.

L'any 1634, el de la mort de Wallenstein, però abans també de la mort de Frederic del Palatinado i de Gustavo Adolfo de Suècia varen significar la frustració de les esperances dels exiliats de Bohèmia en un canvi de situació a Europa central. Comenius, que actuava a Lissa a l'Acadèmia de la Unió de Germans Txecs, va passar d'escriure obres per al públic txec a fer escrits per a tots els antihabsburg, el *corpus evangelicorum*. Estant encara a la seva pàtria, va arribar a les seves mans un manual d'idiomes editat en llatí a Salamanca, al l'any 1611, amb el títol de *lanua linguarum*, dels germans Bate. A 1617 la *lanua*, manual original del llatí i l'espanyol, fou completada i publicada a Londres, servint així d'impuls a Comenius per concebre una nova idea, una estructu-

ra enciclopèdica lingüística que es basava en la comparació de l'idioma matern amb el llatí. Contra el verbalisme escolàstic ja s'havien manifestat en el segle XVI els humanistes, addictes al realisme pedagògic. Dividia el material lingüístic en paràgrafs més voluminosos, per exemple el primer manual de traducció espanyol-txec, el diccionari anomenat *Hexaglosson* publicat a mitjans del segle XVI, a Basilea per Zikmund Hruby de Jelení. La *lanua* de Comenius que aprofitava el llegat de l'humanisme tant catòlic com protestant va superar als seus antecessors intentant crear un sistema del saber unit amb la vida pràctica sota la divisa de la pansofia. La *lanua* de Comenius ben aviat va fer cèlebre el seu autor, arribant a ser probablement -juntament amb la Bíblia- el llibre més editat en el segle XVII.

La *lanua* de Comenius va passar a ser el *best seller* pedagògic del segle XVII. El renom del seu autor va augmentar encara a través de la pansofia, doctrina que es proposava de reunir tot el saber humà. La pansofia continuava el llegat de l'humanisme, tant catòlic com protestant. Comenius coneixia l'obra d'Erasmus Roterodamensis, de Malenchton, Ramusio, Sturm, però també de Francis Bacon i Herbert de Curbury, i, per descomptat, de Vives, Campanella i Llull.

El cas de Llull mereix una atenció especial. Aquest català va ser, segons mostren les seves obres conservades a les biblioteques de Bohèmia, l'autor predilecte durant varies èpoques. Hem d'apuntar que el seu país d'origen, Catalunya i Aragó, gaudien d'una posició privilegiada

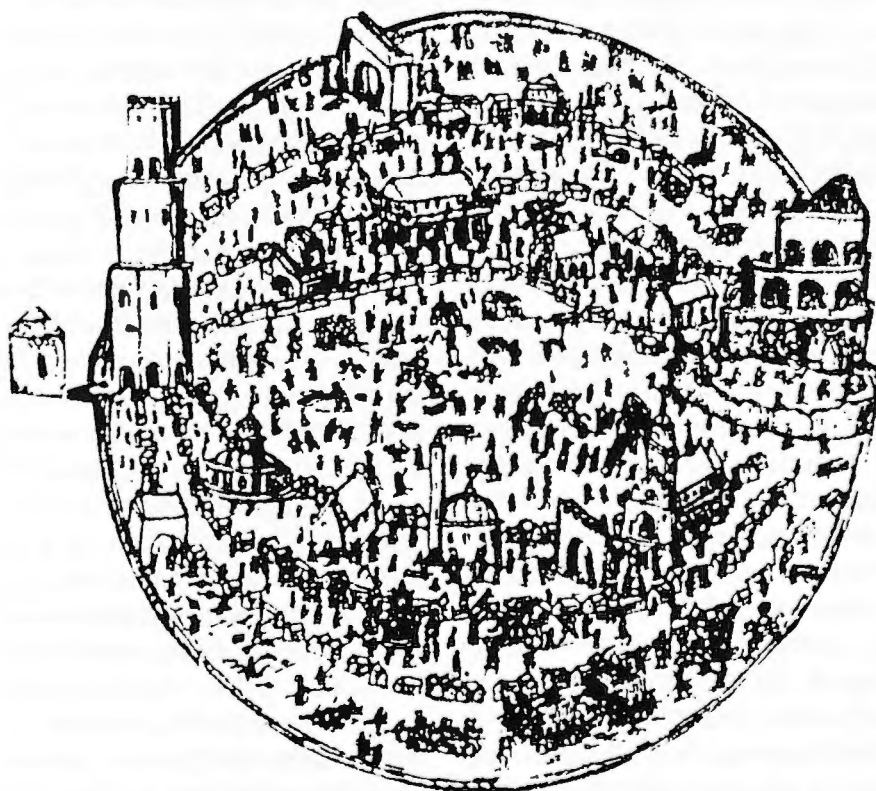
en la història de les relacions entre la Península Ibèrica i l'Europa central. Les dues regions eren travessades regularment pels pelegrins que anaven a Santiago de Compostela, i també pels que anaven a Salamanca. A l'any 1415, alguns dels participants en el concili de Konstanz, encapçalats pel cavaller morau Enric de Kravare aprofitaren l'oportunitat i, via Barcelona, varen emprendre el viatge cap al Sud per veure el Regne de Granada. Entorn de l'any 1465 es va estendre una salvaguarda en català a un altre grup de nobles de Bohèmia, els membres de la missió del rei Jordi, encapçalada pel seu cunyat Leo de Rozmítal. Aquest text, el més antic redactat en algun dels idiomes ibèrics, fou publicat com a

annex al llibre de viatge redactat en llatí per un dels participants de la missió. La costa catalana apareix esmentada en el còdex de relacions sobre viatges de descobriment, conegut com el *Codex Bratislaviensis*, i el rei Ferran d'Aragó apareix en la literatura txeca del segle XVII com a model de sobirà perfecte. Cap a finals del mateix segle, en els països txecs hi havia un considerable nombre de catalans. El català Guillem de San Clemente fou admirador del mencionat Lluïl; de Catalunya provenia també la família Cardona i el cap de la guàrdia de Rodolf II, Baltassar Marradas i Vique. Després de l'any 1620 vingueren a la Universitat de Praga alguns jesuïtes catalans, provinents majoritàriament de València.

En els països txecs no s'ha entès fins ara la història del culte a Lluïl, però la seva influència sobre Comenius és indubtable. El filòsof Jan Patocka va avisar d'ella ja a l'any 1958 tot dient que "la idea d'*alphabetarum* que apareix a Ramon Lluïl resultava en certa manera enriquida a l'obra de Comenius, procés que culmina posteriorment en el pensament de Leibnitz en la seva concepció de *characteristica universalis* que des de Descartes fins al nostre Bolzano, la lògica moderna i la teoria de la cognició no deixa de trobar-se en el primer pla de l'interès d'un gran corrent del pensament modern".

Comenius i la crisi d'Espanya

A 1640 Comenius, que es trobava a Lissa, tractava sobre el seu viatge a l'Oest d'Anglaterra on la seva pansofia va trobar ressò entre els membres intel·lectuals de l'oposició reunits entorn de Samuel Hartlib. Era un grup de persones de l'oposició parlamentària dels anys 20, membres en la majoria dels casos del partit bohemi o palatí, de forta orientació antiespanyola. A l'època en què Carles I regnava sense el parlament, els membres d'aquesta oposició donaven suport als seus correligionaris protestants a través de col·lectes financeres i subsidis que enviava al continent l'església dels valons de Londres. O sigui que Comenius s'interessava principalment per Anglaterra i els Països Baixos, en certa manera a través de França, on l'ambient entorn de Richelieu demostrava el seu interès per la pansofia i la reforma de l'ensenyança. En els

"The Labyrinth of the World and the Paradise of the Heart" (Manuscript, 1623)

anys 1641-42,
a Anglaterra Co-
menius se
n'adonà que

l'esforç per la reforma de l'ensenyança i de les escoles forma part dels esforços per la reforma social, convertint-se d'aquesta manera en una arma política. Els resultats de la seva estada anglesa varen ser molt valuosos -fou allà on tingué la idea de redactar el *Consell general per al millorament de les coses humanes*, d'allà data l'inici de la seva *Via de la llum* amb la proposta de l'organització internacional del treball científic; allà es va inspirar per la seva obra més extensa *El mètode d'idiomes novíssim*. No es tracta d'un simple resum de definicions de com ensenyar el llatí (els principis pedagògics universals els va resumir Comenius en el capítol *La didàctica analítica*), sinó també d'una aplicació de tals principis a l'ensenyança de la llengua materna, de reflexions sobre el caràcter dels idiomes en general, i també de les condicions per a crear una llengua universal. Dignes d'atenció resulten també les reflexions sobre les llengües natives d'Amèrica basades en l'obra de José de Acosta i de La Casas. Resulta interessant que probablement de la mateixa època prové el manuscrit de la biblioteca universitària de Praga sobre la *Lengua general de los indios*. La comparació entre la riquesa ideològica de Comenius i l'evolució del pensament en la seva pàtria, de la qual s'allunyava cada vegada més, amb els escrits de Valeriano Magna, però principalment de Caramuel de Lobkowitz (un mig espanyol) i de l'espanyol Rodrigo de Arria-

"Let everything ensue by itself, let violence be remote from things", principi fonamental de Komensky per a l'educació dels joves.

ga, tal com ho demostren els estudis de Sousedík, obrin encara grans possibilitats d'investigació. També mereix mencionar-se que, segons els inventaris de les biblioteques dels col·legis jesuïtes confeccionats a l'any 1767 i següents, varen comprendre les biblioteques dels col·legis de Lima i Mèxic, al costat dels manuals d'idiomes de Comenius, també una edició francesa del seu *Methodus linguarum novissima*.

Inter arma silent musae òbviament no val en qualsevol circumstància. Tampoc val en el cas de Comenius i de molts de contemporanis seus que tenien els mateixos objectius encara que vivien en diferents països que, per una part, pertanyien al *Corpus evangelicorum* de Comenius i, per altra, al camp dels Habsburg. Els documents bèl·lics els poden investigar detinguda-

ment fins el moment present a través de les cancelleries de guerra (de Buquoy, Collalto, Verdugo, Wallenstein, Schwarzenberg i Piccolomini), però no podem dir el mateix sobre el desenvolupament del pensament europeu. A més, el *Corpus evangelicorum* de Comenius va començar a desaparèixer a partir de 1635. Pel febrer es varen separar d'ell les Províncies Unides que varen concertar amb Espanya una pau separatista. Comenius no va comentar aquest fet i, encara que durant la seva estada a Elblag, Lissa i Sárospatak concedia una gran atenció als esdeveniments polítics, les seves informacions sobre la crisi de la monarquia espanyola i sobre la resistència dels portuguesos i catalans no sobrepassava el nivell general. La destrucció de la seu la Unió de Germans a Lissa, a 1956, va fer que Comenius es dirigís a

Amsterdam, lloc on podia conèixer més coses sobre el que passava en el món, millor que en les petites ciutats de l'Europa central i oriental.

Comènius a Amsterdam, centre del món

Després d'arribar a Amsterdam, Comenius, amb el suport financer de la família De Geer, es va dedicar a una activa labor d'escriptor, editor i organitzador. Tractava d'aconseguir suport per a la Unió, escrivia i editava escrits religiosos, treballava sobre el mai acabat *Consell general per al millorament de les coses humanes* i simultàniament amb el resum txec del mateix, tal com ho demostra el seu material de treball conegut com *Camores Eliae*. A tots aquests escrits s'hi manifestava molt d'esforç polític al qual havien de servir també les visions del millor futur incloses en les profecies i revelacions. En cap dels aspectes de la seva activitat Comenius no passava per alt el Nou Món -les grans esperances les posava en la resistència dels mexicans que aviat s'havien de lliberar del jou espanyol i el seu *Consejo general*, o al menys una crida al mateix, el pensava enviar als nord-americans en la llengua dels astèques i als sudamericans en la dels inques.

En el darrer decenni de la seva vida, Comenius manifestava les seves simpaties per la república neerlandesa dels armians tot esforçant-se per aconseguir el seu suport mitjançant els atacs polèmics contra els Frates Poloni, germans polacs o antitrinitaris, socinians els racionalisme dels quals l'atreia des de jove. Només d'aquesta manera

ens explicam per què sempre els tornava criticar. Dins el marc de la lluita contra el sicinià Zwicker, va editar l'obra del conterrani de Lull, Raymundo de Sabunde, intitulat *Occ..... fidei* (en original *Theologia naturalis*) dedicada a l'etern tema de la fe i la raó. Comenius argumentava amb els judicis de Sabunde sobre el que és natural de la teologia, compartint el seu antropocentrisme i la fe amb la importància de la natura. Els seus llibres els estudiava en els anys 1660-1671, època en què es difonia arreu del món el seu segon èxit pedagògic, *Orbis Pictus*. Aquest fouth popular que 150 anys més tard l'americanista alemany Humbolt encara el recomanava als seus amics a La Veneçuela lliure per introduir-lo com a manual del llataí. D'aquesta manera l'obra de Comenius, *Nocions elementals de la indústria humana* fou aprofitada en la seva forma hispano-llatina fins a finals del segle XIX. De manera semblant, mitjançant un altre admirador, el filòsof alemany Krause, a finals de segle, Comenius va entrar en la consciència d'una part dels mestres espanyols i, particularment, catalans. La pedagogia "barroca" de Comenius, amb la seva mescla d'idees de l'humanisme, de símbols manieristes i de l'entusiasme barroc, va trobar en la nostra època dos admiradors espanyols: el Pare Batllori i el Professor José Antonio Mara-vall.

L'obra d'ambdós personatges conclou el meu breu resum sobre l'estat actual de problemes, nocions i desiderates que es refereixen a la relació del llegat de Comenius amb el món i la cultura hispano-americans. Cas que aquest informe servís

d'impuls a la discussió, seria senyal que havia estat comprés com a programa de la següent col·laboració entre dues regions geogràficament allunyades una de l'altra, però entrecreuades mútuament per centenars de llaços coneguts i desconeguts fins ara □

Historiador.

Praga, octubre 1992.

(Traducció: J. M. Mas)

COMENIUS (1592-1670)

"Un gran precursor de les temptatives contemporànies de col·laboració internacional en el terreny de l'educació, la cultura i la ciència"

Jean Piaget

Francesc Torres Marí

El Departament de Filosofia de la Universitat de les Illes Balears va organitzar el Simposi Internacional "HISTORY AND UTOPIA IN COMENIUS" (del 19 al 22 d'octubre, 1992) per celebrar l'any del quart centenari del naixement de Comenius. Hi varen col·laborar la UIB, la UNESCO, el Ministeri d'Educació i Ciència i la Caixa de Balears "Sa Nostra". L'objectiu del simposi era repensar el binomi història-utopia a partir de l'obra comeniana. Com ens diu Pere Solà i Gussinyé a les notes sobre l'edició de materials comenians (J.A. Comenius: "CONSULTA UNIVERSAL SOBRE L'ESMENA DELS AFERS HUMANS", Introducció de Dagmar Capková i introducció de Vicenç Esmarats i Josep Ruaix, Eumo Editorial/Diputació de Barcelona, 1989), calia recuperar el temps perdut: cal que ho fem els que ens dediquem a la història, a la història de la filosofia, a la història de la pedagogia i a la història de la ciència, entre altres, i, si fos possible, mitjançant un equip interdisciplinari. Una altra tasca necessària és la traducció de les obres comenianes al català. L'obra comeniana va ser inspirada per l'estudi d'autors dels Països Catalans, com Vives

i Ramon Sibiuda, i està relacionada amb el renaixement del lul·lisme del segle XVI. És per això, entre altres raons, que cal insistir en l'oportunitat d'investigar les fonts, el sistema i les influències de Comenius. És un fet demostrat que un dels admiradors de Comenius fou Manuel Bartolomé Cossío, un dels ideòlegs de la Institución Libre de Enseñanza.

Cal recordar les paraules de Jean Piaget:

"No es poden dissociar els projectes internacionals de Comenius de les seves idees d'educador ni de la seva filosofia sencera. L'organització internacional pacífica i aquesta mena de ministeri internacional d'educació que havia de ser el "Collegium lucis" no procedeixen només dels somnis compensadors d'un home, la tràgica vida del qual va impedir-li constantment de realitzar les seves intencions pedagògiques. Constatem que sense discontinuïtat i en funció directa amb els seu ideal pansòfic, Comenius ha de ser considerat, doncs, com un gran precursor de les temptatives contemporànies de col·laboració internacional en el terreny de l'educació, de la ciència i de la cultura".

En els temps actuals l'estat d'esperit predominant és un sentiment de perplexitat: guerres, racisme, xenofòbia, estupre èt-

nic, antihebraïsmes, catàstrofes ecològiques, integrismes religiosos, la dicotomia opressors-oprimits. Cal repensar les categories d'interpretació de la realitat que ens ha servit de guia. Tot i que la nostra raó ens diu que ens hauríem d'esgarriar davant aquestes funestes perspectives, cal que ens plantejem un altre "internacionalisme": "un internacionalisme de les diversitats" que ens faci preparar a fons la concepció de les classes, de la ètnia, de la nació. Fins a on ha d'arribar l'anàlisi? No és suficient alliberar-se del discurs messiànic i mític. Cal analitzar els fonaments d'una forma que creïem que era universalista i que, en canvi, insistia en la imposició d'un model (o models) que implicava el domini, la conquesta, l'assimilació i no la relació entre diferències.

Si volem forjar noves esperances per un món en crisi, que siguin raonables i realistes, cal començar a partir de la reconstrucció de les circumstàncies en les que fou establert el projecte de la Modernitat. La qual cosa no està gens malament en un moment en què, fascinats pels problemes, mirem el perill atentament, sense saber què fer per salvar-nos-en. És per això que la reconstrucció dels pressupòsits filosòfics, científics, socials i històrics de l'esmentat projecte han de ser examinats. *"Cal fer una*

consulta universal sobre l'esmena dels afers humans".

Afirmam que l'obra de Comenius és d'interès per als que treballen en els camps de la teoria i la pràctica de disciplines diverses (filosofia, teologia, pedagogia, història, lingüística, psicologia, sociologia, història de la literatura, història de les religions, ensenyança d'idiomes, etc.) Però també és una obra bàsica per estudiar els problemes de la societat europea en el període de la transició del feudalisme al capitalisme: una Europa immersa en un laberint de guerres. Josef Polisensky ha publicat "*Tragic Triangle. The Netherlands, Spain and Bohemia, 1617-1621*" (Universitat Karlova, Praga, 1991). És un tema que J.

Polisensky va començar a estudiar en els anys de la Guerra Civil Espanyola, doncs l'any 1938 ja va participar a Ginebra (Geneva) en un Seminari sobre el tema esmentat que fou dirigit per Salvador Madariaga i José Castillejo.

A continuació presentam uns fragments de la "*CONSULTA UNIVERSAL*". La traducció dels fragments fou realitzada per Vicenç Esmarats i Josep Ruaix i cal remarcar que és d'una gran bellesa i precisió. Recomenam l'esmentada tria de textos de la "Consultatio" com una eina per a introduir-se en l'obra comeniana.

1.- *L'educació universal*

("Pampedia", Capítol I, 1-7. pp. 87-88 de la trad. catalana):

- *La pampèdia es l'educació universal de tot el gènere humà. En efecte, per als grecs paidia significava instrucció i educació amb què tots els homes són formats, mentre que pan vol dir universal. Es tracta, doncs, que siguin educats pantes, panta,*

on els infeliços mortals neixen, viuen i moren com el bestiar.

- *Quelcom* ací significa alguna educació aplicada a aquest, aqueix o aquell objectiu, tal com ho trobem en les nacions més cultes, que comparteixen les ciències, les arts, les llengües i les altres disciplines.

- *Tot* ací serà l'educació universal, per mitjà de la qual s'intenta adquirir tot el que és possible per a procurar a l'home, imatge de Déu, la més gran esplendor sota el cel.

- Aquest desig es resol en les tres parts següents. Primerament desitgem que, amb tal plenitud i de cara a una plena humanitat, es pugui formar no un home particular o alguns o molts, sinó tots i cadascun del homes, joves i vells, rics i pobres, nobles i plebeus, de sexe masculí i de sexe femení; en un mot, tot aquell a qui ha tocat de néixer home, a fi que al capdavant tot el gènere

humà esdevingui culte al llarg de totes les edats, estats, sexes i nacions.

- En segon lloc, desitgem que cada home es formi rectament i s'eduqui íntegrament, no en una o altra disciplina, o en algunes, o en moltes, sinó en totes les que perfeccionen la natura humana; que conegui la veritat i no sigui enganyat per la falsia; que estimi el bé i no es deixi seduir pel mal; que faci el que cal fer i defugui el que cal evitar; que parli amb

pantós. (Tots, en totes les disciplines i del tot)

- Aquest desig d'educació universal ens farà recordar aquelles coses que solen considerar-se en la màxima divisió -en *no-res*, *quelcom* i *tot*- que hem observat en el camp de les idees, per tal que es mostri més clar el nostre propòsit i els seus motius.

- *No-res* ací vol dir absència d'educació, tal com ho veiem amb horror i commiseració en els pobles extremadament bàrbars,

prudència de tot amb tothom, quan sigui necessari, sense restar mai mut; en fi, que tracti les coses, els homes i Déu no irreflexivament, ans raonablement en tots els aspectes, i així, gràcies al seu coneixement, no es desvii mai del fi de la seva felicitat.

2.- Ètica ("Pansofia", grau sisè de la Pansofia, cap. III, p. 81):

El govern de si mateix és tan necessari a tot home com a cap altra criatura. Efectivament, cap altra criatura no té tants i tan excel·lents fins a què es vegi enduta, ni és dotada de tan gran

i múltiple mobilitat, ni de cap altra criatura (ni tan sols dels àngels) depèn igualment la salvació o la ruïna de les altres criatures i del món sencer; talment que governar-se a si mateix equival a governar el regne, més encara, el món. Per altra banda, qui sap governar-se a si mateix rectament, esdevé idoni per a governar també els altres.

3.- Pau (ibid., p. 84)

Qualsevol que siguin les causes de les guerres, la pau és més important que innombrables triomfs, i és més segura una pau certa que una victòria esperada, com també sempre és perillós de trobar-se vora el tall d'una nava i ficar-se entre el mall i

l'enclusa. Sempre s'ha de preferir la pau a la guerra, i tot s'ha de mirar de resoldre abans amb tractatives que amb armes. Perquè la guerra comença fàcilment, però difícilment s'acaba, ni està en poder del mateix l'inici i el terme d'una guerra. Llevat del cas eventual que la pau sigui totalment perillosa, i els homes de mala fe i perjurs fomentin palesament quelcom monstruós i ordeixen la nostra destrucció, i els perills que els amenacen no puguin ésser esquivats per altres remeis més suaus, aleshores, és clar, comunament s'admet que una guerra honesta haurà d'ésser preferida a una pau vergonyosa i que valdria més suportar el perill una sola vegada que no pas estar sempre amb la por al cos.

4.- Mètode ("Panàugia", capítol IX, 11, p. 35)

Avui els filòsofs només empren dos mètodes, l'analític i el sintètic. Però també el tercer, el comparatiu (que es pot anomenar sincrètic) té una esplèndida utilitat, si bé amb un advertiment: que la visió d'un objecte en si mateix és més segura que la de la imatge i que sembla més imperfecta que les altres. Tanmateix, així com després d'haver-se descobert els telescopis i els microscopis no rebutgem pas els miralls, tampoc perquè Aristòtil descobrí els mètodes científics analític i sintètic no hem pas de rebutjar l'antic, suau i deliciós mètode sincrètic. Car ens pot servir més d'una vegada, tal com a vegades són útils els miralls quan ni els telescopis ni els microscopis no ens poden prestar cap ajut, com ara quan desitges mirar-te a tu mateix o un objecte que tens al darrere, o situat fora del camp de visió. Per tant, no

rebaixem nosaltres mateixos els dons que Déu ens ha atorgat, ni ens privem de cap dels auxilis (per a veure la llum en la llum de Déu). Que tot aquest triple instrument visiu mostrat pel cel, el triple mètode, tingui la seva utilitat entre nosaltres, a fi que tinguem l'obrador ple de llum.

5.-Exhortació als savis ("Pan-nutèsia", Capítol VII, 4 9 i 11, p. 187):

Us prego, doncs, il·luminats barons, per l'esperança del segle futur, que no guardeu dintre vostre la llum de la saviesa, talment que impedi que es difongui en els altres o intenteu vanament d'impedir-ho. En efecte, ningú no pot apartar del món els raigs de sol quan s'alça en el seu fulgor; pot, això sí, produir la tenebra per a si mateix si s'amaga en llocs secrets o si acluca els ulls. ...

... És propi de la humanitat encendre amb la seva llum les llànties dels altres. ...

Doncs bé, si la llum augmenta la llum, per què no s'han d'acumular invents sobre invents, mitjançant una lloable emulació? Aquell qui t'ha precedit amb una invenció bella, no diguis que t'ha arrabassat la glòria, sinó que t'ha obert el camí perquè n'intentis de semblants. A qui li agrada d'ésser treballador, mai no li faltará matèria; davant nostre tenim encara les immenses terres desconegudes de les ciències, i a ningú, nat al cap de mil segles (com diu Sèneca), no li mancarà ocasió d'afegir-hi sempre quelcom.

6.- Llibres ("Discurs sobre els llibres", 1650, ibd., p. 200):

Quina és la causa que italians, espanyols, francesos, anglesos, belgues, etc. ens avanatgin en erudició? Quina altra sinó la que hem dit? Ells no llegeixen llibrets, sinó llibres. Ni llibres solament, sinó biblioteques senceres. I no es limiten a examinar els escriptors d'una

època; exploren total l'antiguitat i paren l'atenció sobre qualsevol cosa que apareix en algun lloc, i encara no sols en una llengua, ans en totes aquelles que poden abastar i de les quals esperen captar quelcom d'interessant. En canvi nosaltres, pusillànimes, què? Ens fallen els cinc sentits? O el poder aprehensiu de la fantasia? O el tresor de les coses, la memòria? Res d'això. Som homes semblants a ells, posseïm igualment que ells tots els dots naturals. Què és, doncs, el que ens discrimina? Únicament la diligència, que en ells és florent i que en nosaltres s'ha extingit. Ens ha abandonat l'enginy, dominats per la mandra com som. Lanceu fora, doncs, l'hoste dolent, la mandra, estimats hongaresos! Espolseu-vos la pusillanimitat! □

Professor Titular de la UIB
Departament de Filosofia

BIBLIOGRAFIA

a) Obres de Jan Amos Komensky (Comenius)

COMPLETES:

"Opera didactica omnia", Amsterdam, 1657-8. Reedició, Praga 1957

"Dilo Jana Amose Komenského"; "J.A. Comenii opera omnia", Praga, 1969, en curs de publicació.

SELECTES:

JEAN AMOS COMENIUS 1592-1670. Pages choisies, Edició i introducció de Jean Piaget, Paris, 1957, UNESCO. N'hi ha una versió en castellà (Habana, Universidad de la Habana, 1959).

OBRES SOLTES:

"Didáctica magna", versió espanyola per Saturnino López Peces, Madrid, 1952 (Segona edició ed. Reus, Madrid, 1971).

b) REVISTES:

"Acta Comeniana", Praga, Academia.

"Studia Comeniana et historica", Uhersky Brod

c) NOTA:

per una bibliografia essencial es pot consultar les pp. XXIII-VII de "J.A. COMENIUS: "CONSULTA UNIVERSAL", Eumo Editorial/Diputació de Barcelona, 1989.

UIB: ESCÀNNER LINGÜÍSTIC

A Conxa Lleó

"Els científics s'esforcen per fer possible l'impossible. Els polítics, per fer el possible impossible."

Bertrand Russell

"Si la transició ha acabat, la cooficialitat del català i del castellà toca haver acabat. A 1991, una administració victoriosa no té cap sentit, com no en tenia a Geòrgia, a Ucraïna, fa dos mesos una administració victoriosa de Moscou."

Blai Bonet

CAPÇALERA

Fa l'escrit un que ha votat reiteradament Nadal Batle. Per això vull que la crítica sigui entesa com a positiva i no com a ressentida. (No sé si qualcú em té per enemic, però jo no tenc enemics: vull dir que la meua actuació no és mai contra ningú, sinó a favor del nostre poble, de la nostra nació catalana). La normalització lingüística de la Universitat és bàsica perquè forma els professionals de les illes Balears i és decisiu que surtin amb un marc nacional, amb una terminologia i amb uns hàbits lingüístics catalans (normals) i no espanyols (deculturadors). És indefugible que durant aquests quatre anys el vell rector novell actuï amb decisió per aconseguir-ho, ja que com mostra aquest escànnier, la realitat de la U.I.B. és bàsicament (exceptuant la paperassa) el bilingüisme espanyol-català i, per tant, la universitat és més que lluny de la normalitat lingüística catalana. Avui la normalització lingüística de la UIB és un mite.

L'ADMINISTRACIÓ

No hem estudiat la situació lingüística escrita en aquest camp, per sembla que S'HA CATALANITZAT BASTANT LA PAPERASSA, encara que cada nova retolació (papereres, avisos d'extintors, etc.) sigui un perill de nova contaminació. Així i tot hi ha molt per fer quant a menús dels ordinadors, correspondència, etc.

Pel que fa a l'ús oral de cara a l'usuari, disposam d'una mostra de respostes telefòniques dels distints serveis universitaris. El mes de gener

de 1993 s'han fet tres telefonades a cada telèfon: una en català, una en anglès i una en espanyol, i s'ha anotat, primer, en quina llengua s'hi posen, i segon, en quina llengua continuen. (1) Responen les telefonades en català en un 85% dels casos i en espanyol, en un 15% dels casos.

Si el que telefona parla en català, continuen en català un 97,5%, i en espanyol, un 2,5%.

Si el que telefona parla en anglès, el contesten en anglès en un 60% dels casos, en espanyol en un 33,3% (!?), (2) i en català en un 6,7%. Si el que telefona és foraster, un 60,5% li segueixen la veta, i un 39,5% es manté en català.

PERCENTATGE D'ÚS LINGÜÍSTIC TELFÒNIC ALS SERVEIS DE LA U.I.B.				
DESPENGEN		CONTINUEN		
		Si els parlen en català	Si els parlen en anglès	Si els parlen en espanyol
EN CATALÀ	85,0	97,5	6,7	39,5
EN ANGLÈS	-	-	60,0	-
EN CASTELLÀ	15,0	2,5	33,3	60,5

LA INVESTIGACIÓ I LA DIVULGACIÓ CIENTÍFICA DELS DEPARTAMENTS

Basant-nos en la Memòria d'investigació 1991 de la U.I.B., hem classificat, segons la llengua usada, a) la producció del professorat (llibres, capítols de llibres, articles —publicats o acceptats— comunicacions i ponències a congressos, conferències, cursos i seminaris impartits, projectes i treballs d'investigació subvencionats...), b) la producció dels alumnes de tercer cicle (tesines i tesis) i c) actes organitzats pels departaments (conferències, seminaris, congressos i cursos). (3)

PRODUCCIÓ DELS PROFESSORS DETALLADA PER DEPARTAMENTS:

	CATALÀ	ANGLÈS	ESPANYOL	ALTRES
BIOLOGIA FONAMENTAL I				
CIÈNCIES DE LA SALUT	5,0	45,5	49,5	1,0
BIOLOGIA AMBIENTAL	7,7	34,2	57,4	0,7
FÍSICA	3,1	75,0	21,9	-
QUÍMICA	0,6	55,7	41,8	1,9
CIÈNCIES MATEMÀTIQUES I				
INFORMÀTICA	24,4	54,5	19,5	1,6
DRET PRIVAT	15,1	-	75,8	9,1
DRET PÚBLIC	-	-	90,9	9,1
ECONOMIA I EMPRESA	26,1	4,3	69,6	-
CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ	30,3	7,9	61,8	-
CIÈNCIES HISTÒRIQUES I				
TEORIA DE LES ARTS	57,8	36,8	5,3	-
FILOLOGIA CATALANA I				
LINGÜÍSTICA GENERAL	95,7	2,9	1,4	-
FILOLOGIA ESPANYOLA I MODERNA	26,7	-	73,3	-
FILOSOFIA	16,8	7,4	64,2	11,6
CIÈNCIES DE LA TERRA	37,5	14,9	44,6	3,0
PSICOLOGIA	18,9	25,7	54,1	1,3

LA INVESTIGACIÓ I LA DIVULGACIÓ CIENTÍFICA DELS DEPARTAMENTS:

	CATALÀ	ANGLÈS	ESPANYOL	ALTRES
Producció del professorat	18,4	34,6	45,3	1,7
Tesis i tesines	23,4	6,4	68,1	2,1
Actes acadèmics organitzats pels departaments	28,7	18,3	53,0	-
TOTAL DE LA PRODUCCIÓ INVESTIGADORA I DIVULGADORA	19,3	32,6	46,5	1,6

Així, quasi la meitat de la producció investigadora i divulgadora dels departaments és en espanyol.

LA DOCÈNCIA

Durant el gener i el febrer de 1993 s'ha demanat a alumnes de totes les assignatures que s'imparteixen a la UIB la "Llengua en què fa majoritàriament la classe (oral) " el professor, la "Llengua en què escriu a la pissarra" i la "Llengua en què passa material fet seu (apunts, preguntes d'exàmens, etc.)". (4)

Es va veure que treure els percentatges de les assignatures que es fan en una llengua o en una altra no té sentit. Encara que es ponderi el fet que no totes les assignatures tenen la mateixa equivalència en crèdits i que no totes les assignatures

tenen un sol grup (n'hi ha que en tenen fins a quatre), i encara que es doni el valor adequat a assignatures amb estatus diferent (troncals, optatives...), si es treu el percentatge per assignatures no es té en compte en absolut el nombre d'alumnes matriculats, que no és el mateix, ni de molt, a totes les assignatures (es va de prop d'un a més de tres-cents matriculats en un sol grup).

PER PODER CALIBRAR EXACTAMENT EL PERCENTATGE D'ENSENYAMENT REAL EN UNA LLENGUA O EN UNA ALTRA HEM DE TENIR EN COMPTE EL NOMBRE DE MATRICULATS A CADA ASSIGNATURA. AIXÍ, I SI A MÉS TENIM EN

Universitat de les Illes Balears

LLICENCIATURES

	CATALÀ	ANGLÈS	ESPANYOL	ALTRES
ECONÒMIQUES (només 2n. cicle)	45,8	-	54,2	-
INFORMÀTICA (només 2n. Cicle)	55,5	1,3	43,2	-
Físiques, 1r. cicle	82,5	-	17,5	-
Físiques, 2n. cicle	77,7	-	22,3	-
FÍSIIQUES	81,8	-	18,2	-
Químiques, 1r. cicle	67,0	-	33,0	-
Químiques, 2n. cicle	50,0	-	50,0	-
QUÍMIQUES	64,4	-	35,6	-
Biològiques, 1r. cicle	45,7	-	54,3	-
Biològiques, 2n. cicle	44,0	-	56,0	-
BIOLÒGIQUES	45,4	-	54,6	-
Dret, 1r. cicle	3,5	-	96,5	-
Dret, 2n. cicle	9,6	-	90,4	-
DRET	5,5	-	94,5	-
Psicologia, 1r. cicle	47,3	-	52,7	-
Psicologia, 2n. cicle	62,9	-	37,1	-
PSICOLOGIA	50,8	-	49,2	-
Filosofia, 1r. cicle	58,3	-	41,7	-
Filosofia, 2n. cicle	29,1	-	70,9	-
FILOSOFIA	46,7	-	53,3	-
Pedagogia, 1r. cicle	62,2	-	37,8	-
Pedagogia, 2n. cicle	74,9	-	25,1	-
PEDAGOGIA	65,7	-	34,3	-
GEOGRAFIA, HISTÒRIA, Hª DE				
L'ART (1r. cicle com) (8)	39,1	-	60,1	-
GEOGRAFIA (2n. cicle)	96,7	-	3,3	-
HISTÒRIA (2n. cicle)	64,8	-	35,2	-
Hª DE L'ART (2n. cicle)	61,7	-	38,3	-
Filologia Catalana, 1r. c.	69,9	-	25,7	4,4
Filologia Catalana, 2n. c.	90,8	-	9,2	-
FILOLOGIA CATALANA	76,4	-	20,5	3,1
Filologia Hispànica, 1r. c.	50,3	-	44,5	-
Filologia Hispànica, 2n. c.	17,6	-	82,4	-
FILOLOGIA HISPÀNICA	42,5	-	53,6	3,9
Total llicenciatures, 1r. c.	34,5	-	65,2	0,3
Total llicenciatures, 2n. c.	43,7	0,1	56,2	-
TOTAL LLICENCIATURES	35,2	(0,02)	64,5	0,3
TOTAL U.I.B.(9)	46,7	0,6	52,5	0,2

I ara vegem les dades del conjunt de l'ús lingüístic oral i escrit a la UIB.

LLENGUA EN QUÈ L'ALUMNE REP L'ENSENYAMENT A LA U.I.B.:

	CATALÀ	ANGLÈS	ESPANYOL	ALTRES
EXPLICACIONS ORALS	46,7	0,6	52,5	0,2
ESCRITS A LA PISSARRA	40,8	1,1	57,9	0,2
MATERIAL ESCRIT FET PEL PROFESSOR	37,8	1,5	60,4	0,3

Així, més de la meitat dels crèdits que rep l'alumnat de la UIB s'imparteixen oralment i per escrit en la llengua dels borbons i de la dictadura franquista.

PISSARRA

67

LA PRODUCCIÓ DIVULGATIVA DE LA UIB

és un 70,3% en català), la producció de vídeos del Servei d'àudio-visuals és:

Les Publicacions

Hem anotat la llengua en què estan els títols de

EN CATALÀ 72,7
EN ANGLÈS 6,1

EN ESPANYOL
21,2

les edicions fetes pel Servei de Publicacions de la UIB segons la llista que el mateix Servei ens ha proporcionat. No hem desitiat el tipus de publicació (que varia molt tant pel contingut com pels destinataris, etc.) ni el possible fet que una publicació amb un títol en una determinada llengua pugui contenir escrits en diverses llengües.

El resultat és el següent:

EN CATALÀ 44,7
EN ANGLÈS 3,5
EN ESPANYOL 51,8 (4)

Posam aquest ordre per veure més bé si funciona o no el bilingüisme català anglès. Observam que només comença a funcionar un cop l'espanyol s'ha menjat més de la meitat de les publicacions.

Qualsevol editorial marca la seva política lingüística. Així com en el cas de la docència les autoritats acadèmiques poden dir que ho tenen més difícil, en aquest cas basta una paraula a una persona; és una simple decisió política. Per tant si ho fan així és perquè ho volen així: es vol i es potencia un bilingüisme espanyol-català.

Els vídeos

Deixant de banda la producció per encàrrec(que

Un dels darres exemplars de Ciència i Salut amb els logotips de la UIB i el Govern Balear. Molt més de la meitat de les pàgines són en espanyol.

D'aquests n'hi ha de fets en col·laboració (dels quals un 20% són en català i un 80% són en espanyol; amb l'agreujant que la major part són destinats a les escoles) i de producció pròpia (un 82,2% són en català, un 7,1% en anglès i un 10,7% en espanyol; si eliminam els produïts per a TVE, amb la llengua condi-

cionada, els percentatges són 54,5; 18,2 i 27,3).

Com en el cas de les publicacions, perquè es faci tot en català basta que les autoritats acadèmiques passin l'ordre (un simple gest).

Salut y Ciencia

Ciència i salut és tot un exemple de mala salut lingüística. Les revistes divulgatives es solen fer en una llengua determinada, que és exigida als col·laboradors. La major part de revistes de pobles i totes les revistes d'entitats que no volen col·laborar al genocidi cultural es fan en català; la de la U.I.B., però, es fa la meitat en espanyol, i així que va exclusivament destinat al gran públic de les illes Balears. Com és possible que un rectorat que s'ha manifestat pel català faci un atemptat setmanal de tal categoria contra la normalització lingüística? (I més tenint en compte que aquest suplement paga als col·laboradors i al diari on s'edita). Així és morbós. A Ciència i salut li escau perfectament el refrany "qui molt s'acota el cul ense-nya".

PÀGINES EN CATALÀ 54,4%
PÀGINES DECULTURADORES 45,6%
(dels 47 nombres editats)

No vols brou? I doncs tassa i mitja: l'espanyolització va en augment dins aquests fulls deculturadors (justament ara que al cap d'un any havien aconseguit de posar la capçalera en català!). En el darrer període, d'ençà que han entrat dins *El Mundo*, el percentatge d'espanyol supera el 60%

Així, més de la meitat de les publicacions de la UIB, i un 60% de la seva publicació periòdica són deculturadores, per decisió política del rectorat.

DIAGNÒSTIC

AQUESTES DADES CONSTITUEIXEN UN DIAGNÒSTIC TOTALMENT ANÒMAL PER AL CATALÀ (NO PERQUÈ UNA MALALTIA SIGUI CRÒNICA L'HEM DE CONSIDERAR NORMAL: CONTINUA ESSENT MALALTIA). AQUESTA SITUACIÓ ESQUIZOFRÈNICA CONSTITUEIX TOT UN REpte PER A LES AUTORITATS ACADÈMIQUES.

LES COMPETÈNCIES NO SERVIRAN PER A RES (com a molt per engreixar porcs mallorquins en lloc de porcs forasters) (10) SI NO ACONSEGUEIXEN UNA SITUACIÓ DE NORMALITAT PER A LA NACIÓ CATALANA.

I encara el nivell universitari és el nivell d'ensenyament amb més ús vehicular català. Tothom sabia, abans que ho digués el diari, que ensenyament en català no vol dir necessàriament qualitat (encara que ben sovint van molts lligats els dos adjectius, català i qualitat), però EL QUE NO PODEM IGNORAR NI UN MOMENT ÉS QUE ENSENYAMENT EN FORASTER ALS PAÏSOS CATALANS VOL DIR NECESSÀRIAMENT COLONITZACIÓ (tan tecnològica, democràtica i pulcra com vulgueu, per tan bèstia com qualsevol altre genocidi cultural). Evidentment, la situació no és la més idònia perquè les autoritats acadèmiques que estiguin en comissions vagin a fer vermut amb delegats o consellers —i a donar el vist-i-plau, explícit o implícit, a polítiques espanyolistes—, sinó que PASSA D'HORA DE RECLAMAR CONTUNDENTMENT LA TOTAL CATALANITZACIÓ DE L'ENSENYAMENT A TOTS ELS NIVELLS COM UNA RESTITUCIÓ PENDENT. Com diu William

Makepeace Thackeray (autor de *Les memòries de Barry Lyndon*, *El llibre dels esnobs*, *La fira de les vanitats*, etc.), "SOVINT COMPRAM ELS DOBLERS MASSA CARS".

Un altre aspecte pendent d'anàlisi és el dels plans d'estudis. Mirau: el nou pla d'estudis de la U.I.B. per als que volen esser mestres, a més de fer desaparèixer una assignatura amb el nom *Medi i Cultura dels Països Catalans*, ha reduït el nombre de crèdits (un crèdit són 10 hores de classe) explícitament de llengua i literatura catalanes tant com això, a les especialitats de Filologia i Pre-escolar:

HORES DE LLENGUA I LITERATURA CATALANES ALS ESTUDIS DE MAGISTERI:

	PLA DE L'ESCOLA DE DE MAGISTERI (fins ara)	PLA DE LA FACULTAT D'EDUCACIÓ (a partir d'ara)
FILOLOGIA/ LLENGUA ESTRANGERA	570	240
PRE-ESCOLAR/ EDUCACIÓ INFANTIL	390	240

Les especialitats desaparegudes (Socials i Ciències) tenien 39 crèdits cada una; les especialitats de nova creació (Educació Primària, Educació Musical i Educació Física) en tenen 27 cada una.

De cara a la titulació de Mestre de Català faran valer 24 crèdits d'ara com 57 d'abans?. Amb així han d'optar al "Cuerpo de Maestros de Lengua Catalana (Islas Baleares)"? Són capaços de tot. Pla nou i Cuerpo són una vergonya (per pedagògica que sigui). Si voleu veure mala bava llegiu el qüestionari del Cuerpo (BOE 18-III-91); s'hi parla molt de "dificultades", "problemas", "patologia" "tratamiento correctivo", "problemática", "tratamiento de anomalías"... (un programa de llengua, que sembla de Teràpia Pedagògica); set vegades hi figuren "Variantes geográficas" (són uns obsessos!); dins sociolingüística, el "Mapa lingüístico de España, lenguas y variantes"; i per ventura hi ha qualcú de la universitat que dóna el vist i plau a tota aquesta misèria i degradació. "L'ESCLAU NOMÉS TÉ UN AMO —diu Jean de la Bruyre ara fa tres-cents anys—; L'AMBICIÓ EN TÉ TANTS COM PERSONES LI PODEN ESSER ÚTILS EN LA SEVA ESCALADA."

Com veim, FALTA MOLT PER ACONSEGUIR UN BILINGÜISME CATALÀ-ANGLÈS. Només el Departament de Física s'hi aproxima: català en la

docència, anglès en la producció del professorat (en la bibliografia).

I podria esser bé que tot això no s'arreglès promocionant espanyols (11) i/o escolanets.

NOTES

(1) Els telèfons són els que figuren al suplement "Noves adreces i telèfons" de la Guia acadèmica (U.I.B.: 1991). Corresponen a serveis generals de la Universitat, a serveis del rectorat i a les consergeries i altres serveis dels diferents centres.

Per a les dades sobre la llengua en què responen al telèfon quan despenen hem tingut en compte les de la telefonada que fèiem en català, 40 en total; de telefonades en anglès només n'hem pogut comptabilitzar 31, ja que distints nombres de telèfon corresponen a un mateix espai i se sospitaven que demanassin tantes vegades en anglès per persones desconegudes, i en algun cas penjaven. Pel que fa a les respostes en anglès, eren, la major part, de gent que qui havia despenjat el telèfon havia anat a cercar; les respostes en català i en castellà solen esser del tipus "S'ha equivocat".

(2) Vid "Sobre la situació minoritària", de Lluís V. ARACIL (dins *Dir la realitat*. Barcelona: Edicions Països Catalans, 1983), on parla de la interposició, "el fet que (quasi) totes les relacions entre la comunitat lingüística de l'idioma x i la resta de la Humanitat passin per l'idioma y".

(3) Per a la classificació, evidentment, ens hem basat en la llengua del títol del treball, article, etc., i n'hem exclòs els ambigus; també hem deixat de banda, per residuals, les produccions de vídeo, els premis, la participació en taules rodones, els proceedings, les memòries d'investigació, les poligrafies i altres activitats: tot plegat no suposa ni un 2% de la producció investigadora total de la UIB el 1991.

Com a curiositat, els dos departaments de Biologia divideixen els articles en "nacionals" i "internacionals": un 75% dels "nacionals" són fets en espanyol i quasi tots els "internacionals" són en anglès.

La producció dels estudiants i els actes organitzats no els detallam per departaments, ja que, per l'escassa quantitat que representen, no serien gens significatius.

(4) El meu agraïment a Bartomeu Carrió i als altres estudiants que m'han facilitat les dades sobre la docència; també a Bernat Sureda i a tot el personal de la UIB que m'ha facilitat puntualment la informació que necessitava. I encara als amics que m'han impulsat a fer

aquest petit estudi, en què he invertit l'esplai d'un parell de mesos.

(5) Un crèdit correspon a deu hores de classe.

La llista del nombre d'alumnes matriculats a cada assignatura és del mes de febrer. A la diplomatura de Formació del Professorat d'EGB no tenim en compte els matriculats a assignatures pendents de primer, que són per extingir (i sense dret a classe). L'optativitat en assignatures amb grups un en català i un en espanyol ens han fet rebutjar alguns crèdits: vora 300, que significa tan sols devers un 0,05% del total.

No s'ha estudiat la situació a les escoles adscrites: el Magisteri de les monges, Treball Social, Graduat Social, Relacions Laborals.

Pel que fa a docència, ens limitam a les classes, ja que el tracte personal a les tutories depèn més de cada persona i és molt més mal de mesurar. Tampoc no hem volgut tenir en compte la bibliografia exigida o recomanada pel professorat, ja que és una qüestió massa complexa i que, a més, fuig en bona mesura de la voluntat del professor.

Tampoc no tractam del tema de la castellanització terminològica a moltes classes de català (per exemple dir "leucocit" o "bactèria", etc.).

Era la intenció de contrastar l'actuació lingüística del professorat amb una enquesta sobre el grau de catalanitat/espanyolitat del professorat (només fet a l'Escola de Mestres), però s'ha retardat la recollida d'informació —no en diré els motius— i això no ha estat possible.

(6) Les característiques de la revista i d'aquest monogràfic m'han obligat a reduir molt l'exposició de dades. Totes les dades elaborades i no publicades són a disposició de qui vulgui fer-ne ús; i molt més si es tracta de qualcú que les vulgui per posar-hi remei.

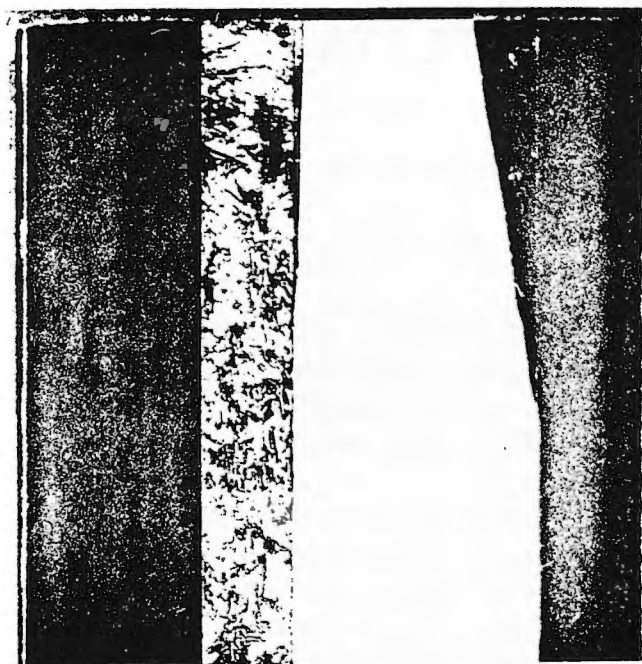
(7) Aquest total de crèdits és el resultat de multiplicar el nombre de crèdits de cada assignatura pel nombre de matriculats.

Els crèdits que es fan en més d'una llengua han estat distribuïts entre les llengües en qüestió; pel que fa a llengua oral, representava només un 3,5% del total.

Encara que conservàssim els apartats corresponents a més d'una llengua, més de la meitat dels crèdits del total de la UIB es reben en espanyol:

CATALÀ	ANGLÈS	ESpanyol	C/E	C/A	FRANCÈS	PORTUGUÈS
44,9	0,6	50,8	3,4	0,1	(0,03)	0,2

Les classes que es fan en anglès corresponen a l'assignatura Llengua Anglesa; les assignatures que es fan en altres llengües també són classes dels idiomes corresponents i, per tant, no les reben tots els alumnes.

BILINGÜISMO Y DESARROLLO COGNITIVO

Vegem una mostra de l'enfocament d'aquesta publicació de la UIB: "Su condición de isla [de Mallorca], hace que sus habitantes nativos tengan unas características psicológicas, sociológicas y lingüísticas únicas, dignas de ser estudiadas"

A la pissarra, i sobretot pel que fa al material escrit fet pel professor, s'incrementa l'ús instrumental de l'anglès.

(8) No hem pogut destriar Geografia, Història i Història de l'Art com a tres llicenciatures diferents, perquè tenen el primer cicle comú; tampoc no les hem volgut posar juntes, per destacar la diferència entre Geografia d'una banda (ja que les assignatures de primer cicle de Geografia també es fan en català) i Història i Història de l'Art de l'altra (llicenciatures més colonitzades).

Quant a Econòmiques i Informàtica, hem posat només el segon cicle, ja que el primer cicle són les diplomatures d'Empresarials i d'Informàtica, que compten amb moltíssims d'alumnes que no faran el segon cicle.

Magisteri es troba amb la implantació d'un pla nou; per això hem destriat Mestres (primer curs) de Professors d'EGB (segon i tercer curs).

Les enginyeries tècniques (Telemàtica, Informàtica de Gestió i Informàtica de Sistemes) han començat enguany, i només compten amb el primer curs.

(9) Pel que fa a diplomatures, DESTACA L'ESPANYOLITZACIÓ D'EMPRESARIALS. Quant a llicenciatures, Dret, com tothom sabia, però TAMBÉ SUPEREN EL 50% DE LLENGUA COLONIAL BIOLÒGIQUES, FILOSOFIA, EL PRIMER CICLE DE GEOGRAFIA, HISTÒRIA I HISTÒRIA DE L'ART, FILOLOGIA HISPÀNICA, EL PRIMER CICLE DE PSICOLOGIA I EL SEGON DE QUÍMIQUES.

El foraster enfita molt més les llicenciatures (quasi dos de cada tres crèdits; i encara més els primers cicles sols) que les diplomatures.

(10) Llegiu, per exemple, Frantz Fanon o Yvon Bourdet; desgraciadament, no passen de moda.

(11) No cal recordar que ELS PROCESSOS DE COLONITZACIÓ —i de glotofàgia— ES FAN A PARTIR DE COLONITZADORS (i d'indígenes col·laboradors). Tampoc no cal que recordem que ÉSPANYOL EL QUI ACTUA COM ESPANYOL (i no es tracta de llinatges ni de proves de sang o d'esperma) ▢

ANTONI ARTIGUES,
primer dia de primavera de 1993

Més enllà de LA CINTA DE PLATA...

Miquel Rayó i Ferrer

Imagin el lloc on és, tallant en el paisatge, la cinta de plata. Hi crema, a l'estiu, el sol. És a qualche indret de la marina llucmajorera. En Miquel Sbert en deu saber les exactes tresques. Un talaïot solitari n'és la fita. Hi habita molt a prop una tortuga vella, saberuda i sentenciosa com solen ser-ho totes les tortugues velles-recordau Morla, que aconsellà Atreiu, allà, a Fantasia?.

L'estiu, a la marina -"mates i revellar, qualche sola i decrèpita savina", ens en diu la poetessa-, és lluminós, perfumat, ressec. Sonor: la veu del lloc és la d'un sens fi de cigales encegades de llum, de basca; la d'un formiguer esborrajat; la d'un xorric a la percaça de qualche insecte enlluernat... La terra hi és escassa. La presència de l'aigua, quasi nul·la. És difícil, doncs, la marina, pels habitants seus naturals: les mates, els pins esparsos, les estepes d'olor, els romanins que l'oratge marí dominant aixafa... Una cinta de plata n'altera, inoportuna, la seva cadència de verds...

Conec els aucells de la marina. M'interessen -potser ho sabeu, això- des de fa molts d'anys: els busquerets, els bitxacs de pitrera conspícua -la mostren amb insolència, fent-ne ostentació, dalt d'una tija de porrassa, les terroles, les cadernereres, els discrets sebel lins -"vida trista, vida trista per a mi/mon cor pren en lo sebel lí..."-, la milana... En conec els mamífers: la rata cellarda, l'erició, el conill, la geneta. A la

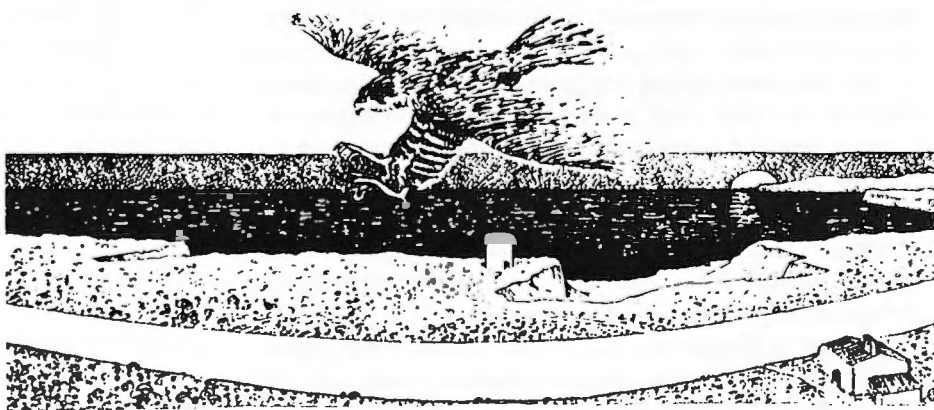
cinta de plata en trobareu restes -manyocs sangonents de pelle-ringos i carnassa-, com una prova del nostre mode imprudent d'ocupar l'espai, i de passar-hi. Dic nostre, dels humans.

Conec les tortugues. També de vegades en trob -en les meves de cada pic més escasses eixides ornitològiques, binocles en mà- un exemplar mort, esclafat de nit sota les rodes d'un cotxe. El detall confirma l'arribada del bon temps. Mala cosa, aquesta de percebre els cicles anuals des de la desgràcia dels éssers vius: un mussol mort a la cinta de plata, una tortuga trencada vora el fil blanc de pintura que en marca la meitat, una clapa de pèl com una erupció en l'asfalt quasi blan...

Conec la marina.

En Miquel Sbert i Garau ens en parla. Amb tendresa a moments. D'altres, amb una duresa que inquieta. Perquè, la proposta de l'autor de La Cinta de Plata és, puc dir-ho?, subversiva.

Que l'edició sigui a càrrec de l'Escola de Mitjans Didàctics no m'ha sorprès. Me n'ha sorprès, i ho confès, el patrocini. Si llegiu el relat -l'apòleg-, viu com la vida que descriu, com el desig de vida que l'autor hi expressa -el relat té totes les virtuts/defectes de tota obra primerenca, ingenus defectes, virtuts autèntiques: la sinceritat colpidora, la voluntat de dir-ho tot de cop, de sacsejar a la brava el pensament del lector, l'orientació didàctica-, compreneu el sentit d'aquestes paraules que volen ser de convit ▢

LA CINTA DE PLATA

MIQUEL SBERT I GARAU

DIRECCIÓ GENERAL D'EDUCACIÓ

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR

"CARMEN"

de Georges BIZET

MAIG: diumenge 30 - JUNY: dimarts 1, dijous 3
a les 9,00 del vespre

Producció del Teatre Principal de Palma - (Reposició)

Solistes:

IRENA ZARIC - DANIEL MUÑOZ - CARLOS ÁLVAREZ - MARIA GALLEGO

MARIPAZ JUAN - JUDITH BORRÀS - PEDRO FARRÉS

MIGUEL SOLA - ALFREDO HEILBRON - MARIO FERRER

Grup de Ball: LEONOR AMAYA Guitarra: DIEGO BLANCO

CORS DEL TEATRE PRINCIPAL

Director: FRANCESC BONNÍN

ORQUESTA SIMFÒNICA DE BALEARS

Direcció d'Escena: SERAFÍ GUISCAFRÈ

Direcció Musical: JORGE RUBIO

**Consell Insular
de Mallorca**

* * * * *

PREUS

	Preus per abonament	Preus per funció
Butaca Platea	16.200	6.500
Llotges de Platea	16.200	6.500
Lotges primer pis	16.200	6.500
Lotges segon pis	12.000	5.000
Lotges tercer pis	6.000	2.500
Amfiteatre fila 1 a 5	12.000	5.000
Amfiteatre fila 6 a 10 ..	10.200	4.000
General fila 1	7.500	3.000
General fila 2 a 6	5.100	2.000
Galeria	2.400	1.000

El Sr. Bartomeu Rotger, nou Conseller de Cultura, Educació i Esports

A l'STEI confiam que el nomenament del Sr. Rotger com a Conseller resulti positiu pel món de l'ensenyament i dels ensenyants de les Illes, especialment en moments en què s'han de produir importants esdeveniments com la Reforma del Sistema Educatiu, transferència de competències,...

Des de **PISSARRA** enviam l'enhorabona al nou Conseller.

CURRÍCULUM HBLE. SR. BARTOMEU ROTGER AMENGUAL

- *Llicenciat en Ciències de l'Educació per la Universitat Complutense.*
- *Diplomat en Psicologia.*
- *Diplomat especialista en tècniques de comunicació.*
- *Professor d'estiu de la Universitat Internacional Menéndez y Pelayo.*
- *Vice-president del Consell Social de la Universitat de les Illes Balears.*
- *Representant del Govern Balear en el Consell Regional de la Ciència i la Tecnologia.*
- *Autor de més de 40 publicacions pedagògiques.*
- *Inspector del MEC durant més de 20 anys.*
- *Cap de la Inspecció del MEC durant 10 anys.*
- *Director general d'Educació del Govern Balear de 1988 a 1993.*
- *Actualment ocupa el càrrec de CONSELLER DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS.*

NOTA DE LA REDACCIÓ

Volem rectificar i aclarir una errada apareguda en el núm. 66 de **PISSARRA**.

Les autores de l'article "*Un nin qualsevol a una escola qualsevol*" (pàg. 42) pertanyen al claustre del **Collegi Ntra. Sra. de Montision**, de Pollença i no al C.P. Joan Mas, com apareixia a la revista.

Demanam disculpes a les col·laboradores i a la direcció del Centre.

Jornades d'Organització i Acció Sindical de la Confederació d'STEs

Foto: Pere Carmona

Del 19 al 22 d'abril es celebraren a Palma les **Jornades Federals d'Organització i Acció Sindical** a les quals hi participaren 80 representants de tots els STEs.

Es va analitzar la situació político-sindical en general i especialment en el món educatiu. A la vegada es van debatre amb profunditat les característiques i perspectives del model sindical autònom, assembleari, reivindicatiu, progressista i confederal que representen els STEs.

Foto: Pere Carmona

ANGLÈS A ANGLATERRA

ESTIU 1993

**AMB FAMÍLIES O
EN RESIDÈNCIA
3 O 6 SETMANES**

PER A JOVES DE 10 A 18 ANYS

PRIMER TORN: del 30 de juny al 21 de juliol
SEGON TORN: del 21 de juliol a l'11 d'agost

INFORMACIÓ I INSCRIPCIÓ:
DIRECCIÓ GENERAL D'EDUCACIÓ
C/ DE SANT FELIU, 8-A • PALMA
TEL.: 17 65 00

CURSOS SUBVENCIONATS PER:

GOVERN BALEAR

**Conselleria de Cultura, Educació
i Esports**